

REVICZKY GYULA ÖSSZES VERSE

SZÖVEGEK 1.

CSÁSZTVAY TÜNDE
2004

SZÖVEGEK 1.

IFJUSÁGOM 1874–1883

TÜNŐ IFJUSÁG

I.

*Fut, fut, repül az ifjuság előttem,
És én üzöm rózsás nyomát zihálva;
De testem-lelkem kimerült, erőtlen
S többé nem ér el, szép idők varázsa.
Derült világom, érzem, úgy setétül,
Mint arczom színe nyári nap hevétül.*

*Ha újra kezdhethném az ifjuságot
Szerelem szárnyán, ábrándok virányin;
Ha májusban szívemben is virágok
Nyitnák ki kelyhük': bűvös hajnalálmin:
A hervadástul óvhatnám-e lelkem',
S a gyöngye lányt attól, hogy elfelejtsen?*

*Nem akarnék-e újra telhetetlen'
Minden virágot koszorúmba fűzni?
Szellőtlen árnyékból nem szívesebben
Futnék-e napra, pillangókat űzni?
Unott gyönyörök kelyhét undorodva
Magamtul ismét nem lökném-e porba?...*

*Ah, úgy van! ember vágya telhetetlen.
Az édenben természetünk a sátán.
Ott leskelődik ránk kígyói mezben
Mindenbirási vágyak almafáján.
Jó, hogy kiűztek, kitagadtak innen;
Mert sose győzünk szenvedélyeinken!*

[1880]

II.

*Meg-meglegyint szellője tünt napoknak,
Távol vidékről, hol a rózsák nyit.
Virágid, ifjuság, hogy' hulladoznak,
Hogy' szétfoszognak fényes álmaid!*

*Őrizd bár féltve, megfakul a lélek.
Minden fohász egy álmot elsodor.
Hervasztja naphő, rejteke a szélnek,
Mint elhagyott, száraz virágbokor.*

*Köd, szürke köd vonul minden keresztül;
Lemondás búja, néma hervadás.*

*Nem fáj; de lényem mégis összerezdül;
Nincs jajszava; de némasága gyász.*

*Tengődve élek a rideg valóban,
Mióta lelkemet nem áltatom.
Nem azt sajnálom, hogy mindig csalódtam;
De hogy már többé nem csalódhatom!*

[1881]

ELSŐ SZERELEM

*Bübájos emlék, édes álom
Száll át merengő lelkemen.*

I.

Ábrándjaim derűs világát
Beárnyékozta szenvedés.
Hol a nap még szívembe süthet,
Immár csak egy parányi rés.
Oda van a tavasz bübája,
Ibolya többé nem terem!
Mégis, mikor te jutsz eszembe,
Szép májusról zeng énekem.

Tavasz volt; édes, szelid ábránd
Himbálta ifju szívemet.
Örök tavasznak, szerelemnek
Álmodtam én az életet.
Madár dalolt, akác virágzott,
Mikor először láttalak.
Virágos rét fölött repültek
A sárga cserebogarak.

Mikor a virágok születtek,
Szerelmünk akkor ébredett.
Te még rövid ruhába' jártál,
S én bujtam még a könyveket.
Gyakran találkozáink az utcán
S némán hűséget esküvénk
Egymásnak. Oly bohó nekem most
Még dalban is a mi regénk!

Dalaim édes zokogása
Akkor zendült szívembe' meg;
És ha mi bántott, elcsitítani
Dallal a bút oly jól esett.
Mint napsugár a könnyü felhőt
Bearanyoztad vágyamat.

Imádkozám: Szép így az élet!
Ne legyen soha alkonyat...

Ha visszanézek most a multra,
Álomnak tetszik az egész.
Hisz' ily bolondot nem művelhet
Soha a józan emberész.
És mégis, sokszor úgy ohajtom:
Legyen ily álom életem.
Kaczagjon rajta minden ember,
Csak engem boldoggá tegyen!

Sütkérezem elálmodozva
A bágyadt, őszi napon.
Lelkembe' nincs virág, verőfény,
Csak hervadt, néma fájdalom.
Tévedt madárként egy-egy emlék
Repül át néha szívemen,
S szelíden, könnyeimet áldva,
Te újra megjelenysz nekem.

[1876/1883]

LAJKA EMLÉKE

Ábrándjaim derűs világát
Beárnyékozta szenvedés.
Hol a nap még szívembe süthet,
Az már csak egy parányi rés.
Oda van a tavasz bűbája,
S ibolya többé nem terem.
Mégis, mikor Te jutsz eszembe
Szép májusról zeng énekem.

Tavasz volt; édes, szelid ábránd
Himbálta ifju szívemet;
Örök tavasznak, szerelemnek,
Álmodtam én az életet.
Madár dalolt, ákác virágzott,
Mikor először láttalak,
Virágos rét felett röptél
A sárga cserebogarak.

Szemednek lángja most is érzem,
Bevilágítá lelkemet.
Soha se fogom elfeledni,
Soha sem, azt a szép szemet.
Mint napsugár a könnyű felhőt,
Bearanyoztad vágyamat.
Imádkozám: Szép így az élet!

Ne legyen soha alkonyat

És vége! elvirult az ákác,
Madár se költ, vetés se zöld.
Elváltozott a csodatájék,
Mely a mig láttam, elbűvölt.
Csermely tövében nefelejcssek
A tavaszt nem feledhetik.
Szomorúak s ha köny se volna,
Meg kéne halniok nekik.

Siratom a tavasz halálát,
Csak hervadás jön azután;
Hideg, kihalt szívvél sohajtok
Vágy, álom, napsugár után.
Tévedt madárként egy-egy emlék
Repül át néha szivemen;
S szeliden, könnyeimet áldva,
Te újra megjelenysz nekem.

[1876]

II.

Emlékezem, zöld volt az erdő;
Derült az ég köröskörül.
A park rég látott annyi népet;
Ott jártam én is egyedül.
Öröm sugárzott minden arczon;
Megújult vágy, ifjú remény;
Csak én szerettem volna sírni
Gyönyörű május elsején!

Keztyűs urakkal, kék ruhában
Te is ott ültél egy padon.
Sok szépet mondhattak neked, mert
Csak mosolyogtál angyalom.
Platánok gúnyos suttogását
Hozá a játszi szél felém:
Minek van a szegénynek álma
Gyönyörű május elsején!

De én azóta megtanultam:
Boldog, ki sokat álmodott.
Sokszor kijártam a ligetbe
S fölkeresém a kis padot.
De oly üde már semmi sem volt;
A régi nem volt más, csak én
Nevedet a homokba írtam,
Mint akkor, május elsején!

S el-elvisz a vágy este-reggel
A régi padra betegen;
Tapasztalásom ím', elég van,
Hadd sírjam ott ki csendesen.
Ah sírni! sírni öntudatlan',
Mig eljő majd az ősz dere,
Amidőn már magunk se tudjuk,
Mikor volt május elseje.

[1875]

III.

Szivemből téptem ezt a dalt,
Hová képed van írva.
Majd elmerengsz: Ő írta, ő!
S fogod olvasni sírva...
Dalocska, szállj tovább!

Szivemből téptem ezt a dalt
Szerelmi vallomásnak,
Hogy hű maradtam s szívemet
Nem adtam senki másnak...
Dalocska, szállj tovább!

Dalocska, szállj, repülj tovább!
S te törj ki könnyezésbe,
S gondolj engesztelődve rám:
Beh jó fiú szegényke!...
Dalocska, szállj tovább!

[1874]

IV.

Szép volt és ifju, mint a hajnal
S ábrándos, mint az alkonyat.
Egy angyaltól a magas égben
Nem különböztetett sokat.

Mikor először jött utamba,
Világos kék ruhát viselt,
S oly szépen nézett, hogy, ha láttam,
Szerelmes szívem dalra kelt.

Azóta nagysád lett belőle;
Hideg és büszke, mint szokás.
S a rege szól: Volt egyszer egy lány,

Ábrándos, szőke, kékruhás...

[1875]

V.

Zeneszót hoz a kósza szellő.
Jól ismert hangok; hallgatom.
Tudom, megint emlékeimmél
Lesz dolgom és nem alhatom.

Bübajos emlék, édes álom
Száll át merengő lelkemen,
S egy nem felejtett, bánatos hang
Susogja sírva: szerelem!

Elöttem állsz fehér ruhában
És nyujtod reszkető kezéd';
S én, míg rajongva átölellek,
Érzem, hogy most is úgy szeretlek,
Mint egykoron szerettelek.

(1875)

VI.

Beh messze tünt, beh véget ért
Az első szerelem!
Csak egy-egy ifjúkori dal
Beszél még rólad énnékem.

Arczod' sem őrzi már egyéb,
Csak az emlékezet.
Ábrándos, első ifjuság,
S te szőke lány, isten veled!

Ah elvirult! ah elvirult,
A szív bimbó kora.
S érzem, mi se találkozunk
Az életben többé soha.

Legelső édes hevülés,
Legelső tiszta vágy:
Mily szívesen, mily boldogan,
Óh, hányszor gondolok reád!

Száll az idő... letűnnek a
Tavasznak évei;
De a kékszemű szőke lányt
El nem birom felejteni.

[1877/1883]

ELVESZETT IDŐK

[Lám, lám! az elveszett idők
Most is kísértének?
És küldenek rólad nekem
Még most is hireket?

Beh messze tünt! beh véget ért
Az első szerelem!
Nem is tudnám, ha dalaim
Nem örzenék nekem.

Igézet, ábránd mind oda!
De nagyon jó ez így.
Nem áztatjuk tovább szívünk
Hiú reményeit.]

Egymásnak végzetünk soha
Se szánt, én azt hiszem.
S bucsúnk örök időkre szólt
Busan, reménytelen? –

Mert nem találkozunk mi már
Ez életben soha.
Széttépve rég', mely vitt vakon
Az álmok fátyola.

A régi, mesebeli vágy,
Már vissza nem kerül.
S a mult varázsa [a lap széle letépve]
Magát [a lap széle letépve]

S mégis, ha most rád gondolok,
Áldom emlékedet.
S kívánom, csöndbe', bútan'
Hervadjon életed.

(1877)

VII.

TALÁLKOZÁS

(1879. május 14.)

1.

Igy jövünk össze hát megint
A nagy világ zajában!

Én visszasírva drága multam'
S te mint menyasszony elvirultan
És haloványan.

Szemünk egymásra nem tekint
S emléki szebb időknek:
A régi üdv, a régi vágyak,
Mint láthatatlan útitársak
Hozzánk szegődnek.

2.

Óh, mert te sem felejthetéd
El azt a bűbajos regét:
Álmodtak édes hajnalálmot,
Örök hűséget, ifjúságot.

Azután utjok elszakadt.
Megnőttek; az idő haladt.
És most e kis dalocska mérge
S egy mirtuszkoszorú a vége.

3.

Óh, csak ne vessünk! mondj bolondnak.
Ne hidd, hogy én siratni foglak.
Bolondság volt, most érthetetlen.
Ne vessünk rajta mind a ketten.

4.

Akkor te még kis lányka voltál,
És nem volt vőlegényed.
Most? – álmid' mint ruhád' kinőtted,
S nem ismeresz, azt beszéled.

Nem az a vágy ég szíveinkben,
Nem az a nap az égen.
Nem az a május nyit virágot,
Nem, nem ismerlek én sem!

5.

Ruhája kék volt, szeme is kék;
Rám nézett ábrándozva mindég.
Ártatlan, egyszerű leány volt,
Kíért szívem régente lángolt.

Egyszer csak eltűnt s kék ruhája,

Kék szeme volt lelkemnek álma
Sokáig, míg egy édesebb szem
Ragyogott rám és – elfeledtem.

S ki meghalt, mostan mint kísértet
Halványan a szemembe nézett.
Járása, hangja még a régi,
Csakhogy már nem tud megigézni.

(1879)

VIII.

A POZSONYI LIGETBEN

(1880. augusztus 5.)

Itt vagyok újra, itten!
S te még a régi díszben
Állsz, én szép ligetem.
Utaidon bolyongok,
S a virágok, a lombok
Mind összesúgnak: Ismerem!

Hajdan, tavasznapokban,
Gondatlan' itt bolyongtam,
Ez árnyas útakon.
Itt járt kaczagva szépem;
Nevét hány fába véstem!
Itt írtam én első dalom'.

E fák alatt viseltem
Bánattalan szivemben
Fájdalmat édeset.
Itt olvastam szemében,
Hogy értem ég, csak értem;
Itt ujjongtam: Szeret! szeret!

S itt, ez a pad tudója,
Hány meglesetlen óra
Kinálta élveit.
Volt szeretőm, barátom,
Ifjú szivemben álom...
Itt éltem át a mennyet, itt!

Óh, hol vagy drága hajnal
Legelső sugaraddal?...
Hová, hová levél!
Hol vagytok, édes álmok?
Mit súgnak a virágok?
Csitt, csitt, a lomb miről regél?...

Ah, álom, álom, álom!
Azt mondja, ifjuságom
Mulandó, hűtelen...
Szép ligetem, virulj csak,
S te szív, álmodd a multat
Még egyszer át s légy csöndesen.

(1880)

EMMA

*Te mosolyogtál könnyeim közt,
Te fényes égi látomány.*

I.
HIMNUSZ

Hadd bántsanak! hadd jöjjenek nyakamra
Az ördögök és farizéusok.
Panaszomat a világ így se hallja;
Jajgatni, elcsüggedni nem tudok.
Boldogsággá varázslom a keservet,
Kedvencze én a boldog isteneknek!

Mikor születtem, ők bölcsőmhez álltak,
Testvérükül fogadtak engemet,
S az örök ifjúsággal megkináltak
Hogy véghetetlenül boldog legyek.
Rajongó lelket adtak és szerelmet...
Kedvencze vagyok én az isteneknek!

Mondták, elvisznek majd az égi honba...
De jött az ördög is megrontani,
És véle jöttek mindenütt nyomomba'
Irigykedő, goromba társai;
És mindenuntalan próbára tettek,
Kedvencze vagyok-é az isteneknek.

Elsőnek állott *Árvaság* utamba
S azt mondta: »Nincs apád és nincs anyád!
Ez hát a boldog istenek jutalma,
Hogy szeretet sehol se vár reád!...
Hajlékot adni látom, elfeledtek;
Panaszold fel a boldog isteneknek!«

Mezítlábú *Szegénység* jött utána,
És szólt, vállamra dobva rongyait:
»A föld a pénz, az élvezet hazája,
S te mégis éhes és rongyos vagy itt?...
Kenyeret adni látom, elfeledtek;

Panaszold fel a boldog isteneknek!«

A görnyedt *Megalázás* ért nyomába
S kérdezte, tudok-é hajlongani.
Nem tudtam; kilökött az út sarába:
»Igy jár minden bitang, sehonnai!
Függetlenséget adni elfeledtek,
Panaszold fel a boldog isteneknek!«

Vak *Szenvedély* se váratott magára;
Lihegve, lázban égve jött felém:
»Koldus, bitang vagy, elhagyott vagy, árva!
Mámort adok szivednek; légy enyém!
Nyugalmat adni látom, elfeledtek;
Panaszold fel a boldog isteneknek!«

Mentünk s *Dicsvágy* is társamul szegődött;
Nagy bánat árán nagy jövőt ígért.
Szólt: »Igy jártak Homér is s más nagy ősök!«
S én türtem és lemondtam a hirért,
S hogy adni annyi mindent elfeledtek,
Nem panasztam fel az isteneknek.

Bősz fergeteg zudult rám szörnyű dühhel;
A vész vadúl dobálta szívemet;
Sodort az örvény, és sehol se tünt fel
Mentő hajó vagy távol egy sziget.
Sírtam: »Mindenki elhagyott! ki ment meg?«
Kedvencze nincs a boldog isteneknek!

»Van! A költő s a bölcs!« felelt egy angyal,
Emmának hívják őt az emberek.
»A menyországba vislek el magammal,
A menyországba' van a te helyed.
Légy boldog ott és keblemen pihenj meg,
Kedvencze te a boldog isteneknek!«

»A boldog istenek küldöttek érted.
Borulj nyakamba és repülj velem!«
S szálltunk oda, hol ördög el nem érhet;
Bübájos ország! Lakja *Szerelem*.
Az égiek Emmával eljegyeztek,
S kedvencei lettünk az isteneknek.

S jött és megáldott valamennyi isten.
A legszebb volt közöttük *Szerelem*.
Egy szót se szólt, csak rám hajolt szelíden
S megölelt hosszan, forrón, édesen.
Kéjtől remegtem és fülembe csengett:
Kedvencze vagy a boldog isteneknek!

Víg *Ifjuság* szólt bájos, égi nyelven:
»Adtam rajongó, álmodó szívet,
S habár hajad megőszül életedben,
Mégsem leszel vén, mint a többiek.
Amíg csak élnek, ifjak, lelkesednek
Kedvenczei a boldog isteneknek!«

Szabadságnak szemébe' szent tűz égett:
»Kincset ruháztam rád, dicsőt, nagyot!
Hiába bántja a világ, az élet,
Kit én segíték, én oltalmazok!
Kik engemet mint éltüket szeretnek,
Kedvenczei a boldog isteneknek!«

Dicsőség arcza mint a fény sugárzott;
Ajkamra égető csókot nyomott:
»E csókkal járd be büszkén a világot!
Fényt szórni útaidra én fogok.
Zengj dalt, a többi dalnál lelkesebbet,
Kedvencze te a boldog isteneknek!«

És *Bölcsesség* is üdvözölt: »Szeretnek,
Jobban, mint bárki mást az istenek!
Azért küldtek rád bánatot, keservet,
Hogy győzz a kín, az ördögök felett,
S az üdvöt fájdalmaik között szeresd meg,
Kedvencze te a boldog isteneknek!«

S én válaszoltam: »Áldom ezt a sorsot!
Hisz' jobbat a legjobb sem érdemel.
Boldog vagyok, jó istenek, ha boldog,
Ki nem akar cserélni senkivel;
S az is leszek, míg napjaim letelnek,
Kedvencze én a boldog isteneknek!

S ha meghalok... nem! sose halok én meg!
Nem kaptam én csak testi életet.
A jók, a nemesek szívében élek
Örökké, mint a boldog istenek.
S utódim is majd váltig emlegetnek:
Kedvencze volt a boldog isteneknek!«

(1878)

II.

DONNA DIANA

Szemedben ígézet sugára,
Ajkad körül csodás mosoly;

De a kedély szelid varázsát
Nem látom arczodon sehol.
Mint kirakatban drága bábút
Néz gyermek, épugy nézlek én.
Ha megvehetnélek, ki tudja,
Hogy össze nem törnélek-é?

Szeretsz?... Hisz' a szerelmi hűség
Nem élted üdve, létjogod,
Hanem hiúság, gőg, divat s te
Ha már meguntad, eldobod.
Üres szívű, divatos úrfik
Hadd kurizáljanak neked.
Én azt tudom csupán szeretni,
Ki engemet viszonszeret.

Növeljem-é még büszkeséged'?
Boruljak lábaidho' tán?
Sohajtsak lealázva hozzád,
Mint istenéhez a pogány?
Te sóhajimra nem felelnél,
Arczomba nézve hidegen;
Mig titkon, szíved rejtekében
Ujjonganál győzelmeden.

Hol vetted ezt a bűvös arczot?
Mért csábítsz, hogyha nincs szíved?...
Szép vagy, szeretlek nézni hosszan,
S mégsem ohajtlak, elhihetd.
A szerelem, e régi ének
Hatalmát én is érzem;
De sirjak-é, ha mozdulatlan
Szobor nem érez énvelem?...

[1875/1883]

III.

Óh, szánj meg engem! óh, ne csábíts!
Én nem hozzád való vagyok.
Az én vergődő bús szívemmel
Neked nem illik játszaniod.
Nehéz, nagy harcz után lemondtam
Én rólad és kerültelek.
Mért mentem hozzád akkor egyszer,
Óh, mért találkozám veled!

Tudtam, meg fogsz jelenni; rólad
Én már ezerszer álmodám,
Te mosolyogtál könnyeim közt,

Te fényes égi látomány.
Epedve vártalak, s hogy íme
Valóság lett a képzelet:
Feljajdulok: nem ezt akartam!
Óh, mért találkozám veled!

Óh, szánj meg engem, óh, ne csábíts!
Ne fájjon emléked nekem.
Te boldog vagy, feledni tudsz csak,
Én meg folyvást emlékezem.
A lemondás is fáj, nagyon fáj
Emmám; de százszor nehezebb
A hűtlenséget elviselni...
Óh, mért találkozám veled!

Ha tudnék sírni, elzokognám
Mint 'kis gyerek bubánatom'
S ha így tudnálak elfeledni,
Sírnék soká, sírnék nagyon;
De könnyeim' rég mind kisírtam,
S ki mint én téged, úgy szeret,
Az soha, soha sem feledhet!
Óh, mért találkozám veled!

Óh, szánj meg engem! óh, ne csábíts!
Hisz' az enyém te nem leszel.
Selyem-rongyban, nagyúri göggel
Valami gavallér vesz el.
A küzdelem s a vágy keserve
Majd szétszakítja szívemet
S kerüllek, hogy megmentssem álmom'...
Óh, mért találkozám veled!

És hogyha majd lázas szívemben
Az emlék búja felzokog:
Jelenj meg néha álmaimban,
Fog várni a te dalnokod.
Azt fogom én mindig dalolni,
Mért nem lehettem a tied,
S dalomnak vége lesz a sírig:
Óh, mért találkozám veled!

[1876/1883]

EMMA

Ó, szánj meg engem, ó, ne csábíts!
Én nem hozzád való vagyok.
Az én beteg, lázas szívemmel
Neked nem illik játszanod.

Nehéz, nagy harc után szivedről
Lemondtam és kerültelek.
Mért mentem hozzád akkor egyszer;
Ó, mért találkozám Veled!

Mindig Te rólad álmodám én;
Még mielőtt megláttalak.
Fel-felriadtam álmaimból,
Mintha csókolnád ajkamat.
Kerestelek, 's hogy végre mostan
Megvalósult a képzelet;
Feljadulok nagy bánatomban:
Ó, mért találkozám Veled!

Ó, szánj meg engem, ó, ne csábíts!
Gondolsz-e a jövőre is?
Szalónokban könnyű feledni;
Feledni fogsz tudom te is.
Dandyk fogják Veled kaczagni
Az én bohó szerelmemet:
»Poéta volt, bolond poéta...«
Ó, mért találkozám Veled!

Ha tudnék sírni, elzokognám,
Mint kis gyerek, búbánatom',
'S ha *így* tudnálak elfeledni:
Sírnék soká, sírnék nagyon.
De könyeim' rég mind kisírtam,
S ki mint én Téged, úgy szeret,
Csak könyek árán tud feledni...
Ó, mért találkozám Veled!

Ó, szánj meg engem, ó, ne csábíts!
Hisz az enyém Te nem leszel.
Selyem-rongyban, nagyúri göggel
Valami gavallér vesz el. –
Küzdés 's a hír halvány sugára
Kísér csak, ahol én megyek. –
Ne is lássalak soha többé!
Ó, mért találkozám Veled!

És hogyha majd lázas szivemben
Az emlék búja felzokog:
Jelenj meg néha álmaimnak,
Várni fog a Te dalnokod.
Azt fogom én *mindig* dalolni,
Mért nem lehettem a Tied.
S dalom *refraineje* lesz a sírig:
Ó, mért találkozám Veled!

[1876]

Ó, MÉRT TALÁLKOZÁM VELED!

Már kezdtem elfeledni lassan,
Mindent mi fáj, mindent mi bánt,
Lelkemre szállt egy égi balzsam,
Elfödve utat és irányt.
Mi jó, a szívnek, vérezőnek,
Érezni lassan, hogy: feled!
Hóförgeteg kigyúlt mezőnek...
Ó mért találkozám veled?

Miért nem hagytál tévelyegni,
Magamban véges-végtelen?
Csöndes, nyugodt révet keresni,
Hol árva szívem megpihen.
Miért akadtál bús utamba?
Mosoly, sugár úgy égetett!
Az élet sem fájt már lemondva,
Ó mért találkozám veled?

De így, de így, a gyöngé pánccél
Fölengedett, – párára vált.
Előttem újra itt van a cél,
Elérhetetlen csillag gyanánt.
Szeretlek! bár tudom, hogy annyi
Csalódás végül eltemet.
De sorsom: érted élni, halni...
Ó mért találkozám veled?

[1882]

IV.

Nem mondta senki még; először
Tőled hallottam: Értelek!
Óh, legyen áldott az az óra,
Mely engem hozzád vezetett!

Jóságod enyhe napvilága
Keresztüljárta bánatom'
S verőfényes, derült napokról
Megint, megint, álmodhatom!

A jó isten megáld bizonynyal,
Hogy vélem annyi jót tevél.
Talán egymásnak szánt a végzet.
Valami súgja: Várj! remélj!...

Örök boldogságról, derűről
Most zeng először énekem.
Ha téged látlak, azt hiszem, hogy
Boldognak lenni végzetem.

[1876]

V.

A réteken járok dalolva
S mezei virágot szedek,
Sietve szállnék karjaidba,
És odaadnám mind neked!

Neved' az erdőbe kiáltom,
Hanem a viszhang nem felel.
Vagy én nem hallok csak? Szivemben
Minden dalol, zeng, énekel.

Valami úgy ragad magával!
Futok, és nem bírok vele;
S a lég, a láthatár, az erdő
Mind boldogsággal van tele.

És dalom egyre hangosabb lesz;
Szivem csordultig telve van...
Elrejttem arczomat a fűbe,
S zokogni kezdek hangosan.

[1877/1883]

A RÉTEKEN...

A réteken járok dalolva
S mezei virágot szedek,
Sietve szállnék karjaidba,
És odaadnám mind neked.

Ugy tetszik, rólad énekelnek.
Az erdőben a madarak.
Szétnézek; azt hiszem, hogy ott vagy
És hallom édes hangodat.

Valami titkos vágy magával
Ragad, én nem bírok vele!
S a lég, a láthatár, az erdő
Mind boldogsággal van tele.

És dalom egyre hangosabb lesz.
Szivem csordultig telve van...

Elrejttem arczomat a fűbe
S zokogni kezdek hangosan.

[1877]

VI.
BÁL UTÁN II.

A mély gyönyörtől szédülök még,
Ragad a lázas képzelet.
Melletted ülök, czifra párok
Fel és alá keringenek.

A zene szól, de hangosabban
Dobog, majd megszakad szívem.
Szeretnék sírni, mint a gyermek,
A boldogságtul, azt hiszem.

Egy valczer édes áriáját
Lágyan merengve hallgatom;
De édesebb minden zenénél
A mosoly édes ajkadon.

S ha szólsz, óh, mennyei hatalmak!
Eszemet bontja meg e szó.
Én nem tudom, szférák zenéje
Lehet-e ilyen megható.

Honnan jövel? hol van hazád?... tán
A mennyből szálltál ide le?...
Ah, ép' most kér föl egy fajankó!
S keringesz fel s alá vele.

[1876/1883]

BÁL UTÁN I.
(júl. 26.)

Még szédülök a mély gyönyörtől,
S a toll kezemben úgy remeg!...
Melletted ülök ... czifra párok
Fel és alá keringenek.

A zene szól, de hangosabban
Dobog, majd megszakad szívem.
Szeretnék sírni, mint a gyermek:
A boldogságtól, azt hiszem.

Egy valczer édes áriáját
Lágyan merengve hallgatom;

De édesebb minden zenénél
A te mosolyod, angyalom!

Mellettem ülsz s olyan bizalmas,
Olyan csodás tekinteted.
Hasonló perczet életemben
Nem ismerek, nem ismerek!

S ha szólsz, óh, mennyei hatalmak!
Eszemet bontja meg e szó.
Én nem tudom, sphaerák zenéje
Lehet-e ilyen megható.

Honnan jövéél – hol van hazád?... tán
Az égből szálltál ide le?...
– Ah épp' most kér föl egy fajankó!
S keringesz fel s alá vele.

[1876]

VII.

Akik a tapsot kedvelik,
Legyen taps bőviben nekik.
A pompa és a kényelem
Nagy urak közt divat legyen.
Aki pedig kalandra vágyik,
Találjon ezret mindhalálig.
A pénzimádó gyűjtse aranyát;
Száz évig éljen a kövér apát.
Legyen a könyvnek sok vevője,
Írónak előfizetője;
Ügyvédnek sok kliense,
Orvosnak pácziense...
Egy szóval, add meg sors mindenkinek,
Mit e világon legjobban szeret;
S add meg, mást nem kívánok tőled én,
Maradjon ő, a kedves lány, enyém.

[1878]

VIII.

Mikor a langy szellőcske vágyat
Csókol szivünkbe szeliden;
Mikor a boldog ibolyácskán
Az első pillangó pihen;
Mikor a felhőhöz szokott szem
Először lát derűs eget:
Szerelmi hűségét fogadni

Akkor szeretnék én neked!

Mikor a fényes levegőben
Pacsirta szántva énekel;
Mikor a vágy halk sóhajára
Az erdőből száz hang felel;
Mikor a fecskének susogja
Valami: Építsd fészkedet:
Szerelmi hűséget fogadni
Akkor szeretnék én neked!

Mikor a fény elől a pára
Mind szertefoszlik, messzeszáll;
Méhecske mézet és a csermely
Útjába' rózsákat talál;
Mikor minden perc az susogja:
A tovatűntnél szebb leszek:
Szerelmi hűséget fogadni
Akkor szeretnék én neked!

Mikor a harmatkönny is áldás
A rózsaszomszjas kelyhiben;
Mikor nem gondol hervadásra,
Virághullásra senkisem;
Mikor boldogság, vágy, remény, hit
Szívünkbe' minden érzet:
Akkor szeretném elrebegni
Lábaidnál szerelmemet!

[1877]

IX.

ÖRÖK SZERELEM I.

(1877. júl. 14.)

Régi szeretőm vagy! Már mi régen
Megöleltük egymást számtalanszor.
Egyszer élünk minden ezer évben,
Férfi vagyok én s te mindig asszony.
Te enyém vagy, én tied vagyok,
S ha te meghalsz, én is meghalok.

S ha aludni tértünk, sírba dőlve,
Akkor is találkozunk mi újra.
(Áldott az a szél, áldott örökre,
Mely a mi porunkat összefűjja!)
Ott is szerelemről álmodunk,
Ott is együvé kerül porunk.

Egymásé vagyunk örökre, bárha

Száz alakot, száz helyet cseréltünk.
Suttogunk forró szerelmi lázba',
Hol bolyongtunk, mik voltunk, hogy éltünk!
Változandó minden ide lenn,
Csak a mi szerelmünk végtelen.

És ha újra kezdjük a bolyongást
S szél, vihar, hab és felhő ragadnak;
Hamvainkat száz alakba' folyvást
Együtt viszi, söpri szél, vihar, hab.
Legyen élet vagy legyen halál,
Minket örök hűségben talál.

Igy töltöttünk már mi miljom évet.
Ha te rózsá voltál, én a harmat.
Gerliczének én voltam a fészke;
Hullám voltál s én a hattyu rajta.
A szivárvány egyik fele én
S te a másik, fent az ég ívén!

Bízva nézek a halál elébe;
Mert szívünk nem veszt el szerelmét.
Hamvam' a te hamvad közelébe
Fogja vonni boldog, édes emlék.
Együtt élünk és együtt veszünk
S porladozva is ölelkezünk.

Hervadás, halál, mulás regéi,
Nem hiszek én bennetek! Hiába,
Szerelmünket ez a sors nem éri;
Nincsen annak vége, nincs halála.
Időt az nem ismer; kezdete
Sose volt és nem lesz vége se.

Dobogó szívem minden paránya,
Mely, amíg élt, tiszta lánggal égett;
Századokról-századokra szállva,
Nem szeret mást, senki mást, csak téged!
Te vagy üdve, vágya, mindene,
Örök álma, örök élete.

Mit tünődöl? Ki tanítna félni!
Ezer évben, ezer változatban
El nem hagytuk egymást soha még mi,
Mert a mi szerelmünk halhatatlan.
Együtt porladoznak szíveink,
Míg lejár az ezer év megint...

[1877/1883]

ÖRÖK SZERELEM II.

Azt hiszem én váltig, hogy mi ketten
Találtuk ki a szerelmi lángot.
Hajdan, a legelső szerelemben
A mi éltünk volt először áldott.
Egyéb célunk nincsen is nekünk,
Csak szeretni; – ez a mi végzetünk.

Sírba visszük a világi álmot;
De azért találkozunk mi újra.
(Áldott lesz a szél, örökre áldott,
Mely a mi porunkat összefűjja.)
S bár nem szenvedünk, nem álmodunk,
Mégis együvé kerül porunk.

Nem először történt; már mi régen
Megöleltük egymást számtalanszor.
Egyszer élünk minden ezer évben;
Férfi voltam én s te mindig asszony.
Te enyém vagy, én tied vagyok,
S ha meghalsz, én is meghalok.

Suttogunk forró szerelmi lázba',
Hol bolyongtunk, mik voltunk, hogy éltünk
S hívek maradtunk egymáshoz, bárha
Száz alakot, száz helyet cseréltünk.
Meváltozik minden idelen,
Csak szerelmünk nem alszik ki, nem!

Aztán újra kezdtük a bolyongást,
Szél, vihar, hab és felhő ragadtak.
Száz alakba', változatba' folyvást,
Hívek csak a hamvaink maradtak.
Legyen elmulás, legyen halál;
Mindig hiven és együtt talál.

Igy tölténk el már mi miljom évet.
Ha te rózsza voltál, én a harmat.
Gerliczének én voltam a fészked;
Hullám voltál s én a hattyú rajtad.
A szivárvány egyik fele én,
S te a másik fent az ég ivén.

Tudom, eljön mindennek a vége,
Csak a szívünk őrzi meg szerelmét.
Hamvam a te hamvad közelébe
Fogja vonni boldog, édes emlék,
Hogy egyszerre süsse napsugár,
Vagy ragadja szél, vihar, hab, ár.

Hervadás, halál, múlás regéi!
Nem hiszek én bennetek, hijába!
Szerelmünket ez a sors nem éri,
Nem lesz annak vége, nem halála!
Időt az nem ismer; kezdete,
Tán nem is volt s nem lesz vége se!

Hű szívünk minden parányi része,
Mely oly tiszta, boldog lánggal égett,
Századokról-századokra mért ne
Tarthatná együtt meg a hűséget?
Mást szeretni úgys képtelen,
Mert szerelmi vágya végtelen.

Mit tűnődöl? Ki tanítna félni?
Ezer évben, ezer változatban.
Nem hagyók el egymást soha még mi,
Mert a mi szerelmünk halhatatlan
Együtt porladoznak szíveink,
Míg lejár az ezer év megint.

[1877/1878]

X.

ARCZKÉPÉRE

Mint nyári éjszakán
A csillagot:
Úgy nézlek csöndes vággyal én,
Ha egyedül vagyok.
S mint nyári éjszakán
A csillagok:
Zajló szívem hullámiban
Szép szemed úgy ragyog.

[1877]

XI.

SOUVENIR

Száraz virág, valaha rózsza
Lehetett, van e könyvben.
Az a dalos könyv ez, tudod, hisz'
Tetőled kölcsönöztem.

Szerelmi dal mellé került a
Száraz virág szegényke.
Történetét dal és virág tán
Egymásnak elmesélte.

A dalt egy bús poéta írta
S rá megszakadt a szíve;
(Pedig oly édes kis dalocska,
S oly tisztán cseng a ríme!)

S a száraz rózsza boldog órák
Emlékvirága; régen
Hervadhatott már el; ki tudja,
Tán szíved közelében.

Dal és a szerelem virága
Oly szépen összefér itt.
Egymásnak gyakran elsusogják
A hervadás regéit.

(1877)

XII.

Gyakran jelensz meg álmaimban,
Hidegen, büszkén, gúnyosan.
Egy mosolyod, egy jó szavad sincs;
Könyörgök hozzád s hasztalan.

Jársz-kelsz vidáman, hajnalarcczal,
Csak én hozzáam maradsz hideg...
Én kedvesem, az álmok úgy-e
Ellenkezőt jelentenek?...

[1877]

XIII.

A világon te a legkedvesebb
Leányka voltál,... így képzellek én;
Maga a vígság, élet és öröm
Hosszú ruhádnak első reggelén.
Beh gyönyörű lehettél! Óh, ha így
Találkozhattam volna én veled.
S nem most, midőn a költők bánata,
Az a sok édes dal megmérgezett.

El volt bűvölve minden ismerőd,
A hajnal és a rózsza írgyelt;
Mező virága, erdő madara,
Ha meglátott, csupán reád figyelt.
Legjobb is voltál, nem legszebb csupán;
Merő kedély, vidámság, szeretet.
Minek olvastál annyi dalt, regényt!...

Az a sok édes dal megmérgezett.

Költő dalában érzéd, ami szép;
Tolmácsolá saját érzelmidet.
Óh, de az édes, játszi dal mögött
Nem láttad a vérző, beteg szívet.
Azt hitted, aki lelkesül, rajong,
Ha szenved is, csak félisten lehet!...
Óh szerelem, vágy csalfa éneke!
Dalok bűbája, mely megmérgezett!

Nagy kín szüli meg a költő művét,
S habár a szenvedőnek balzsama,
Kinek ártatlan, szűzi lelke van,
Nem érti, meg nem enyhül általa.
Szeretted az erdőt, a zongorát;
Voltál vidám, jókedvű, gyermeteg;
De jobb' szeretted a költő dalát,
S szived azóta bús, megmérgezett.

Ha elnyeri egy férfi majd kezed',
S lesz oly kedves lánykád, mint te valál:
Kérlek, ne adj kezébe verseket;
A vers emészt, a vers lassú halál.
Az élettél szünetlen' harczra hív,
Megöli gondtalan kedélyedet;
Örökre bánatos lesz az a szív,
Akit egy édes dal megmérgezett.

[1878]

XIV.

Óh, ne nézz rám mosolyogva!
Iparkodjál elfeledni.
Jobban élnénk, hogyha egymást
Nem ismertük volna meg mi!

Jobb neked nyugodtan élni,
Szerető családi körben.
Jobb nekem a sírt remélni
Vágyak nélkül, összetörten.

Jobb az én beteg szívemnek
A világgal harczra kelni,
Mint a vádat, hogy te bennem
Csalatkoztál, elviselni.

[1877]

XV.

Ne okozz', ne vádolj szüntelen!
Nem vagyok én hozzád hűtelen.
Mióta megláttam arcodat,
Gondolatim, álmim tárgya vagy.

Ébren-alva csak rád gondolok;
A nap körül a föld így forog.
Napsugaram, édes szerelem,
Süss szivembe híven, melegen!

Majd ha megfagy a tüzes parázs,
Ha tavaszkor is lesz hervadás;
És ha délben éjszaka leszen:
Akkor leszek hozzád hűtelen.

Higgy nekem hát! A tied vagyok.
Ha nem akarsz, jobb, ha meghalok.
Hejh, ha te is elhagysz engemet,
Bújában a szívem megreped.

[1877]

XVI.

Tiporj lábaiddal, gyalázz meg, nevedd ki!
Én azért is foglak őrvölgön szeretni.
Nevezz el daczosnak, nevezz el bolondnak!
Én csak magasztalni és imádni foglak.
Szemeid sugára besütött szivembe,
S az örökre érzi lángját e szemeknek.
Ajkad mosolygása kárt csinált eszembe';
Nem tudom ki vagy, csak azt tudom: szeretlek!

[1877]

XVII.

Webert, Chopint játszod betéve,
De még jobban poéta hat rád.
Olyan gyöngéd vagy és figyelmes,
Finom és könnyed, mint szivarkád.
Vidámnak látszol, bárha szenvedsz;
A migraint is türöd mosollyal;
S ha egyszer meg fogsz csalni engem:
Ezt is chikkel teszed bizonynyal.

[1876/1883]

XVIII.

Ha mosolygasz, mennybe nézek;
Ha szólsz, angyalok beszélnek.
Szemednek egy pillantása
Szívemet megbabonázza.
S ha szivarzol, drága lélek:
Fázni kezdek s – tüzet kérek.

[1881]

XIX.

Beh jó, hogy el tudom feledni,
Ha játszottak szívemmel;
Beh jó, hogy egy szeszélyes asszony
A lábamról le nem ver.

Beh jó, hogy óriási önzés
Lakik szívembe' mélyen.
Beh jó, hogy magamat kimentem
S mászt vádolok kevélyen.

Beh jó, hogy meggyilkolt szívemről
Másoknak nem beszélek.
Beh jó, hogy oly nyugodt vagyok s jót
Embertől nem remélek.

Beh jó, hogy úgy hozzá törődöm
Hívságos életemhe';
S port szórok a világ szemébe,
Mint ő az én szemembe!

(1876)

XX.

Azok az ingatag poéták!
Biz' azok furcsa emberek.
Sok szenvedély, álom, rajongás
Fér küzködő szívükbe' meg.

Mindez dicső s te is galambom
Szeretted annak idején
A szenvedélyt, álmot, rajongást;
Hanem csak úgy, ha – költemény.

[1877]

XXI.

Ha valaha találkozzunk még,
Fordulj el és ne nézz reám.
Közönyt erőszakolni fájóbb
A gyűlöletnél is talán.

Legjobban ott érezd magad te,
Ahol gyaláznak engemet.
Ha csalódtál, sopánkodással
A kint kinosbbá ne tegyed.

Ne ismerj békülést! Szivedtől
A bocsánat távol legyen.
Olyan áldás lesz elfeledni,
Ki volt köztünk a hűtelen!

(1877)

XXII.

Széttépted azt a rózsalánczot,
Mely lelkeinket összefonta?
Nyugodt lehetsz; most már csak engem
Ér rágalom, gúny, mende-monda.

Jól is tevéd. Az én szívemnek
A vihartól nincs nyúgodalma;
S ha hozzám kötnéd lelkedet, még
Téged is magával ragadna.

[1877]

XXIII.

Ne is találkozzunk mi többé!
Ne is emlékezzünk a multra.
Szívem sokáig fájt, de végre
A lemondást is megtanulta.

Siratta feldúlt ifjuságát,
Szépségedért sok könnyet ontott.
Legédesb álmát eltemette;
De össze nem tört, csak lemondott.

Sebét, fájdalmát nem mutatja;
Majd okozóját is felejti,
S vigasztalásul vele többé
Játékot nem fog üzni senki.

[d. n.]

XXIV.

Isten veled hát! Ami elmúlt,
Örökre elmúlt: mért siratni.
Lásd, engem épen az vigasztal,
Hogy vigaszt semmi sem tud adni.

Mindenki bántott, elhagyott; így
Tanultam én ki a világot.
Ez a csekélység számba sem jön.
Farewell tehát! Én megbocsátok.

[1877/1883]

VÉGSŐ SZAKOK 4.

Isten veled hát! ami elmúlt,
Örökre elmúlt, mért siratni?
Megnyugszom; éppen az vigasztal,
Hogy megnyugvást misem tud adni.

Szenvedve, türve, megcsalodva
Ismerem én csak a világot.
E csekélység itt szóba sem jön,
Farewell tehát! én megbocsátok.

[1877]

XXV.

UTON

Robogva száguld a vonat előre;
De vágyam egyre visszavon.
Ah, úgy szeretnék kebledhez simulni
És csüngni édes ajkadon!...

Hegyet, folyót, sok várost ér a mozdony,
A tájék más lesz, elmarad;
De én nem látok mást, csak a te kedves,
Zöld ablakos kis házadat.

A kék hegyek, napfényes, halmos erdők
Bizalmasan néznek reám,
Mintha te járnál ottan és susognád,
»Soha se hagylak el, Gyulám!«

Kiszállok régi, kedves városomban
És járok benne szerteszét;
De mintha ott is látnám szép szemednek

Bizalmas, hű tekintetét.

S álmba' rámhajolsz, megcsókol ajkad
S én suttogom szerelmesen:
Szeress, légy hű! ne hagyjuk el mi egymást
Ne váljunk el mi, kedvesem!

(1877)

XXVII.*

Milyen jó, hogy elhagytalak,
Mikor még lehetett!
Milyen jó, hogy a rászédett
Szív újra más szeret!

Milyen jó, hogy elhagytalak!
Nem téged ér a vád,
Hogy hűtelen vagy, csalfa vagy
És gyöngé, mint a nád!

[1880]

XXVIII.

EGY LEVELÉRE

Ifjú koromnak számított be
Daczos heveskedésemet;
S azt írod, kész vagy megbocsátni,
Hiszen majd okosabb leszek.

Lehet, galambom, csak hogy akkor
Nem foglak többé féltetni.
S nem lesznek már okos szívemnek
Nagy vágyai, reményei.

És visszagondolván a multa,
Majd főmet rázom csöndesen:
Csupa bolondság! Óh, de mégis
Egyetlen üdv a szerelem!

Szívem, szerelmem, ifjuságom!
Lángolj, csapongj idestova.
Mert édes ifjunak maradni,
S nem okosodni meg soha!

* Az *Ifjuságom* című kötetben a XXV. vers után a XXVII. következik. Vagy számozási hiba történt vagy Reviczky a kötetbe való versválogatásnál bizonyos, gyengébbnek ítélt költeményeket kihagyott. Ezt valószínűsíti, hogy a kötetben máshol is megismétlődik. Egy esetleges, valamikori teljes cikluskompozíció felállítása érdekében döntöttem úgy, hogy az eredeti kötet számozást meghagyom. – Cs. T.

[1878/1883]

EGY LEVÉLRE

Ifju koromnak számitod be
Daczos heveskedésemet;
S irod, hogy kész vagy megbocsátni,
Hiszen majd okosabb leszek.

Lehet galambom: csakhogy akkor
Nem foglak többé féltetni
S nem lesznek már okos szivemnek
Nagy vágyai, reményei.

S ábránd, hűség, rózsás remények
Ha majd elhagynak engemet,
A test ezer baját kivéve,
Más fájdalmat nem érezek.

És visszagondolván a multra,
Majd főmet rázom csöndesen:
Csupa bolondság! Óh de mégis
Egyetlen üdv a szerelem!

Szivem, szerelmes ifjuságom!
Légy te csak lázas, ostoba;
Mert édes ifjunak maradni
S nem okosodni meg soha!

[1878]

XXIX.

ÜZENET A TÁVOLBA

Miért nem öltél meg szemeddel,
Midőn ez is terajta állt?
Miért nem dúltad szivemet fel,
S nem adtál énnekem halált?...
Ölelő púha karjaidban
Kimúlnom mért nem lehetett!
Midőn szerelmes csókod' ittam,
Mért nem szívtad ki lelkemet!...
Szivem' mért nem tépted ki bátran,
Midőn zokogva rád borult!...
Nem vergődném most itt a sárban,
És nem volnék ily nyomorult!

(1878)

XXX.

Hát érdeklődik még irántam?...
Én azt hittem, rég elfeledt.
S lám, lám, kíváncsi, mit csinálok
S a régi hangon ír kegyed.
Mulatva töltöm éjszakáim',
Szilajság most az én sorom,
És mámoros fővel gyakorta,
Koczeitök önre, asszonyom!

Bohókás czimborák körében
A bort s a mámort éltetem.
Pohárcsengés, szilaj dalok közt
A bú nem fog ki kedvemen.
De néha mégis, tudj' az ördög,
Oly vaczkor-ízű a borom,
S kacagni kezdek, hogy a könnyem
Csordul ki tőle, asszonyom!

Emlékszem-é még önre néha?...
Igaz, szép volt, jó volt kegyed.
De én ezzel már nem törődöm,
Tanulgatván az életet.
Virág a hűség, hervadandó,
S ha már elhervadt, eldobom,
Vagy összetépem, hogyha tetszik...
Világ folyása, asszonyom!

Ne szóljon a multról! – Szerettem
Tán egykor önt; megengedem.
De aki válni tud, felejt is;
Igy esik ez meg rendesen.
Álmodni?... Ah, milyen nevetség!
Biz' én semmit sem álmodom.
Kábult fővel fekszem le reggel
És délig alszom, asszonyom!

Emlékszik?... Ah, de jobb, ha ön sem
Emlékszik immár semmire.
Bolond ember törődik azzal,
Mit nem lehet elérnie.
Bűnhődöm én is, hogy e furcsa
Világot meg nem szokhatom.
Virággal, napsugárral élek;
De kenyerem nincs, asszonyom!

Fidonc! – kiáltja s szinte hallom,
Hogy gúnyolódik és neve
Ez illik önhez!... Nem halok meg,
Gúnyoljon bátran engemet.

Ugyis, ha mostan összejönnénk,
Kigyúlna arczán s arczomon
A szégyen és ön rám se nézne,
Mert rossz ruhám van, asszonyom!

[1878]

XXXI.

Bimbónak társa harmat, gyöngye szellő!
Kelyhébe nem süt még a nap;
De rózsák lesz belőle, nyár is eljő
S rá tarka lepkék szállanak.
S a rózsát elfogják szerelmi vágyak...
Menj férjhez! Rózsák vagy! kinyílt virág vagy!

Dalai már nem zengnek a tavasznak;
Virágoz, nézd, hogy hullanak.
Ifjúkorod szép volt, öröme' gazdag,
Ne érd pártában a nyarat.
Menj férjhez! és légy boldog; én megáldlak!
Menj férjhez! Rózsák vagy! kinyílt virág vagy!

Igaz! te mindig engemet szerettél
S én is nagyon szerettelek.
Mit ér, mit ér, enyém ha nem lehettél!
Elváltunk s mindegyik feledt.
Óh, csak feledj s ne érezz semmi vádat!
Menj férjhez! Rózsák vagy! kinyílt virág vagy!

Nem küldelek rideg zárdába téged,
Mint Hamlet szép Ophéliát.
Menj férjhez s légy anyává, erre kérlek,
Hadd éljen a világ tovább!
S vele a küzdelem s százféle bánat...
Menj férjhez! Rózsák vagy! kinyílt virág vagy!

Minek várnál?... oly gyorsan száll az óra
S az ifjuság oly hervatag.
Szeressünk hát pillangó-, rózsák-módra,
Akit lehet, akit szabad!
Virághullását meg ne érd a nyárnak.
Menj férjhez! Rózsák vagy, kinyílt virág vagy!

[1878]

XXXIII.**

** Ld. a XXVII. *Milyen jó, hogy elhagytalak...* kezdetű vers jegyzetét!

Ha hallanál víg czimborák közt
Beszélni borról, szerelemről,
S látnád, a dévaj nevetéstől
Mint csordul ki a könny szememből;
Ha tudnád, mennyiszer köszöntöm
Fel azt, ki józan és szabad:
Mebánnád, hogy szeretni tudtál,
Mig rózsalánczunk ketté nem szakadt.

Ha látnál egyedül, szobámban,
Ezerszer megsiratni téged,
Ha tudnád, nélküled nekem mily
Sivár, unalmas, bús az élet;
Ha érzenéd, mit szívem érzett,
Midőn egyszerre elhagyál:
Te vallanád magad bűnösnek
S örökre mindent megbocsátanál.

[d. n.]

XXXIV.

Tudom, elhervad ifjúságunk,
Tudom, a szív lassan kiég.
Tudom, az asszony gyöngé jószág
S egész éltünk csak álom, semmiség.

Tudom, hogy a mi nagy szerelmünk
Immár örökre véget ért,
S egymásért még egyszer hevülni,
Nem engedné nekünk a büszkeség.

S tudom, bár elváltunk örökre,
És hozzád többé nincs jogom:
Ki nem szakítalak szivemből
S emléked' áldom és nem átkozom.

Kedves halottam vagy te nékem;
Szivembe zártam képedet:
Sirodra könnyekből, dalokból
S ábrándokból font koszorút teszek.

[1880]

XXXV.

Kell, hogy hozzád visszatérjek!
Vissza minden áron.
Kell, hogy végre teljesüljön
Ez egyetlen álmom.

Kell, bogy nékem is viruljon
Az öröm virága,
S hogy enyém legyen a földnek
Legdicsőbb leánya.

Hozzád sóhajt vissza lelkem,
Hozzád szakadatlan',
Hogy elsűgja lábaidnál:
Ime, hű maradtam!
Hozzád sóhajt vissza lelkem,
Vissza minden áron...
Óh, e vágya, szomjusága
Lesz az én halálom.

[1878]

XXXVI.

Sok szép leány van a világon;
Sok jó leány szeretni tud hiven.
Van, aki férfit boldogíthat;
De hozzád nem hasonlít senkisé.
Bejárhatom a nagy világot,
Jöhet elém minden szép asszonya;
Jöhetnek a hurik keletről:
Hozzád hasonlót nem lelek soha!

Neked nincs másod itt a földön;
Hivásos nőihez nincsen közöd.
Te vagy a legszebb és a legjobb;
Egyetlen vagy az asszonyok között!
Boldog virág, melyet te tépsz le,
Boldog, amelyben élsz, a kis szoba!
És boldog én, hogy rád találtam...
Hozzád hasonlót nem lelek soha!

Te vagy a szendesség, a hűség;
Oly szép s szelíd vagy mint az angyalok.
Van szellemed, van tiszta szíved
S gazdag szerelmed, mely nekem ragyog.
Te vagy, kit nem tudok leírni.
Reményim, álmaim ígéret hona!
Te vagy, kit oly soká kerestem.
Hozzád hasonlót nem lelek soha!

Ha víg fiúkkal iddógálok,
S mindenki földicséri kedvesét:
Csak hallgatok, hagyom dicsérni;
Kedves leány van, jó leány elég.
De te mind, mind megszégyenítet!

Édesebb, drágább ajkad mosolya,
Mint mások csókja, ölelése!...
Hozzád hasonlót nem lelek soha!

Ne hagyj el! Óh, mi lesz belőlem,
Ha itt hagyod hű szívem' özvegyül!
Nem tudok én más nőt szeretni,
Csak tégedet, csak téged egyedül!
Soha, soha se hagylak én el!
Te vagy minden dalom végső sora.
Azt fogom zengni mindörökké:
Hozzád hasonlót nem lelek soha!

[1879/1883]

AZ EGYETLEN

Sok szép leány van a világon,
Sok jó leány szeretni tud hiven;
Sok van, ki férfit boldogithat;
De hozzád nem hasonlít senkisé!
Bejárhatom a nagy világot,
És jöhet elém minden asszonya;
Jöhetnek a hírik keletről:
Hozzád hasonlót nem lelek soha!

Neked nincs másod itt a földön!
Egyetlenem vagy a szépek között:
Szépségben és jóságban egykép,
Mint angyal, ki a földre költözött!
Boldog virág, melyet te tépsz le,
Boldog, amelyben élsz, a kis szoba,
És boldog én, hogy rád találtam...!
Hozzád hasonlót nem lelek soha!

Te vagy a szendesség, a hűség;
Oly szép s szelid vagy mint az angyalok.
Van szellemed, van tiszta szived
S gazdag szerelmed, mely nekem ragyog.
Te vagy, kit nem tudok leírni,
Reményim, álmim ígéret-hona!
Te vagy, kit oly soká kerestem!...
Hozzád hasonlót nem lelek soha!

A szépség, jóság versenyében
Mindenki földicséri kedvesét;
Én hallgatok; csak hadd dicsérjék:
Kedves lány, jó lány – tudom, van elég!
De hozzád nem hasonlít egy sem,
Tavasza fölött a rózsakorona,

Az ékkövek közt drága gyémánt,
Hozzád hasonlót nem lelek soha!

Ne hagyj el! Óh, mi lesz belőlem,
Ha elfeledsz! Ne hagyj el engemet!
Mást nőt nem tud szeretni többé,
Ki téged látott, téged szeretett.
Halálomig téged dicsérlek!
Álmodni rólad fog szívem pora;
Susogni fogja mindörökké:
Hozzád hasonlót nem lelek soha!

[1879]

XXXVII.

A tavasz első napsugára
Bearanyozza lelkemet:
S megint megszáll a vágy utánad,
Szép alakod megint körüllebeg.

Szívembe, mint a nap a földre,
Álmok szelid napfénye süt.
Remény építi benne fészket,
Ibolyák nyílnak benne mindenütt.

Rengő szivemből kis pacsirta:
A dal, a nap felé repül.
Míntha virág nekem virulna,
És nap nekem ragyogna egyedül.

Susogjatok csak szerelemről
S a kedvesről, ki nincsen itt!
Viruljatok, ti szép virágok!
Tarkázzátok szívem vetéseit.

Köszöntse édes dal a lánykát,
Az én legszebb virágomat;
Vigyen magával röpke szárnyán
Tündérregét, sugaras álmokat.

S legyen e dal oly tiszta, mint ő;
– Fogadja kedves társaul, –
És fényes, mint a napnak első
Sugara, mely szép homlokára hull!

[1879]

XXXVIII.

Én édes elhervadt virágom,
Ne búslakodj' az elmuláson.
Emlékezzél meg néha rólam,
M megbánás nélkül, álmodóan.

Mint ahogyan mogorva télbe'
Gondolsz május szelíd egére
S lelkesen kéjes némasággal
Tavaszu fuvalma rezdül által;

Mint ahogyan bús éjszakákon,
Ha szempillád' kerüli álm,
Beragyog szíved éjjelébe
Sugaras üdvöd tiszta kékje.

Óh, sírjuk vissza! Égi hittel
Nézzünk a vesztett multra. Hidd el,
Drágább a viruló tavasznál
Az a tavasz, mely veszve van már.

Kihül a föld, az ég sötét lesz;
Szerelem szép ábrándja véges.
De szende fényt derít reája
Emlékezetnek holdvilága.

[1882]

XXXIX.

A te neved, a te hangod
Mostan is fülemben csendül,
S édes dalok csengnek-bongnak
Még édesebb szerelemtől.
Bágyadt kezed, kicsi lábad
Múlt virányain vezérel;
Csillag-szemed ragyogása
Múlt homályát űzi széjjel.

A te kertet, rózsakerted...
Ezerszer bejárja vágyam.
Lábaidnál elmerengek
Szemed, ajkad mosolyában.
Kezem a tiédbe' reszket,
S némaság a vallomásom;
Mintha én is rózsak volnék,
És te volnál rózsak-párom.

A te szíved, gyönges szíved,
Csak tréfát űzött belőlem;
Még se foglak elfeledni,

Csak a néma temetőben.
Hozzád térek vissza mindig,
Emlékedre bűm is enyhül,
S édes dalok csengnek-bongnak
Még édesebb szerelemről.

[1879]

XL.

Óh, csak még egyszer összejönnénk!
Csak egyszer, pillanatra bár!
Hogy elmondhatnám: hű maradtam;
Szívem most is magába zár.
Mióta nem láthattuk egymást,
Perczig se voltam hűtelen.
Halálomig téged szeretni:
Gyönyör és üdvösség nekem.

Óh, csak még egyszer összejönnénk!
Szép csöndes nyári éjjelen
Ahol virágok illatoznak
S a lomb susog szerelmesen.
Csak egyszer járhatnám veled még
A zöld erdőt, a réteket!
Csak egyszer mondhatnám utánad:
Tied vagyok! tied leszek!...

Óh, csak még egyszer összejönnénk!
Egy csókra, ölelésre még!
Od'adnám vérem', ifjúságom'
Egy árva ölelésedért.
Magasztalnám édes dalokban
Jóságodat, szerelmedet;
Aztán meghalnék könnyű szívvel,
Mint gondtalan, vidám gyerek.

[1879]

XLI.

Kerülsz? Jó, hát kerülj. Többé ne lássalak!
Ne lássam arcodon, hogy bája hervatag.
Hogy szépség, ifjúság hamar muló kegyek,
Kifogni az időn, hogy néked sem lehet.
Örökre lássalak! mint ama szép napon,
Nevetve lányosan, szépségbe' gazdagon.
Váltig büvöljön el emléked, árnyad is,
S rózsámnak valljalak őszkor, hervadtan is.

[d. n.]

XLII.

Találkozunk végre mégis!
Örül ennek még az ég is.
Úgy ragyog rám, úgy nevet
Tiszta lánggal, mint szemed.

Sok bajomban, bánatomban,
Ködös, téli, bús napokban
Szép szemednek sugara
Világított egymaga.

Hogyha majd most belenézek,
Meneküljön az ígézet,
Mely, lekötve ajkamat,
Azt mondotta: Nem szabad!

Megragadom ezt a percet;
Megcsókollak, megölellek.
Hosszan érzett híjamat
Töltse bé egy pillanat!

[1882]

XLIII.

Szerelmi özvegységemet
Megőrizém tisztán, szeplőtlenül,
Emmám, egyetlenem!
Lehetek gyöngé, téphet fájdalom,
A szenvedély tombolhat kedvire
Vergődő, bánatos szivemben –
És darabokra tépheti:
Azért nevedhez nem tapad
Gonosz vágyakból semmi rész;
Csak egy könny, egy sohaj talán,
Mely megsiratja vesztedet,
És örök vággyal,
Soha se múló szomjúsággal
Keresi hangod elnémult zenéjét,
Kialudt lángját szép szemednek
És mosolyod bűbáját,
Mely mint virág nyílása
Sugárt, dalt, illatot
S szép álmokat hintett szivembe,
Emmám, egyetlenem!

Távol szivedtől, mint a naptól,

Sütkérezem, Emmám, emlékeden.
A gondok, viharok felhői képed'
Előlem bárha eltakarják,
Szivemben ott dereng világa,
S fohászkodom gyakran, szünetlen':
Oszoljon szét e bánatos homály
S örök derűvel,
Tavaszi ragyogással
Csaljon ki még sok dalt belőlem
Szemed hő napja, angyalom;
Avagy hervasszon el sugára
S muljak ki némán, ifjuságom
Szép májusában, mint a rózsza,
Reszketve vágytól, szerelemtől,
Emmám, egyetlenem!

Beh boldog egy találkozás,
Beh édes egy percz volna az,
Ha még egyszer csókolhatnám kezed',
Ha még egyszer felhangzanának
A régi, mámoros dalok,
S még egyszer készülnék neked
Szerelmet vallani!...
Óh, akkor is megint csak néma volnék!
S daloktól, üdvtől, szerelemtől
Remegő lelkem azt se mondaná:
Emmám, egyetlenem!

[1880]

PERDITA

*Boldogtalan vagy, bűnös is vagy,
Az ördögé vagy, mindhiába.*

I.

Rózsakinálás, zene mellett
Az ördögé lett ifju lelked,
És kezed most virágokat,
Ajkad meg csókot osztogat.

Náladnál semmivel se jobbak
Neveztek csúf szóval bukottnak.
Kimondtam én is azt a szót,
S nem volt rá semmi válaszod.

Csak rám hajoltál, hogy ne lássam
Két arczod' kipirulni lázban.
Félénken súgtad s reszketőn:

»Rád haragudni nincs erőm!«

Koldua koldusabb világnak!
Borulj reám; én szánva szánlak.
Lelkem a porban is megért,
Szeret s megáld hű szívedért.

[1880]

II.

Gondoljon a világ akármit,
Az emberek gunyoljanak;
Büszkébb szívem van, hogysem értük
Félénken cserbehagyjalak.

Kiket a vak tömeg szokásból
Szépeknek, jóknak ünnepel,
Nem tudnak oly forrón ölelni,
Mint te, midőn hizelkedel.

S akikre írgykedve néznek
A dőrék, nem oly boldogok,
Mint aminő te vagy szerelmem,
Ha szomjas ajkam' csókolod.

Óh, áldhatná sorsát akárhány,
Ki most lenéz negédesen,
Ha oly lánykát találna, mint én
BENNED TALÁLTAM, ÉDESEM!

[d. n.]

III.

Szívem igaz és jó tehozzád,
SZERETI KÖNNYED', ÁRVASÁGOD'
S bár nem ígér örök hűséget,
Bár gyöngé, elhihetd, nem álnok.

Nem, nem ámítalak! Bevallom,
Csak ölelésedet kívánom.
Nyujtsd csókra haragos kis ajkad',
Kedves kis mezei virágom.

Lásd, úgy szeretik a napot, bár
Ettől hervadnak a virágok.
Jer elhervadni kebelemre,
Legyek én a te napsugárod!

A hevülések mind mulandók;
Az ifjuság csak egy lehellet.
Nem, nem ígérek én hűséget,
Hanem gyönyörrel megölellek!

[1879]

IV.

Késő neked már zúgolódní...
Mind ilyenek a férfiak.
Ha mint hervadt virágot eldob,
A legjobb is csak megsirat.

Mig ölelésedért epedtem,
Hű voltam hozzád, esküszöm;
De csókod vágyamat megölte;
Közös bú, nem az én bűnöm.

Óh, hát ne haragudj', ne vádolj!
Sírj a kegyetlen sors felett.
És én letörölöm drága könnyed',
És együtt sírok majd veled.

Te se vagy nálamnál erősebb;
Közös a mi bubánatunk.
Egymásra hát ne haragudjunk
S valljuk be: bűnösök vagyunk!

[d. n.]

V.

Lelkedbe ádáz végzeted,
Rút szégyenfoltot égetett.
Hiába élsz, virulsz, mosolygasz:
A nagy világon nincs helyed.

Légy czéda, kéjsovár, ledér;
Légy szúzi, tiszta: egyet ér.
Imád, átkod nem érdekel más
S csak kicsufolnak könnyedér'!

Nincsen remény, nincs irgalom.
Nem kérdi a világ, vajon
Selyemben halsz-e meg vagy éhen,
Átokkal hervadt ajkadon.

Légy vídám vagy kétségbesett:
Pokolban élni végzeted.

Zárdába, vagy kórházba menni:
Egyforma vétek s bú neked!

[1881]

VI.

Hiába gyujt szemed sugára,
Hiába jársz selyemruhába';
Boldogtalan vagy, bűnös is vagy,
Az ördögé vagy, mindhiába!

Nevethetsz, járhatsz tündökölve,
Azért te mégis meg vagy ölvé.
Lövelhetsz lángot tűz-szemedből:
Szíved kiégett mindörökre.

Látlak az utcán járni le s fel,
Vidáman, ragyogó szemekkel;
De nyomorult vagy, és ha mondják,
Teszed magad, hogy nem veszed fel.

Nem tudom, mit tegyek, ha ennyi
Szépséget látok kárba veszni:
Vádoljalak-e téged érte,
Vagy a világot nevessem ki?...

[1881]

VII.

Egyedül állsz. Ez az átkod,
Számkivetés bús leánya!
Nincs egyetlen jó barátod;
Árva vagy, mint én is árva!

Idegen vagy tenmagadnak,
Idegen vagy a világnak;
S bár mosolyra nyílik ajkad,
Szíved mélyén sírni látlak.

Jobban áll a könny szemednek,
Hogyha nem kaczagva támad.
De a lélek rejtve szenved,
Titkolódzva sír a bánat.

Tudom én, jobb volna néked
Hű szíven kisírni búdat.
Keresed is, drága lélek,
De hiába, a kiutat.

Oly türelmes nő vagy, oly szép,
Hogy szeretve szeretnék:
Csak erősebb lelkű volnék!
Csak szívem ne szánna téged!

[1881]

VÁLTOZATOK

*Óh, hála, hála, hogy keservem'
Nem hordozom magamba' némán!
Van vigaszom, lehet pihennem,
Ha gondok árnya száll is énrám.
Borongás, üdvösség, ígézet
Körülzsong lágyan, édesen;
S mit suttogásukból megérték,
Merengő, méla dal lesz.*

OSZTÁLYRÉSZEM

Az élet árnyát, fellegét is
Szivárványszinbe' látja lelkem.
Csalódni és remélni mégis:
Igy van megírva végzetemben.
S dallá szövődik minden eszmém
S mind, amit érzek, álmodom;
De nyitját hasztalan' keresném;
Mi célja, haszna nem tudom.

Sugártalan, ködös napokba',
Ha rám borúl az éjek éje;
Fölhangzik édesen zokogva
A dal vigasztaló zenéje.
Ez tár elém egy szebb világot,
S ha lelkem errül álmodik:
A könny, a kín, a vér, az átok
Hallelujává változik.

S megszáll a vágy, hogy letöröljem
Könnyeit a szomorkodóknak;
S a béke útját megjelöljem
Azoknak én, akik csalódtak.
Óh, fáj e furcsa, gúnyos élet;
S lelkem gyakorta felzokog:
Az emberek mind oly szegények
S nem lesznek soha boldogok!

Türelmet és szánalmat oltott
Belém a lét nehéz igája.

Tudom, hogy ép' az sose boldog,
Akinek boldogság a vágya.
Tudom, hogy nemcsak én kesergek,
Bajlódik más is eleget,
Hurczolja némán a keresztet
S nem vigasztalja senki meg.

Óh, hála, hála, hogy keservem'
Nem hordozom magamba' némán!
Van vigaszom, lehet pihennem,
Ha gondok árnya száll is énrám.
Borongás, üdvösség, ígézet
Körülzsong lágyan, édesen;
S mit suttogásukból megértek,
Merengő, méla dal lesz.

Saját bubánatomban érzem
Örök bánatját a világnak,
S a lelki szomjazók nevében
Sohajtom el szelíd imámat.
És öntudatlan', önmagátul
Szakad szivemből énekem.
Örömet, bűt, mindent elárul...
S én nem tudom, csak érzem.

S habár jövőmben írva látnám,
Hogy sohasem leszek szeretve;
S dicsőség nélkül, ifjan, árván,
Szegényen dobnak sírverembe:
A vágyat üdvben élni váltig
Síró zenébe önteném,
S dalolva várnám a halált, így
Sohajtanám ki lelkem' én.

[1877]

SÁTÁN II.

Egy éjjel a sátán ágyamhoz áll;
Nevetett, hítt, ígérte kincseit.
Frakkot viselt s oly inger volt szavába',
Hogy már azt hittem: végem, elveszit!
»Eljősz-e hozzám, édes, jó barátom?
Protekciómat ígérem neked.
Mi kell? Szép hölgy? arany? fény? pompa? mámor?
Mind a tied lesz...« Én koldus leszek.

»Agyadban égsz s rossz álmaid' beszéled;
Így senki sem felelt nekem soha.
Rég' vágyom okos alkut kötni véled;

Ne légy öcsém ily szörnyen ostoba.
Dörgöld ki szemeid' s ne álmodozzál;
Légy ember és ne hitvány lázbeteg.
Gavallér lesz belőled. Jősz-e hozzám?...
Fejedet rázod?...« Én koldus leszek.

Gavallérnak kevély vagyok s ügyetlen;
Majom és róka lenni nem tudok.
Kincsnek pedig hatalma nincs felettem;
Az kincsem, amit érzek, gondolok!
Vigasztalóm az édes dal zenéje;
Ez balzsamom, hitem, ha szenvedek;
S dalolva hágok a sátán fejére.
Aranyod nem kell! Én koldus leszek!

Urad vagyok! Leszálok a pokolba
És Luczifert magát elégetem.
A jókat összegyűjtöm egy akolba.
Halleluja! Megáldva végzetem!
»Már látom, hogy méltó vagy ostromra,
Bolond te, kin segíteni nem lehet.
Adieu!« – S én visszadőltem vánkosomra
És felzokogtam: Én koldus leszek!

[1874/1883]

SÁTÁN I.

Eljött a sátán szük, hideg szobámba;
Mutatta fényes, drága kincseit,
S oly inger volt és annyi csáb szavába',
Hogy már azt hittem: végem! elveszit!
»Jer, dobd le ócska, szaggyátott ruhádat;
Tied lesz minden mámor, élvezet.
Lesz szolgaságod, kincsed, drága házad,
Kövess! kövess!« – Én csak koldus leszek!

»Az ideál nem ad szállást, ebédet,
Unalmas, ócska a te éneked.
Éhen maradsz egy lágy rimecske végett,
Pedig dús pompa, fény való neked.
Jer, megsugom, hogy mindezt hol találod.
Ismerd meg az öröm-dús életet;
Ottan keresd s nem dalban ideáloed!
Fejed mit rázod?« – Én koldus leszek!

Az életben bohó vagyok s ügyetlen,
Hizelni csúszva-mászva nem tudok.
Meghalt a dőre kapzsiság szivemben;
Az kincsem, amit érzek, gondolok.

Vigasztalóm a dal szelid zenéje;
Fájdalmam édes, hogyha könnyezek.
És guny, irigység nem vegyül beléje?
»Senkit se gyűlölsz?« – Én koldus leszek!!

S ha a nagy költők büszke névsorába
A hír bejegyzí egyszerü nevem!
A szenvedés nyomor nem volt hiába;
Halálommal kezdődik életem!
»Már látom, hogy méltó vagy ostromra,
Ha tulzásid meg nem szünteted.«
S én visszadőltem durva vánkosomra,
És felzokogtam: Én koldus leszek.

(1874)

A BÁNATBÓL...

A bánatból kivolt a részem;
De én azért nem jajgatok.
Fáradt vagyok, nagy útra készen,
Akár ma is meghalhatok.

Pályámnak vége, hazatérek
És terhetekre nem leszek,
S bucsúmban én csak egyre kérlek:
Anyám mellé temessetek!

De hiszen ti nem tudhatjátok,
Hogy az ő sírja merre van...
Én sem; – nekem a sír is átok;
Magam leszek ott is, magam!

Óh, jó anyám! ha lassu szárnyon
Az éj a temetőre száll:
KERESNI FOG A MÁSVILÁGON
Szegény fiad, s meg nem talál!

(1874)

ÁRVA FIÚ I.

Szidott, gyűlölt, haraggal néze rám;
Nagy dáma volt s kevély a mostohám.

Én egyebet se láttam, mint halált,
Apám, anyám korán a sírba szállt.

Virágok nőnek ifju sírokon;
EnyémeK egy-két jó barát, rokon.

Ők csitítgatták árva szívemet.
Az isten ezt nekik fizesse meg.

Viharba', szélbe' visz tovább utam,
Fáradt vagyok s a cél még messze van.

Talán egy mérges hullám eltemet,
S túlparton én már ki se köthetek.

(1874)

ÁRVA FIÚ II.

Szidott, gyűlölt, haraggal néze rám,
Nagy dáma volt 's kevély a *mostohám*.

Én egyebet se láttam mint halált...
Apám, anyám a keskeny sírba szállt.

Virágok nőnek puszta sírokon,
Ezek barátim; egy két jó rokon.

Ők szántak tudva jól, hogy szenvedek;
Az Isten ezt nekik fizesse meg!

Engem balvégzetem tovább sodor;
Hű cimboráim az éhség, nyomor.

Bitang vagyok és nincsen otthonom;
Az élet nótáját búsan vonom.

És tudom, addig nem leszek szabad,
Míg minden húrja ketté nem szakad.

[1875?]

KARÁCSONKOR (1874.)

A zúgolódás, gúny, harag
Rég halva már szívemben.
Egy szóval sem panaszkodám
A kis Jézuska ellen.

Nem vádolám balgán azért,
Hogy engem kifelejtett.
Hogy nem hozott ajándokot,
Szemem könnyet nem ejtett.

Lelkem nyugodtan, csöndesen
Átszáll a nagy világon.
Imádkozom, hogy Jézusom
Minden szegényt megáldjon.

Ágyamra dőlök s álmodom
Egy régi, édes álmot:
Boldog, ki tűr és megbocsát,
S ki szenved, százszor áldott!

(1874)

MIKOR HUSZ ÉVES LETTEM
1875. ápr. 9.

Ha a halál ma vinne sírba,
Maradnék ismeretlenül;
Ki voltam, senkinek sem adná
Se könyv, se kő, se könny hirül.
Velem pihenne a dicsőség,
Amelyről annyit álmodám;
Csak egy-két jó barát sohajtna:
»Szegény, mért halt meg oly korán!«

Kiket szerettem, fris virággal
Nem hintenék be síromat.
Ki elolvasta unalomból,
Hamar feledné dalomat.
A társaságban odavetnék:
»Könnyelmű volt, de jó gyerek.«
S a lapokban csak annyi állna:
»Husz éves volt s verselgetett.«

A pletyka is másról fecsegne;
Rólam sehol se volna szó.
A réginél maradna minden,
S támadna más, nagyobb bohó.
Egy a világba kítaszított,
Hozzám hasonló rímelő;
És hogy az élet nagy bolondság:
Elmondaná helyettem ő!

(1875)

A FILISZTEREKHEZ II.

Csak hagyjatok, ha nem szerettek,
Én úgyse tartok véletek!
Nem kértem tőletek tanácsot,
Nem mondtam én, hogy szenvedek.

Isten küldé e küzködést rám;
Imádság felsíró szavam.
Akit az Isten látogat meg,
Az nem lehet boldogtalan!

A vágyak mámorát, ez édes
Keservet ti nem érzitek.
Kétségimmet hát mért közöljem
És álmimat tivéletek?...
Zokogva bár, de mégis érzem,
Boldog csak én vagyok magam!
Ki egy világot hord szívében,
Az nem lehet boldogtalan!

Mert lelkem' soha el nem adtam,
S nem vettem példát rólatok;
Azért én a ti szemetekben
Czigányos és különcz vagyok.
Jó tudnom, hogy világotokban
Lelkem bitang és hontalan.
Ki hű marad az ideálhoz,
Az nem lehet boldogtalan!

S mi minden válhatnék belőlem!
Hogy fölvihetném dolgomat,
Ha a jövőre volna gondom,
S szívemre venném sorsomat.
De jobb szabadnak lenni, bármily
Szegényen és magánosan.
Ki nem szorult az emberekre,
Az nem lehet boldogtalan!

Utálom a kufár világot,
Nem hajhászom nagyúr kegyét.
Ne gúnyoljátok hát kabátom';
Hisz' az tinéktek mit se vét.
Reményem, üdvöm, büszkeségem,
Egész lelkem dalomba' van.
Kit homlokán csókolt a múzsa,
Az nem lehet boldogtalan!

Kik az én sorsommal törődnek,
Mind égi-légi szellemek.
Óh, szent gyönyör! óh, boldog élet!
Hogy én is szállhatok velek!
Egy szebb világ van ott; lakói
Jók s boldogok mindannyian.
Ki bízik tiszta szellemekben,
Az nem lehet boldogtalan!

Hagyjatok hát! Nem egy világból
Valók vagyunk mi, hagyjatok!
Angyal vagy ördög, nem tudom, de
A ti testvérték nem vagyok.
Közétek úgy se szállok én le;
Eröködéstek hasztalan.
Ha én is sorsotokra jutnék:
Akkor volnék boldogtalan!

[1875/1883]

A FILISZTEREKHEZ I.

Hagyjatok hát! ha nem szerettek;
Én nem kereslek titeket.
Az eszme a Ti körötöknél
Magasbra vonja lelkemet.
Isten küldé a szenvedést rám;
Ez kél s száll bennem untalan.
Akit az Isten látogat meg,
Az nem lehet boldogtalan! –

Mi bennem zakatol, az érzést
Nem érti senki köztetek.
Fölfogni eszméim világát,
Hitvány a'hoz a lelketek.
Bármennyit szenvedek, a boldog
Mégis csak én vagyok magam:
Ki egy világot hord szívében,
Az nem lehet boldogtalan.

Hogy sok a vágyam, ez a vétkem;
Ezért gunyoltok, jól tudom.
Csavargónak neveztek és hogy
Különcz vagyok 's nincs undorom.
Daczolok én a fél világgal,
Nyomorgva büszkén, boldogan
S szemébe mondom a királynak,
Ő a szegény, boldogtalan!

S mi minden válhatnék belőlem?
Prókátor, orvos, pap, tanár...
Tán még miniszter is lehetnék
Vagy méltóságos hitkufár?
De az én vágyam a szabadság!
S e vágy órijás, határtalan:
A szabad szív és szabad elme
Ugy-e, hogy nem boldogtalan?

Nem járok czifra társaságba;

S nem kérem a nagyok kegyét...
Ne gúnyoljátok hát kabátom!
Hisz az tinéktek mit se vét.
Reményem, üdvöm, büszkeségem,
Egész lelkem dalomba' van.
Kit homlokán csókolt a múzsa,
Ugy-e, hogy nem boldogtalan? –

Akikkel én szoktam beszélni;
Mind földöntúli szellemek.
A küzdelemben ők segítnek,
Szeretnek ők, mert értenek. –
Eget s földet velők bejárok
Dagadó szívvel, társtalan'. –
Ki szellemekkel ismerős, az
Ugy-e, hogy nem boldogtalan?...

Hagyjatok hát! ha nem szerettek!
Én nem kereslek titeket!
Hisz régi példa; hogy ökörszem
A sas barátja nem lehet.
Maradjatok ti lenn a porban,
Amíg én szállok magasan.
Ha köztetek kéne maradnom:
Akkor volnék boldogtalan! –

[1875]

IMAKÖNYVEM

Aranykötésű imakönyvet
Hagyott rám örökül anyám.
Kis Jézus ingben, glóriában
Van a könyv első oldalán.
Sok év előtt egyik sarokba
Beírta jó anyám nevét,
Lehajtom a betűkre főmet,
Hogy fölidézzem szellemét.

Nekem úgy tetszik, hogy csak egyszer
Fehér ruhában láttam őt.
Tavasza volt ép, a kedves ákácza
Virágzott a ház előtt.
A lemenő nap fénysugára
Reszketett ajkán, zárt szemén.
Apám ott állt a ravatalnál
És velem együtt sírt szegény.

Hogy elmosódtak a betűk! Mily
Sárgák s kopottak e lapok.

Rég' volt, midőn ez imakönyvből
Még az anyám imádkozott.
Kék selyemszállal összekötve
Van itt hajambul egy kevés.
Aranyos fürteimhez akkor
Nem illett még a szenvedés.

Irott imádság töredéke
Mellett van az anyám haja.
Emitt egy szentnek vézna képe
S egy régi, halvány Mária.
Elnézem... Épen így viselt meg
A sors azóta engemet.
Sokszor szeretnék sírni, hogyha
Nem szégyelném a könnyeket.

Az Úr imádságát ütöm fel,
(Kisérőm a nehéz uton.)
S vigasztalást vegyít a kínhoz
A te imád, óh Jézusom!
Imádság kell a szenvedőnek,
Akit a sors árván hagyott.
Úristen, én nem zúgolódom:
Legyen a te akaratod.

Föl nem panaszlom a világnak,
Csak szellemednek, jó anyám,
Milyen kopár volt ifjúságom,
S hogy mennyi bánat szállt reám.
Túrtem, reméltem, megalázva
Idegenek közt éltem én;
De azt a régi imakönyvet
S emléked' szentül őrizém.

[1875/1883]

EGY IMAKÖNYV

Aranykötésben imakönyvet
Hagyott rám örökül anyám.
Kis Jézus ingben, glóriában
Van a könyv első oldalán.
Sok év előtt egyik sarokba
Beirta jó anyám nevét.
Lehajtom a betűkre főmet,
Hogy fölidézzem szellemét.

Mint kis fiú, alig emlékszem,
Csak egyszer, halva láttam őt.
Tavasza volt ép, a kedves ákácza

Vírágozott a ház előtt.
A lemenő nap fénysugára
Reszketett ajkán, zárt szemén.
Apám egy sutba' csöndesen sirt,
De hangosan zokogtam én.

Elnézem a fakó betűket
S a könyvnek sárga lapjait.
Alig olvashatók; – szívemben
Ép ilyen halovány a hit.
Kék selyemszállal összekötve:
Egy fürtöm is még benne van.
Aranyhajú gyermekkoromból
Eltűnt a többi, nyomtalan'.

Itt egy darab leirt imádság
S anyám levágott szöghaja.
Amott egy szentnek vézna képe
S egy régi, halvány Mária.
Mind összetépve, mint szívemben
A boldogság és szeretet.
Sokszor szeretnék sírni, hogyha
Nem szégyelném a könnyeket.

Felütöm a szent Míatyánkot;
Két kezem összekulcsolom.
S eljő a megadás szívembe:
Hiszek megint s imádkozom.
Imádkozzék az árva gyermek,
Kit jó mamája elhagyott.
Uristen! én nem zúgolódom;
Legyen a Te akaratod,

S neked anyám, el sem panaszlom,
Hogy mennyi bánat szállt reám.
Hisz én nyugalmat nem kerestem;
Vagy nyugalom a bűn talán?...
Tűrtem, reméltem, megalázva
Töltöttem el ifju életmet.
Megőrizém az imakönyvet
És a Te szent emlékedet.

[1875]

EST DEUS IN NOBIS!

– Egy ismeretlen poéta verset küld a szerkesztőnek –

Nyakig vagyok már bent a verselésben.
Segítség nyomda! Mindjárt megfulok.
Szívem szorul, mikéntha volna présben,

S a rím-had benne már alig szuszog.
Az átkokat, panaszt rakásra hordom,
Csak úgy bámulják szenvedélyemet.
Szerkesztő úr, zseni vagyok, ha mondom!
Ugy-e megcsillagozza versemet?...

Nem czimborázom én e buta korral.
Harag és gúny hatalmas énekem.
Kaczér pillantást váltok a nyomorral.
(Hanem azért a pénzt meg nem vetem.)
Az őrzöngés nálam nem pusztá bon-ton,
Minőt a finnyás publikum szeret.
Szerkesztő úr, zseni vagyok, ha mondom!
Ugy-e megcsillagozza versemet?...

Azt hiszi, technikám még nincs megérve,
S nincs bennem eszme, vágy, ambíció?
Vagy még nem fogható rudas szekérbe,
Mert szeleburdi, pajkos a csikó?
S ne higgye, hogy nincsen miről dalolnom!
Koplaltam én s lumpoltam eleget.
Szerkesztő úr, zseni vagyok, ha mondom!
Ugy-e megcsillagozza versemet?...

S szó ami szó, poétának születtem.
Ezt maga is be fogja vallani.
A bölcseséget nagy kanállal ettem,
À la... nem mondom meg... találja ki!
A kritikusra is van már dorongom;
Nem tűnök én mást, csak dicséretet.
S bizony a szerkesztőket is lehordom,
Ha meg nem csillagozzák versemet!

[1875]

A CZIGARETRŐL II.

Cigaret-füst karikája –
Egyik a mást be se várja,
Mintha szólna: nem lehet!...
Ilyen épen a mi részünk.
Füst az élet; elenyészünk,
Mint a kicsi cigaret.

Ifjuságunk fényes álma...
Köd borítja nemsokára,
Lángot, álmot hamu fed.
Szíved is, ha már kiége,
Eltiporják s vége, vége!...
Mint a kicsi cigaret.

Hamuból az árnyak intnek,
Özvegyei régi hitnek;
Tudják még az éneket:
Az az álom, az az élet,
Füstbe hamvad, tovaszéled,
Mint a kicsi cigaret.

Hit s remények büszke vára,
Ifju kornak ideálja
Füst csak és lég... hova lett?...
Végtelenség titkos utja...
Minden egyképen befutja,
Mint a kicsi cigaret!

Cigaret-füst karikája –
Egyik a mászt be se várja,
Mintha szólna: nem lehet!...
Rövid álom, rövid élvek!
Elenyészik, füst az élet,
Mint a kicsi cigaret!

[1876/1889]

A CIGARETTÉRŐL I.

Cigaret-füst karikája –
Egyik a mászt be se várja,
Mintha szólna: nem lehet!...
Ki van szabva a mi részünk;
Füst az élet; elenyészünk,
Mint a kicsi cigaret.

Ifjuságunk fénysugára...
Beborulva röpke pára;
Fényes álmot hamu fed,
És szivünkre, ha kiége,
Rátaposnak s vége, vége!...
Mint a kicsi cigaret.

Hamuból az árnyak intnek,
Özvegyei régi hitnek;
Tudják még az éneket:
A sok bánat, a sok álom,
Nem soká tart e világon,
Mint a kicsi cigaret.

A reménynek büszke vára,
Ifjuságunk ideálja
Füst csak és lég... hova lett?...

Végtelenség titkos útja...
Minden egyképen befutja,
Mint a kicsi cigarett!

Cigarett-füst karikája,
Egyik a mászt be se várja,
Mintha szólna: nem lehet!
Rövid álom! rövid élvezek!
Elenyészik, füst az élet,
Mint a kicsi cigarett!

[1876]

TAVASZODIK...

Tavaszdik már az idő,
Beköszönt a napsugár.
Lelkem édes gondolatja
Fönt, a felleg-honba' jár.

Nem tudom, de olyan édes
Még a bánat is nekem,
Kék egével, napsugárral
A tavasz ha megjelen.

Kedves ábránd langy fuvalma
Vonul át a lelkemen.
Szép világ van, azt regéli,
Messze, túl a tengeren.

S hallgatom, bár ismerem jól,
Milyen az a szebb haza.
Halkan intek: Voltam én már,
Voltam én ott valaha!

Az a sugár, az az illat
Nem idegen énnékem;
Ha sivár az élet útja:
Gyönyörűnek képzelem!

(1876)

TEDEUM

Hány magas eszme, mennyi ábránd
Kél s száll szívembe' szerteszét!
De egynek sem tud adni hangot,
Oly árva sokszor a beszéd.
Ügyetlenül vergődik itt lenn
A messzeszálló gondolat.

Viszhang a vers; érzelmeinknek
Majd mindig csonka hangot ad.

A multból, mint távol harangszót
Áthallom a bölcs jósigét:
Ne szünj soha jobb korra várni!
Kislelkü! tudsz-e hinni még?...
S hinnék; de látom a jövőndöt,
A neve vér és iszonyat.
Az örök harcznak, gyötoremnek
Jó vége soha sem szakad.

Hült vágyak, elzüllött remények...
Mit várjak én még ideleenn?...
Kinomat zengném, ha találnék
Uj dalt az ócska hangszeren.
Kinos vajúdás, lázas álmok...
Im', ez a dal története,
Egyhangu mind, ah, mind unalmas;
A dalnak sincs már érdeme.

Uram! nem átkozódom én, bár
Sokszor sohajtok csöndesen.
Az én beteg szívem fohászát
Ki hallja meg, ha még te sem!...
Tátongó sebemet te látod;
De nem adsz rája balzsamot.
Pedig, hogy nem gyógyul magátul,
Én Istenem, te tudhatod!

Egy átok űz; hiába vágyom
Az emberekkel tenni jót.
S bár sujtasz mind a két kezeddél,
Én tűrök, mint a bárgyu Jób.
A porba hullok. Óh, ki merne
Panaszt emelni ellened?
Himnusz zengek keserveim közt:
Dicsértessék a te neved!

Ki lát szívembe?... Senki!... mégis
Fölírnák, hányszor vétkezik.
Kövezzenek, vagy áldjanak meg,
Ők lelkemet nem ismerik.
De nem haragszom; hisz' az ember
Egymás bírása nem lehet.
És ami fáj, amit zokogva
Panaszlok, nem a gyűlölet.

Szentségem a keserv, s miként a
Katona rongyos zászlaját:

Szivemet annál jobban őrzöm,
Minél több bánat járta át.
S ha eltipor a szenvedélyek
Bősz méne a harcz mezején:
Ne gázoljon szivembe senki;
Maradjon a zászló enyém!

Megnyugszom. A nehéz lemondás
Késő korában élek én.
Örültem én is az örömnnek
És ami fájt, megkönnyezém.
S közelg bár nagy idők viharja;
Én csillagomhoz hű leszek.
Tebenned bízom, örök Isten;
Dícsértessék a te neved!

[1876]

NE VÁDOLJÁTOK...

Ne vádoljátok rossz napokban
A világot s a végzetet.
Ne átkozzátok el az embert,
Hogy egy kicsit szenvedtetek.
Csak tűrjete! A zúgolódás
Nem ad a szívre balzsamot.
Bocsássatok meg a világnak,
Habár mindenki elhagyott.

Hiszen ti mind önzők valátok!
S a világ önzetlen legyen?...
Hisz' nektek is volt sok hibátok!
S a bűn csak büntetést terem.
Tiszták és jók lesztek, ha minden
Bűnt, bánatot lesírtatok.
Bocsássatok meg a világnak,
Habár mindenki elhagyott.

Ahol ti lesztek, égi béke,
Nyugalmas szív lesz véletek.
Mert, aki szenvedett nyugodtan,
Megnyílnak annak az egek.
Legyetek elnézők, szelídek;
Sohase zúgolódjatok,
Bocsánat által győzni fogtok,
Bár minden ember elhagyott.

[d. n.]

BOLDOG IDŐ

A bölcsek gúnyja, szenvedők siráma,
Nem bírják lelkemet lekötni már ma.
Mély bánat, borus eszme, ködös álom
Most nem az én világom.
Mélységbe lelkem most nem tud merülni,
Csupán repülni!

Mint a madár, ha meglegyinti szárnya
Röptében a víz felszínét, cikázva
Merül a kék, napfényes levegőbe,
Dalát küldvén előre;
Ugy játszom én a búval most; reményem
Fönt jár az égen.

Sejtelmes vágyak ébrednek szivemben.
Siratni a világot semmi kedvem.
Mért járjak én alatt a mély homályban?
Mért vonjam össze szárnyam'?...
Ragyog a nap; lángjátul majd elégek...
Óh, szép az élet!

[1877]

A KÖLTŐ VILÁGA

Hangulatért mit mentek Ázsiába?
Meghamisítani régi kort minek?
A költőnek nincs több, csak egy világa,
Amelyben él, csupán ezt érti meg.
Ködalakok után miért bomolni?
Nincs körötökben eszme, tárgy elég?
Kelet, lovagkor, mithosz: régi holmi.
Hagyjátok! meg van énekelve rég!

Ujat akartok írni; de fonákul
Az *ósditól* nem válhattok ti el.
Ha lelketek nem zendül önmagátul,
Dalát a múlt idő nem költi fel.
A tűzbe minden papirost, a tűzbe,
Ha nem forr benne a ti véretek.
Mi életével nincsen összefűzve,
Költő előtt veszt hangot, érdeket.

Hiszen a dalnok is csak úgy szülötte
Korának, mint akárki más fia.
Fény, árny, erény, bűn, ha dalába szötte,
Beszédes, érthető lesz általa.
Kétsége, hite, vágya a jelennek
Az ő szivét először járja át;

A mult neki csak példakép jelen meg;
Tanulmányt csak, ihletet nem ad.

Mit az öröm vagy bánat ír a szívbe,
Egyetlen dalforrástok ez legyen;
S ne mondjátok, hogy már ki van merítve,
Kicsépett szalma ez az érzelem.
Mig egy nap fog haladni fönt az égen;
Mig a tavasz virágokat nevel,
Mig boldogság és könny lesz, ihletében
A költő mindig újat énekel.

[1877]

PETŐFI ÉL

(*Arra az álhírré, hogy Petőfi a szibériai ólombányákban raboskodik. 1877.*)

Petőfi él! De nem mint hiszitek,
Nem mint bágyadt tekintetű öreg.
A kor arczára nem vésett redőt,
Fehér hajjal ne képzeljétek őt.
Fejét fenhordja most is; szeme fényes;
Oly fiatal még: csak huszonhat éves!

Petőfi él! De nem volt soha rab.
Ne higyjétek, nem hord ő lánczokat!
Kard van kezében, ajkán harci dal;
Előreszáguld, mint a bösz vihar,
És túlharsogja az ágyúk morajját
Szent himnusza, egy szó: Világszabadság!

Petőfi él! Lánglelke fenviraszt.
Vénség, halál sohasem érik azt.
Lázasszívvel, ifjan, szabadon
Él és fog élni, édes magyarom.
Lesz trónok és országok pusztulása; –
De az ő sírja mégse lesz megásva!

(1877)

ŐSZ FELE

Vágy, szenvedély bevonja szárnyát;
Dalaim immár csendesek;
Bennük csak néha-néha zendül
Egy álom, egy emlékezet.

A szép tavasznak álma őszkor;
Virágokról édes regék.
A szív, mely lemondásra készül

S ugy megdobog: Ne még! ne még!

Lehajtja szép fejét a rózsza;
Nem éli túl a hév nyarat.
S az édes vágyak, a virágok,
Szivemben is hullonganak.

Bágyadt a nap, bágyadt a tájék;
A télre fázva gondolok,
S a langyos őszi napsugárnál
Vérem még egyszer föllobog.

Tavasza mosolyg reám keresztül
Egy rózsaszínű fátyolon.
Látom virulni a világot,
S csak álmodom, csak álmodom...

[1878]

IMÁDSÁGOM

Legyenek áldva mind, akik
Szívemet összetépték.
Ne ingereljen bosszúra
Engem soha kevélység.

Ne érezzem sosem, sosem
Poklát a gyűlöletnek!
Kiket mindenki eltaszít,
Azok szeressenek meg.

Az irgalom szent angyala
Lakozzék e világon,
S a vértanúk jutalma mind
Az emberekre szálljon.

Jöjjön a békekor, melyet
Sok ember sírva vár lenn.
S én is legyek jobb s igazabb,
Mint voltam eddig. Ámen!

[1877]

AZ OÁZ PANASZA

»Dalaiddal s virágaiddal
Mért szállsz le hozzám kikelet?
A te virágod, napsugárod
Ugysem vidít föl engemet!
Mért lássak évről-évre új tavaszt,

Ha nincs, aki velem megossza azt?...
Mért éljek és viruljak itt magam,
Magános életnek mi haszna van?...
Ha nem lehet oly zöld, üde
A sivatag, mint én vagyok,
Hát szemrehányásképp' ide
Ki küld nekem virágot, harmatot?...
Lehetnék bár homok a homokon,
Legalább volna társam, otthonom
S megszűnne így a mindennapi vád,
Hogy pusztá, pusztá az egész világ!«

»Sorsomba' részt ah, senki sem veszén,
Magánosan gyászolni kell nekem!
Van puha pázsitom, de senki
Se szokott rajta megpihenni.
Virágom is van hajh, de nincsen,
Ki gyönyörködve rátekintsen
És koszorút kössön belőle;
Dalomnak sincsen figyelője.
Nem nyújt az édes perczet senkinek,
Elhangzik és nem hallja senki meg;
Forrásomnak nincs haszna, folytatása;
Nem hord hajót, nem nő nagyobbra;
Nincs, aki véle egyesülne, társa;
Elvész örökre a sivár homokba.
Igy fű, fa, ér, virág, madárdalok
Mind keseregnek, milyen elhagyott,
Mily árva, mily szegény vagyok!«

»Óh Te, kinek nevét nem ismerem,
Atyám, uram, vezérem, istenem!
Világzellek, természet, őserő:
Mikor lesz már a sorsom túrhető!
A legnagyobb is könnyűség neked:
Óh, ne tagadd meg hát kérelmemet!
Hisz' én csak arra kérlek:
Hordj be azonnal
Sárga homokkal,
Hogy több tavaszt ne érjek,
S világom része: sivatag legyek!
Hogy múljék végre tőlem e magány,
Hatalmas úr, imádott jó atyám!«

Kinos, reménytelen bujában
Igy tépelődött egymagában
Egy zöld oáz egy derüs éjjelen.
És válaszolt neki eképp'
Az, akinek nem tudta a nevét:
»Rád pazaroltam minden kincsemet,

Hogy mersz vádolni mégis engemet!
Pusztába' zöldnek lenni nem
Nagy kiváltság-e kérdelek?
Bánt, hogy magányban élsz? – Hiszen
Ez a te legfőbb érdemed!
S hogy környezeted meztelen, kopár,
Föbűszkeséged, földicsedre vál'.
Gondold meg, ha e roppant sivatag
Virulna, élne, mint magad:
Akkor a fáradt karavánok
Nem ütnék fel rajtad tanyájok'.
A tikkadt vándor nem köszöntene,
Már messziről ohajtva enyhedet;
Forrásodnál nem volna nyughelye,
Ha máshol is találna eleget.
Erdő, mező itt hogyha volna száz:
Neved se volna s nem volnál oáz!«

[1877]

TULÉLEK ÉN MINDEN CSALÓDÁST

Tulélek én minden csalódást!
Nem öl meg engem fájdalom.
Sok bánat eltompítja lelkünk',
S ez jól van s bölcsen is nagyon.
Mit innom hágy a sors, a mérget,
Mint a dohányt, bort megszokám.
Szerelmi bú, nyomor, szegénység
Kétségbe'esést nem hoz reám.

A keresztlevelem hazudja,
Hogy fiatal vagyok, pedig
A vénség szomorú nyugalma
Lehatott már a lelkemig.
Mesés világba nem ragad már
A nagyravágyó szenvedély,
S szívem, mely annyiszor csalódott,
Csak az emlékezetnek él.

A nagyralátás büszke szárnyon
Ragadt magával el, tova.
Nem látszott onnan, a magasból
A bűnös ember nyomora.
Felhőkbe törve égtem én a
Vágyak tüzében egykoron.
Elhamvadt bennük ifjúságom,
S a tűz utója már korom.

Mint az angyallal Jákob egykor,

A boldogsággal küzködém;
De áldását hiába kértem;
Nem tudtam lenni boldog én.
Fáradt vagyok a küzdelemtől;
De megpihenni nem tudok.
Most is kínlódom, mint az angyal,
Aki az égből lebukott.

Mit ér, hogy annyiról lemondtam?
Mit ér, hogy bölcs tűrő levék?
Szerelem, ábránd, hit, vidámság
Nélkül mit ér a bölcsesség!...
Lelkem sajog s bár türelemmel
Van mint a szentírás tele:
Csak más olvas belőle vigaszt;
Nekem a kínok kútfeje.

Reményt! reményt! Óh, hagy hihessem:
E nyomor egykor véget ér.
Oly iszonyú a mult; fülemben
Kiáltja minden percze: vér!
Nem haltak még ki a Kaínok,
Még nem sülyedt el Szodoma.
Az ember most is csak a régi,
S óh jaj, nem is lesz más soha!

S habár új Messiás születnék,
Nem hozna ő se jobb időt.
A gonoszság, mely nem hisz Istent,
Halálba vinné most is őt.
Míg butaság, gőg, szívtelenség
Élet-halálra versenyez:
Nagy lélek, nagy erény örökké
Üldözve, számkivetve lesz.

Hogy koldusbot jutott Homérnak
S Jób hamudombon szenvedett;
Hogy megölték képmutatók azt,
Ki békességet hirdetett;
Hogy lesz még számos méla Hamlet,
És lesznek bűnös Gretchenek;
Hogy fájdalom minden nagy érzés:
A bölcs megérti és nevet.

A szellem sorsa harcz: de ritkán
Jut czélra, ritkán győztes ő.
Ha kimerült a küzdelemben,
Elsöpri földi, nyers erő.
Kezdetül óta e világon
Erőszak a hatalmas úr.

Erény, lángelme, szellem, ihlet,
Mit ér, ha gyöngé és mazúr?...

Úgy, úgy! A zsákmányon hizott bűn
Magasan hordja fenn fejét;
S a gyöngé vértanú s a lángész
Könnyezve rágja kenyerét.
Mindenha úr lesz és hatalmas
Fegyver, erőszak, pénz, tömeg.
S e bitor eszközök bukását
Az öreg föld nem éri meg.

Bohóc-világ! megszoktalak már,
Hisz' ennek így kell lennie.
Nem szomjazom jobb korra többé;
Nem fáj nekem már semmise.
A balga hisz csak lehetetlent;
Én hát türok ha türni kell.
Nagy bölcseség veszteg maradni,
És nem törödni semmivel!

[1877]

MIATYÁNK

Urunk, atyánk, az ég lakója;
A csillagoknak alkotója,
Ki fentartod mindütt a rendet:
Dicsőség a te nagy nevednek!

Az igazak, jók, akik élnek,
Mindenha csak benned remélnek.
Te vagy az ő buzgó imájok:
Óh, jójjön el a te országod!

Erős vagy, jó vagy, bölcs, igaz vagy;
Belátásod mindent igazgat.
Adsز örömet, csapást, kegyelmet:
A te akaratod legyen meg!

Panasz sosem jön ajakunkra;
Csak te ne hagyj soha magunkra.
S ki élni engedsz, add nekünk meg
Ma s mindennap a kenyerünket.

S ha büntől (hisz' gyöngék vagyunk mi!)
Nem bírunk néha szabadulni;
Bár a fenyítés téged illet:
Bocsásd meg a mi vétkeinket!

S mivel gyöngék vagyunk a jóra:
Legyen hát vétkeink adója,
Hogy amidőn felebarátunk
Bánt, neki szívből megbocsátunk.

Száz fájdalomnak, száz veszélynek
Vakon megy itt a test s a lélek.
De mi fogjuk kerülni mindet,
Csak meg ne kísérts soha minket.

Miatyánk! büntess, hogyha kell, de
Taníts imára, türelemre.
S ki örök, égi dicsben állsz fenn:
Óh, ments meg a gonosztul. Ámen!

[1877]

SORS

Hány édes ajak szomjazza a csókot,
Óh, mennyi szerelmet nem viszonznak!
Az emberi szív örökös viselője
Minden emésztő földi nyomornak.

Hány lányka busul, hány ifju legényke,
Mert van sziv elég, aki márvány.
Hány éli az életet által
Lángolva, szeretve, de árván!

Mert nincsen, akit megöleljen,
Nincs, akinek följánlja szerelmét.
Tegnapja ha volt aggódva remélés,
Már mája csalódás, bánatos emlék...

Majd fordul a kor – hideg ősz jön
Forró szerelemre, tavaszra.
Elfonnyad az arcz, megdermed a szív,
A tél a fejet behavazza.

S meggyógyul a szív, megszűnnek a harczok...
(Óh, jaj nekem is, hogy ez így van!)
Nincs üdv, pihenés a világon,
Nincs béke sehol, csak a sírban!

[1880]

SCHOPENHAUER OLVASÁSA KÖZBEN

Sötét lapok! komor, nagy eszmék!
Igazság, mély, egyhangu bánat.

S én hiszem is, de úgy szeretnék
Örülni mégis a világnak.
Nagy bölcs! olvaslak bámulattal;
De bölcseséged nem vigasztal.

Porember, óh, tanuld meg itten,
Hogy a teremtés elhibázott.
Maradj meg régi bűneidben;
Légy hitszegő, kegyetlen, álnok.
Légy aljas! bűnre vagy teremtve.
Gép vagy; ne bánd, ne vedd szivedre.

Átkozd anyádat, születésed',
Utálatos légy önmagadnak.
Zokogj! nagy bűnhődés az élet,
S a boldogságnak vágya van csak.
Légy koldus vagy a sors kegyeltje:
Nyomorra, kínra vagy teremtve.

Fonák, hívságos, ferde minden,
Hanem szükséges; ez vigasztal.
Szükség határoz tetteidben.
Gonosz vagy?... ne törődj' te azzal!
Sorsod előre van kiszabva,
Mint sötétedés holdba', napba'.

Urad két óriási zsarnok:
A körülmények és a véred.
Gyötör a vágy sokszor s akarnod
Mégsem lehet, te törpe, féreg!
Csak hurczolod tovább a vétket,
S az önzés balzsamod, reményed.

Nem tudsz te élni, csak hibában.
Erőd nincs jónak lenni mindég.
Önző vagy s gyáva halni bátran,
Fájdalmaid, kínod bárhogy' is tép.
Szerencsétlen vagy, gonosz is vagy,
S élsz bűneidnek, kínaidnak.

Mert együgyűnek lehetetlen
Érezni kéjek hevülését.
S ha tán eszes vagy, ép' a szellem
Csepegteti szivedbe mérgét.
Nyugalmadat elüzi kétség.
Rab vagy, silány játékszer és gép.

Gögös sziveddel élsz kinokban.
Végetlen önzés lakja mélyét.
Tenbűnödöt mindenha jobban

Beczézed, mint a más erényét.
S minél kisebb vagy és silányabb,
Más ellen annál több a vádad.

Ha buta volnál, mint az állat,
Nem volna, hidd el, annyi vétked.
Az ész a fájdalom tenálad;
Az ész tipor a sárba téged;
Mert jámbor erkölcs és a szellem
Öröktől két halálos ellen.

Jóság, hűség: önzés, de gyáva.
Félt mindig, aki sosem ártott.
Hazugság minden álom ára
Ismerd s utáld meg a világot.
Ne gondolj véle; búban, üdvben
Nézz hidegen rá, megkövülten.

Keresd az üdvöt nyugalomban,
S ne higgy a jóban, szeretetben.
A világ legroszabb ahogy' van
S az ember átka véghetetlen.
Erénye, üdve, vágya semmi,
S legjobb nem élni, nem születni.

Sötét lapok; mély, komor eszmék!
Takarjon el most rózsafátyol.
A boldogságban én hiszek még,
Bár tőlem minden percze távol;
S lelkem bár szomorú halálig,
Örömré, boldogságra vágyik.

S bár könnyem' látja minden óra,
Szivem rajong, szeret, remél még,
S illatlehellő, mint a rózsa,
Bár eltaposták, összetépték.
S ha nem leszek is soha boldog:
Szeretek, álmodom, rajongok!

[1878]

SZERELEM FILOZÓFIÁJA

Ha életem magános utján
Egy kis virág hajol felém;
Lágy illat-nyelven így susogva:
Neked virúlok! Légy enyém!...

Nem nézem, mezei virág-e
Vagy rózsa, aki így beszél,

Hanem megállok és szerelmet
Adok az ő szerelmeér'.

S ba büszke rózsát látok útban
Virulni némán, hidegen:
Tovább megyek s a büszke rózsát
Nem méltatom egy szóra sem.

[1879]

A BOLONDOK HÁZÁBÓL

A végtelenséget belátom;
Kezdet sehol sincs énmegettem.
Átestem miljó változáson;
De nem tudom, mikor születtem.
Ezer halálom volt immár nekem
S születésimnek száma végtelen.
Voltam az első vércsep egykor,
Amely Kaínra csepegett,
S a rózsaszál, mely a habasszony
Vércseppiből keletkezett.
S mikor kő voltam, hideg, érzéketlen,
Nyugalmat én akkor se leltem;
Mert Jákob rajtam álmodá,
Hogy angyallal harczolt soká!...
Volt egyszer egy mihaszna, vak s beteg;
Mondott egy hosszú, büszke éneket
Hős Ilionról, harczokról... szegény!
A koldusbotja voltam én.
Sok szeretője volt Aszpáziának:
Én voltam a szive neki.
Egy bölccsel egykor engem itatának.
Hjah! bölcset gyilkol, aki teheti.
Abdérában csupa bolond lakott;
Engem, a békát, egy se bánthatott.
S voltam a Kleopatra buja szája;
Antóniuszt csókoltam eleget;
S hogy elrohadt a föld legszebb rimája,
Belőlem kígyó mérge lett.
Az asszonyok is mérgesek;
Marnak, kinoznak, rontják véredet.
Jézusnak egykor Golgothán,
Mint szivacsot nyújtott a vad pogány.
Sohajtozám Ahazvér ajkain:
Meg nem halhatni óriási kín!
Lángoltam és eretneket
Nyaldosnom óh, beh jól esett!
S midőn szél ingatott a fán
S voltam borízü alma, tán

Megettek?... óh, dehogy!... fura!
Tellnek valék a czentrum.
Pestis voltam s megöltem legelőbb
Egy olasz amoroso kedvesét.
Tövis koromba' volt egy kis kalandom
Burgundi Máriával, s mért tagadnom,
Jó tréfaság volt s mondhatom,
Gyönyör volt a szemérmes asszonyt
Halálra kíntanom.
Nem is levék aztán pocskra tinta;
Mert egy sűrűvérű komédiás
(Rosszgyomruak mondják, derék irás)
Hamlet históriáját vélem írta.
Később, emlékszem, Don Quijote
Agyában volt a székhelyem,
S a jó lovag legott
Sovány s bolond lett szörnyűségesen.
S mert nincsen kötve semmi helyhe',
Lettem Maratnak nyelve,
Aztán meg' édes torku csalogány;
Megédesült dalomtól a magány.
Voltam pompás kamélja; kéjjel
Örömlány keblén hervadék el.
Sőt már golyót is öntöttek belőlem;
Csatába vittek katonák;
Prédára lestem puskacsőben
S Petőfi szívét jártam át.
S bár sorsom ennyit változott,
Nem multam el s el nem mulok.
S míg ezeket beszélem,
Egy bolondnak fejében
Egy darab agyvelő vagyok.

[1878]

EGY PILLANGÓ TÖRTÉNETE

Hideg volt még s a föld kopár,
Pacsírta még nem énekelt.
Az ibolya se bújt elő
S egy lepke máris szárnyra kelt.

Bekarikázta a mezőt
Enyhet keresve, társtalan',
S mégis tavaszról álmodott,
És úgy örült, hogy szárnya van.

Fáradtan olykor megpihent
Kórón vagy száraz ágakon,
És várta a derült tavaszt,

Merengve a felhős napon.

Remélt és várta, leste, hogy
Mikor lesz végre már meleg,
Oly sápadt volt a nap neki,
S oly dermesztők az éjjelek.

Fázott szegény, de víg maradt;
A tavasz álma volt vele;
Jól tudta, hogy lesz kikelet,
És rózsza lesz a kedvese.

Lett is tavasz; volt ibolya;
Volt rózsza, fény és napsugár;
De nem a pillangónak; ő
A tavaszt meg nem érte már.

[1878]

A PÉNZ
(*Töredék*)

Vad czédaságtól reng a palota.
Viraszt a mámor; foly Champagne bora.
Szilajon isszák festett asszonyok;
Csók járja és a szív sziven dobog.
Sok ittas úrfinak szemében
Élv s álom harczot vívnak épen.
Megöl az unalom! – kiált fel egy,
Üresnek látom én az életet.
S a leghalványabb és legálmosabb
(A háziúr s a lakma rendezője)
Egy kristályserleget markába kap
S rekedt hangon felordít: »Csupa dőre,
Ki másra vágyik és nem pénz után;
Világi boldogság a pénz csupán!

Arany volt hajdanában is az élet
Legjobb helyére a belépti jegy.
Gyötrelmes vágyad nincsen ott, csak élved,
S mit megkivánsz, azonnal a tied.
Te csak heversz, mulatsz, nincs semmi dolgod,
Használod száz inas lábát, kezét.
S a csőcselék irigykedik: Beh boldog!
Van annyi pénze mint szemét!

Akarsz utazni?... Hát siess beszállni!
Kell drága öltöny?... Lesz, hanem fizess!
Szeretsz tán lovagolni, kocsikázni?...
Szólj és lovad, kocsid bármennyi lesz.

S ha ínyedet csiklandja fínom étel:
Zabálsz; mi ritka, drága, mind tiéd,
Szeretsz mulatni: páholyodba mégy el.
Mert pénzed annyi mint szemét!

Mi bánt?... Talán szép asszonyért esengesz?
Vagy hű barátod nincsen még neked?
Hidd el, barát is, asszony is tied lesz,
Ha aranyaidat jól csörgeted.
S a taps, dicsőség, hír szomját ha érzed
Csak ints, s mindenki porba hull eléd.
Mi kéj, hogy ezren írgyelve néznek,
Mert pénzed annyi mint szemét!

És ami kéj van, mámor és ígélet,
Mind, mind a drága pénz találta ki.
Van mindened, ha tömérdek a pénzed;
Csak a szegényt kinozzák vágyai!
Poharamat a pénzre hajtom én fel!
Még több világosságot és zenét!
A gazdagoknál soha sincsen éjjel...
Van pénzem annyi mint szemét!

Hej! ronda, piszkos ágyban született meg
Az árva, bűnös, aljas és bolond.
Kenyéren élnek mind a megvetettek.
A legnagyobb gyalázat itt a gond.
Erénye csak gunyul van a szegénynek;
Piszokba', sárba', rongyok közt marad;
És darabokra töri szét az élet,
Mint én most ezt a poharat!«

Tapsolva ordít éljent mindegyik.
Zaj és kacaj közt fölemelkedik
Most egy uracs kopottas öltözékben,
Csak arcza mondja: Jobb időket éltem!

Hétágu korona van czímeremben;
Lelkem, mint vérem, büszke és szabad.
Boldog is tudnék lenni véghetetlen',
De látom, nem elég az akarat!
Az üdvösséget mosolyogni láttam
S magamnak eljegyezni nem tudám.
Nem járhat ő – mondá – kopott ruhában.
Világi boldogság a pénz csupán!

Szerelmét fűzte hozzám egy leányka.
Meghalok érte s nem lesz hitvesem.
Az olajfák, narancserdők honába
Magammal én őt el nem vihetem.

Pénz hát a jelszóm! Álmodám idáig;
Nem kergetek már árnyakat bután.
ÜDVÖSSÉGEMHEZ CSAK A PÉNZ HIBÁZIK!
Világi boldogság a pénz csupán!

Gyémánt a lelkem, óh, de lent a sárban!
Nem díszítem a bolt kirakatát.
Nagyot, dicsőt akarnék, de hiában,
Az én erényem tett helyett a vágy;
Óh, jól beszéltél, nagy a bölcseséged!
Koldús erénye rongyok közt marad.
Darabokra tör engem is az élet,
Mint én most ezt a poharat!

»Hazudtok! – szól a terem egy zugából
Egy félszeg ember, látható, szegény, –
A pompa hadd tekintse mostohául,
Rejtőzve él a boldogság, erény,
Az üdv a szívbe van beírva mélyen;
Boldog csak az, ki véle született.
Az ember képe, átka van a pénzen;
A kapzsiság csinálta pénzetek’.
A gazdagot, nem bánom, irigyeljék!
Van üdv, hogy meg nem látja senkisem,
Mert meghal, amint odahagyja csendjét,
Én ezt imádom és csak ezt hiszem.
Ki a világ előtt fénylik, jaj annak,
Ha e kívül más gazdagsága nincs!
Üres szívűek a legkoldusabbak.
A szív, a szív az egyedüli kincs!«

Nagyot kaczagnak rajta széltire;
A sok között csak neki volt szive.

[1878]

JÉZUS PILÁTUS ELŐTT
(*Munkácsy képe*)

Állok merengve, hosszan, áhitattal:
Ez ő! Ilyen volt! Így képzeltem én!
Álmomban éjjel, elmélkedve nappal
Kerestem arczát; végre föllelém.
Mit a halandó gyöngye ismerettel,
Töprengve, könyvekből meg nem tanul:
Az a te nagy lelkedbe rejtezett el,
Lángelméd érzi öntudatlanúl.

Az örök eszmét sejtem itt, e vásznon,
S világrendünk hány bús kérdőjelét!

A két kezet, mely áld, kötözve látom,
Hallom a csócselék »feszítsd meg«-ét.
És hallom azt is, százszor hangosabban,
De nem a trón, a vádlott hirdeti,
Hogy ami nem veszendő, halhatatlan:
Halandó ember meg nem ölheti!

Nincs, aki védje, nincsen pártfogója,
Vérét szomjazzák a zsidó papok.
Jósképpel áll; azt olvasom le róla:
»Feszítsetek föl! Én meg nem halok!«
Nézzétek őt! Két keze megkötözve.
A nép üvölt: »Feszítsd, feszítsd meg őt!«
Meggzánja asszony, mégsem ő a gyöngye.
Leborulok ily óriás előtt.

Olyan szelíd, alázatos, lemondó, –
Ő az erény, igáztság mártira.
S oly büszke, hajthatatlan, égberontó:
Ez ő! a Messiás, isten fia!
Pilátus tétovázik... Nincs segítség!
Látom, hogy el fogják veszíteni.
De érzem: kikel sirjából ismét...
Meghal, mert ember; él, mert isteni.

(1882)

IVÁS KÖZBEN

Koczingató, víg czimborák,
El a búval, legyünk vidámak.
Mindenki hajtsa fel borát,
Mert borban elmerül a bánat.
Ha példa kell, elől megyek
S poharam' felhajtom kaczagva;
Hisz' józan fővel, úgy lehet,
Bolondos szívem megszakadna.

Hej! bölcs az ember részegen!
A búsnak borban szép az élet.
Ma legbolondabb az legyen,
Ki legbitangabb, legszegényebb.
Jogomat, hajrá! nem hagyom.
Csörgősipkát fejemre gyorsan!
Dehogy van annyi fájdalom,
Amennyi vigasz van a borban.

Igy tetszetek ti, így nekem,
Az ifjúságot ünnepelve;
S úgy kaczagok beszédteken,

Hogy szinte könny tolul szemembe.
Szeressetek! vigadjatok!
Hisz' én is mindig ezt akartam,
S hogy öröm és lány elhagyott,
Nem múlt, becsületemre, rajtam.

Daloljatok! daloljatok!
Az ifjúság ég szemetekben.
Az örömet s a bánatot
Eltitkolnotok lehetetlen.
Mutatja, bármit érzetek,
Szemetek, arczotok, mosolytok.
Jó lenni nékem köztetek!
Jó, mert felejték és mosolygok.

Ha veszteség ér titeket,
Elpanaszoljátok s reméltek.
Szerencse, áldás integet
Büvös mosolyával felétek.
Nekem meg' immár az se fáj,
Hogy a szerencse sohasem jó,
És lélkem mint az éjmagány
Mindíg sötét, mindíg egyenlő.

Több bort hozassatok fiuk!
Bolondnak lenni bölcs erénye.
A rosszból nektek is kijut;
Hajrá! minek törődni véle!
Egykép' mulnak jó s rossz napok
Csak töltsetek a poharakba!
Akár ha mindjárt meghalok!
Legalább meghalok kaczagva!

[1877/1878]

ISKOLATÁRSAIMHOZ
1878.

Ti már mind hivatalban ültök
És van pályátok, czímetek.
Pereltek az ülőteremben,
Vagy honn, ha megnősültetek.
S én itt gubbasztok és potyára
Jókedvű dalt dudolgotok.
Nagy úr akartam lenni mindig,
S óh, jaj! most semmi sem vagyok.

Az iskolában a legelső
Nem egyszer voltam köztetek.
Leczkét tanultam, mialatt ti

Papírgaluskát ettetek.
És íme, szerepet cseréltünk!
Ti már diplomát kaptatok,
És alig álltok szóba vélem,
Mert én még semmi sem vagyok.

Közületek egyet ha látok,
Kitérek néki többnyire.
Hisz' a kopott, de víg poétát
Ő úgy se venné semmibe.
Óh, mert olyan hetikén feszítnék
A fogalmazók, hadnagyok,
S egymásnak elmondják nevetve,
Hogy én még semmi sem vagyok!

Mindegy! másnak mi köze hozzám
Ha így, ha úgy, az én hibám.
Szivem azért, mint nap az égen,
Felhősen is világít ám!
S lássátok, mint ti rajtam, én is
Nevetni szoktam rajtatok,
És hálát adok istenemnek,
Hogy semmi, semmi sem vagyok!

Két kincset őrizek szivemben,
S ez mindig róluk álmodik.
Egyik a dal fényes világa
S a szabadság a második.
S hol ifjuság és szerelem van,
A dal oda visz engemet.
Miattam nagy urak lehettek:
Én semmi, semmi sem leszek!

[1878]

KÉT ÚTTÁRS

A bölcsőtől egész' a sírig
Két útitárs megyen velünk:
Démon, világi gyönyörökben
És angyal, hogyha szenvedünk.

A démon örökös kacajjal,
Csábitva, nyeglén jár elől.
Nézése inger, szava bűbáj
S szorongatása majd megöl.

Bor, zene közt, vad orgiákban
Ott lebeg láthatatlanúl;
Ott esik legjobb mulatása,

Ahol a szív mámorba fúl.

S mikor a rosszat elkövettük,
S megbánjuk, gúnyosan nevet.
Szívek vérzése, jajgatása
Neki a legfőbb élvezet.

Az angyal némán jár utánunk;
Örjöngve nem halljuk szavát.
Siratja tévedt útítársát,
És ajakán nincs durva vád.

Mosolya bánat, hű szemében
Nagy, mennyei malaszt ragyog.
Meksímogatja homlokunkat,
Mikor mindenki elhagyott.

Nála az irgalom, bocsánat.
Ő szánakozva ránk tekint;
Keblére zár, csitít, vigasztal
S lecsókolgatja könnyeink'.

[1879]

TARTSATOK BŰNBÁNATOT! II.

Megromlott már a régi erkölcs.
Egy kor veszőbe' van megint.
Szakadj le, új idők viharja!
Pusztíts, dühöngj kedved szerint.
Bábel tornyának építői,
Hogy' összezagyválódtatok.
Kezdhettek megint elülről...
Óh, tartsatok bűnbánatot!

Jut-e még eszetekbe néha,
Mi az az Isten ostora?
Mért kellett jönni vízözönnek,
S hogy mért pusztult el Szodoma?...
Erős Spartára, bölcs Athénre,
Rómára nem gondoltatok?...
Egy népvándorlás jöhet újra!...
Óh, tartsatok bűnbánatot!

Kérkedtek azzal, hogy e század
Mily bölcs, erős, mindenható.
Nem leli kedvét délibábben
S abban, mi szép, de nem való.
Ledöntött minden régi bálványt;
De a szív semmit sem kapott.

Nem boldog és nem jó az ember!...
Óh, tartsatok bűnbánatot!

Jól tudom én is, hogy a szellem
Az ember dísze, jobb fele;
De jaj, ha csak józan sivárság,
Örömtelenség jár vele.
Mely megöli a gyermekálmot,
Óh, az a szellem átkozott!
Nem bölcs, aki csak tud s nem érez...
Óh, tartsatok bűnbánatot!

A gyermek űzi még a lepkét,
Vigan bársony mezőt tapos.
Czukorról annyit tud, hogy édes
S a virágról, hogy illatos.
A természet még egyre dajkál,
A nap reánk áldást ragyog;
Csak a bölcs ember szíve parlag!...
Óh, tartsatok bűnbánatot!

Megoldható-e annyi rejtély?
S a tudás haszna óh, mi lesz?...
A föld s nap élte is mulandó
S velük az ember is kivesz.
S ki végsőnek marad, bevallja,
Hogy boldogság itt nem lakott;
Csak élvvagy s harcz az isten ellen!...
Óh, tartsatok bűnbánatot!

Hiába minden kutatástok;
Gyöngék vagyunk és kicsinyek.
Áldott, ki a könnyet letörli
S megért egy szerető szívet.
Úgy jártok, mint a zord titánok; –
Csupán az istenek nagyok.
Az ő hatalmuk víthatatlan!...
Óh, tartsatok bűnbánatot!

Jőjjetek sírni templomomba;
Verjétek bűnös melletek',
S a szeretet nagy istenétől
Jó, tiszta szívet kérjétek.
A könnyezőhez, búsulóhoz
Vigasztaló szót szóljatok.
Egymást ölelve, megbocsátva:
Igy tartsatok bűnbánatot!

[1879/1883]

TARTSATOK BŰNBÁNATOT! I.

Nem tarthat így ez mindörökké!
A természet magán segít,
S az elpuhult népek bűnéből
Nagy és erős kor születik,
De hiszen ezt jól értitek mind,
Ti, kik annyit olvastatok!
Roskadni kezd immár e század;
Óh, tartsatok bűnbánatot!

Buján, a bűnben tetszelegve
Soká egy nép sem élhetett.
A lomhaság, az élv vadászat
Rontották meg a népeket.
Erős Spartára, bölcs Athénre,
Rómára nem gondoltatok? ...
Egy népvándorlás jöhet újra...
Óh, tartsatok bűnbánatot!

Kérkedtek azzal, hogy az ujkor
Mily tudományos és mivelt?...
S hogy a természet rendi ellen
Győzelmes harczokat viselt? ...
Övé a föld, viz, levegő, tűz;
De hajh! a szív mi jót kapott? ...
Nem boldog és nem jó az ember;
Óh, tartsatok bűnbánatot!

Való, a tudomány, miveltség
Az ember dísze, jobb fele;
De csak, ha áldás, boldogítás,
Ha tiszta erkölcs jár vele.
Jaj a hatalmas emberésznek,
Ha bűnt bűnökre halmozott.
Jaj a tudomány ördögének!
Óh, tartsatok bűnbánatot!

Bonczkés, göreb, távcső, vasut, gőz,
Mit ér? ... Ki lett boldog vele? ...
Jobb volt az ember, míg a nap, hold
S nem Darwin volt az Istene.
A természet még egyre dajkál,
A nap reánk áldást ragyog;
S mi a lehetetlent kutatjuk...
Óh, tartsatok bűnbánatot!

Megoldható-é annyi rejtély? ...
S a tudós haszna vajh mi lesz? ...
A föld s nap élte is mulandó,

Az ember végre is kivesz.
S ki végsőnek marad, bevallja,
Hogy boldogság itt nem lakott,
Csak élvvágý s harcz az Isten ellen...
Óh, tartsatok bűnbánatot!

Hijába minden kutatás itt!
Ész, tudomány, hijába mind!
Megoldani nem fogja senki
A természet nagy titkait.
Titánok meddő harcza mindez!
Csupán az istenek nagyok!
Az ő hatalmuk víthatatlan...
Óh, tartsatok bűnbánatot!

Még van idő, most térjete meg!
Az égiek türelmesek.
Csupán egy út van, az erényé,
Mely boldog élethez vezet.
Ez és nem a hiú tudás volt
Mindenha leghőbb vágyatok! ...
Óh, jusson eszetekbe Rousseau,
És tartsatok bűnbánatot!

[1879]

A VIRÁGOK

Ha meghalok, ragyogjon
A nap sirom felett,
És panaszos szivemből
Virágok nőjenek.

Ők fűzzék koszorúba
Szivem történetét.
Szálljon fel illatukból
Édes virág-beszéd.

Örömem, ez kevés volt,
Legyen kis ibolya.
S nárczisz a vágy, melyet nem
Érhettem el soha.

Árvácska azt jelentse:
Bús volt és elhagyott.
S a tulipán: Panasz, vád
Helyett túrt, hallgatott.

Ákác virág susogja:
Ábrándozott sokat.

S a hársvirág: Szerette
Az édes álmokat!

Szegfű legyen a mámor,
Mely szomjan égetett,
És halvány őszi rózsza
A bús emlékezet.

S mind, ami most szivemben
Virágokkal rokon:
Támadjon mint virág új
Életre síromon.

Virág e földön úgyis
Kevés jutott nekem;
Azért sirom virágos
És illatos legyen.

[1879]

ÜRES NAPOKBAN
I.

Ezek a petyhüdt, fáradt, lomha perczek
Szivemre mint lidérczek nehezednek.
Érzem, ahogy lassankint öldösik,
Csontombul a velőt kiszörpölik,
Hogy türelmetlenül és bosszusan
Gyakran könyörgök: Verj meg, óh, uram!
Hadd sírjak égető vérkönnyeket,
Sötét hajam' a bú őszítse meg,
Lássam, hogy lelkem rongyokká szakad,
S roskadjak össze ennyi kín alatt.
Üldözzön átok, kaczagás a sírba,
Dobáljanak meg kövel engemet;
De legyen aztán rólam is megírva:
Viharban élt, a villám ölte meg!

II.

Kinek nyomor ringatta bölcsejét,
Ki mindig félkegyelmén éldegélt,
Semmit se vesztett, mit méltán siratna:
Nem szenved az, szüksége nincs vigaszra.
De koldus szívvel, jövőben se bizva,
A kincses multat sóhajtani vissza.
Bánkódva, elhagyottan, egyedül,
Álmodni régi örömek felül;
Hurczolni szebb idők emlékeit:
Nem bírja szívem és elvérezik.

III.

Csak múltatok, csak múltatok,
Ti meddő, szomorú napok.
Kiállok én az éjszakát,
Ha nem is látom csillagát.

Ábrándvilágom rég fakó;
Reményem összetört hajó –
S szívemet, mint kéklő hegyet,
Sűrű, nehéz köd ülte meg.

Ez egyhangú homály, e köd
Oly jó, mert legalább beföd.
Nem látni, hogy szívem sajog;
Nem tudni, bús miért vagyok.

Csak múltatok, csak múltatok,
Ti meddő, szomorú napok.
Örökké nem tart semmisem:
Szívem is végre megpihen.

[1879–1880]

LÁNYOK, LÁNYOK, MAGYAR LÁNYOK!

Lányok, lányok, magyar lányok!
Nem is merek nézni rátok.
Ha csak látlak, megigéztek,
S elolvadok, ha rám néztek.

Ha ölelget gyöngye karja;
Azt gondolom szebb a barna,
És ha szőke mosolyog rám,
Mintha mennyről álmodoznám.

Hogyha bogár szembe nézek,
Meggyúladok majd elégek,
S kökényszempár mosolygása
Szelid álom álmodása.

Néha pajkos, néha szende,
Néha lángoló a kedve;
Szép ha csélcsep, szép ha pajzán;
Gyönyörű mind a magyar lány.

Pillantása oly beszédes,
Csókja mint a méz, oly édes.
Nincsen semmi csorba rajta;

Óh, beh áldott, ritka fajta!

Lányok, lányok, magyar lányok!
Haragszom én nagyon rátok.
Szivem úgy fáj, úgy megreszket,
Hogy mindnyájan nem szerettek.

Ha megtetszem a barnának,
Szőke után érzek vágyat;
S ha csak egy lány nem szeretne,
Érte gyúlnék szerelemre!

[1879]

EDITHEZ

Alighogy én jöttem, te mentél;
Nem is találkoztam veled.
Kezet se fogtunk, el se mondtam,
Hogy megbüvöltél engemet.

Csak egyszer láttalak s szivemben
Utánad sóhajt valami,
Oly édesen, fájón, merengőn,
Mint zongorádnak hangjai!

[d. n.]

TANÁCS

Hol ismerősöd nincs, fogadd
Ifjú barátom e tanácsomat:
Lányokra nézz s azt fogod észrevenni,
Hogy ismerősöd valamennyi.

[d. n.]

KÁR VOLT...

Kár volt odahagyni nékem
Nyugodalmas, kicsi fészkem',
S messzi, messzi, fellegekbe vágyván,
Szállni fennen, szilajon, de – árván.

Jobb lett volna lent maradni,
Békességben élni, halni,
Tépdetni a mező fris virágát,
Szeretni a viruló leánykát.

Ami lent könny, fent már felhő,

Viharrá zordúl a szellő,
A sohajtás szélvész a magasban;
Dal, virág ott nincs, ha lent tavasz van.

Lám a fecske, lám a gólya
Csendes falu, völgy lakója.
Ameddig a kémény füstje terjed:
Addig viszi szárnya, soha feljebb!

[1880]

FALUN

I.

Búsan, összetörten
Megint idejöttem,
E meghitt magányba:
Gyógyírt tőle várva.

Egyedül hallgassam
Szívem dobogását;
Elvérezni lassan
Emberek ne lássák.

Bánt az utczalárma,
Az a hajsza előre.
Kedves falum árnya,
Te rejts el előle!

Vagy ha már nem adhat
Falum se nyugalmat,
Te rejts el előle,
Falu temetője!

II.

Régi utczák, régi házak;
Régi arcok, újra látlak!
Levegőtök' szívom ismét.
Alig bírok válni innét.

Száz bajommal nem törődöm;
Elmerengék, eltűnődöm:
Itt szeretnék megpihenni,
Mindörökre rejtve lenni!

Az erdőben, a magánnyal
Összeolvad lelkem árnya;
Mint a vad, ha megsebezték,
Elbuvik, úgy várja vesztét.

III.

Susogjatok, ti koronás fák!
Virágok, illatozzatok.
Csak ti ne legyetek mogorvák,
Azért, hogy én oly bús vagyok.

Kik valaha lepkéket űzni,
Lányért epedni láttatok:
Majd egykoron halk zizegéssel
Jelentsétek, ha meghalok.

[1879]

KÖLTŐK SORSA

Költészet mézédés nedűjét
Nyomasztó gondok, keserűség,
Tört vágyak sajtolják a szívből,
Csalódások, bánat verik föl.
Szegény költő! óh, hány halott
Mély sírja szíved és dalod
Bubánatos halotti ének...
Bucsúztatója álomnak, reménynek!
Leszámolsz emberrel, világgal,
S célhoz csak eztán érkezel,
És meghalsz száz kínos halállal,
Mig halhatatlanná leszel.

[1880]

SZIVEM

Szivem oly gazdag szeretetben,
Mint tavaszkor virágban a mező;
Vihartul nyílik ékebben
S ha felüdíti könny-eső.

Írígyen meg nem vonja mézét
Könnyelmű lepke, dolgos méh elül;
Darázsna is kiadja részét,
Ha viruló kelyhébe ül.

Hadd gázolják egy-két virágát!
Hol ezrivel van, egy nem veszteség.
Tépdeshetik pajkos leánykák:
Százának is jut még elég.

Áldott kis pacsírtája is van,

Ki napsugarak, illat közt lebeg,
S örömet hangoztatja nyiltan,
Hogy pacsirtánák született.

[1880]

DICSVÁGYÓNAK

Dicsvágy emészt? áhitja lelked
A koszorút a hírnevet?...
Tisztább gyönyör szeretve lenni:
Légy rajta, hogy szeressenek.

Mit ér fejednek a borostyán,
Ha már kihullt, vagy ősz hajad?
Mi haszna, hogyha emlegetnek,
Ha már pihensz a föld alatt.

Szerető szívek hő verése
Hideg dicsőséggel fölér;
És illatosb a szeretetnek
Virága mint minden babér.

Ne hidd, hogy hatalom, dicsőség,
Fény, pompa boldogítanak.
A tenger el nem oltja szomjad',
Hanem a tiszta, kis patak.

Szegény vagy, bármikép csodálnak,
Ha senki, senki sem szeret.
Azért ne hideg érczbe, kőbe:
Szívekbe írd be képedet.

Óh, ne mulasszad el szeretni,
Amíg van kedves embered;
Mert elmulik az élet és a
Sírban szeretni nem lehet.

[1880]

A TENGER-PATAKRÓL

Langyos szél kezdett fújdogálni,
Mely lesöpörte a hegyek havát.
Az égen bárány-felhők kergetőztek
S a földön mint árnyékok elsuhantak.
Bilincseit lerázta a patak,
S dagadva a hegyek vizétől,
Ellepve bokrokat, fatörzset
Mindig fölebb, mindig fölebb

Hajtotta habjait.

Egy fecske szállt a partra, hogy sarat
Vigyen fészkéhez. A patak sohajtott:
Boldog madár! te szabadon repülhetsz,
Ameddig elvihetnek szárnyaid.
»Tengerről jöttem most is, – szólta a fecske –
Az éggel összeérő óceánról,
Hová a fényes nap meghálni jár,
S mely a pogány ajkát imára nyitja.«

Irigységtől tajtékozott a patak,
S türelme fogyván, lázasan, kevélyen
Csapkodta partjait,
S ilyenkép fortyant fel habzó ajakkal:

Mit, én itt hajtsak malmokat?
Hid-terhet hordjak hátamon?
Engedjem, hogy a molnár megcsapoljon,
Hogy mosdatlan paraszt fiúk
Fürödjének hullámaimban,
És megláboljanak vén asszonyok?
Hagyjam, hogy az egész falu
Énbennem mossza szennyesét?
Hitvány, ki tűri! – én nem engedem
Tenger leszek!
Tenger vagyok már!

És zabolátlanul kiöntött;
S ameddig eljutottak habjai,
Inséget, pusztulást hoztak magukkal.
Eláztatták a zöld vetéseket;
A gazda jóreményét tönkre tették,
S a munkás pórnak házi tűzhelyét.
A patakot szidták mindenfelé,
S a jámbor nép fohászkodott az Urhoz,
Hárítsa el fejrül e csapást!

Nyár lett. A nap forró sugárt
Nyilazott sűrűn a patakra,
S keskeny medrébe üzte vissza vagy
Felitta lassan szomjas ajakával.
S hol azelőtt tengert látott az útas,
Kigyók, nádályok úsztak mindenütt
S undok békák csoportja brekekézett.

Tengervágyáról a patak letett.
Malmot hajtott megint türelmesen;
Viselte a sulyok csapásait,
S megusztatott birkát, csikót, lovat.

Szelidke habveréssel folydogált
S megfogyva tűnt el a Dunába végre,
Név nélkül, mint szerény patak.

[1880]

NIRVÁNA

Szeretnék már menni, menni!
Lefeküdni s ott pihenni –
Hunyt szemekkel, mindörökre
A fekete, néma földbe’.

Megutáltam a világot,
A sok önzést, csalfaságot.
Jóllaktam az emberekkel,
Semmi sem vonz, semmi sem kell!

Bánt a víg kör, a magány is,
A napfény is, a homály is.
Megvakulnék már a fénytől
S félek, félek a sötétből!

Hogy e kínos, durva pálya
Mindörökre valahára
Véget érjen, azt kívánom;
Jőjj enyészet, örök álom!

Nem akarok újra élni,
Nem kívánok visszatérni
Sem az égbe, sem a földre,
Csak aludni mindörökre!

[1880]

NÖSÜLŐ BARÁTOMNAK

Első szerelmem édes álmi,
Beh messze, messze szálltatok!
Boldog napoknak czimborái,
Ti is beh szétszóródtatok.
Sok régi pajtás most családja
Mosolygó kis körében ül;
Menyecske lett sok víg leánya:
Csak én maradtam egyedül!

Te is megnősülsz, azt beszélnek;
(Örömhír és mégis komoly.)
Csapongó lelked szenvedélyit
Békóba verte lánymosoly.

Te is már nyugalomra vágyl;
Fellángoló véred lehül,
S eszedbe jut a bibliából,
Hogy nem jó lenni egyedül.

Írigykedés fog el, barátom,
Hogy egybeforrott szívetek.
A szerelemnél e világon
Tisztább gyönyört nem ismerek.
Önzés, rideg közöny, gonoszság
Elől csupán az menekül,
Kinek szerelmét viszonozzák...
Nő boldogíthat egyedül.

Ha vérző seb támad szivedben,
Egy áldott kéz hegeszti be;
Ha panaszod van sorsod ellen,
Legjobb talizmán nőd szive.
Megsímogat, letörli könnyed',
S ha megmar a világ ebül,
Vagy írigyek szivedre törnek,
Ki véd?... A hitves egyedül.

Nekem a házasság szigetje
Idegen föld, csodás beszéd.
Szomorú lelkem számkivetve
Hallgatja, mint tündérmesét.
A bánat mint hajótöröttet
Űz, ver, dobál szünetlenül,
Hogy soha, soha ki ne kösse
S holtig bolyongjak egyedül.

Szivem a kétkedés tanyája;
Vergődő, lázas, ingatag.
Nem teljesülhet semmi vágya,
Örökké szomjazó marad.
Örömeimnek poharába
Keserű méregcsep vegyül...
Csak menj barátom, menj a nászra:
Én így halok meg – egyedül.

[1880]

MULANDÓSÁG

Hulló levéllel besöpörte
Az őszi szél az utakat.
Mint a ligetnek üde zöldje,
Minden mulandó, hervatag.

Az ember visszatér a porba;
A hű szivektől elszakad.
Örök válás, bucsú a sorsa;
Mind elmulik az ég alatt.

A forró szív kihül, s ha végre
A multak sírjává leszen:
Az emlék reszkető kezével
Gyújt neki mécsest csöndesen.

Mert ennek nincsen hervadása.
Él és viraszt a sír felett.
Ez rejti özvegy fátyolába
A bús arczú enyészetet.

Azért, ha vesztettél barátot,
Hullasd sírjára könnyedet;
Ha kedvesed' mély sírba zárod,
Sírv, sírv a drága hant felett.

Keresd fel könnyel és virággal
A csendes, jó halottakat;
Hogy majd, ha síri fád beárnyal,
Téged is megsirassanak.

[1880]

EPILÓG
(*Endrődi Sándor esküvőjére*)

Letelt a hét év. Véget ére
A bús hollandinak regéje.
Nyugalmát végre feltalálta:
Övé a hű, a hű leányka.
Boldog szigetről nézi végig
A bösz vihart, hajók törését.
Jöhet immár a sors szeszélye:
Virágot szór kaján szemébe!

(1880)

MAGAMMAL ÉVÖDÖM...

Magammal évődöm: Te kába!
Meddig leszel még vágy-beteg?
Mikor szünik meg sorsod átka
Megbabonázni véredet?

Küzdelmeidnek pihenése,
Kétségeidnek nyitja nincs.

Hiába szállnál föl, az égbe.
A röghöz lánczol rabbilincs.

Szomjas vagy csókra, szerelemre,
S ha megizlelted: undorit.
Dicsőséget kergetsz lihegve;
Meddig? Rogyásig? Holtodig?

Mindig a messzeségbe vágysz,
A távolban tündér a rém.
Dib-dábot elrejt rózsafátyol,
Halottat csókol a remény.

Tömérdék már a veszteséged;
Ránczos lesz tőle homlokod.
Oly nyomorult az emberélet!
S mégis dicsőnek álmodod.

[1881]

HA MÁR SZERETNI NEM FOGOK

Ha már szeretni nem fogok:
Mondjátok: meghalt, vége lett.
Ha lányért többé nem dobog
A szív, halálra vénhedett.
Mondjátok: meghalt, vége lett.

Ha már szeretni nem fogok
És vérem csöppenként lehül:
»Édes csókokról álmodott« –
Ezt írjátok sírversemül,
Ha vérem csöppenként lehül.

Ha már szeretni nem fogok
És búcsut int a szerelem:
Szelidnézésű asszonyok
Fogják be majd haló szemem',
Ha búcsut int a szerelem.

[1881]

A KÜZDELEMBEN

Nekem ragyog a nap az égen;
Enyéme a legjobb szívek.
Lelkembe van beírva mélyen:
Excelsior! Itt minden a tied!

Amit sejtelmem szomjan érez:

Dicsőség, örök ifjuság...
Azt hiszem, egykor mind enyém lesz!
Excelsior! csüggedni bárgyuság!

A búfelhő, a könnyek árja
Virágok magvát öntözi.
Dalokat zengő lelkem álma
Excelsior! a koszorút szövi!

Megfordul a világ fejében
Mint bűvös, fényes eszmekör.
Valóság az elérhetetlen!...
Excelsior! A küzdelem gyönyör.

[1882]

SZERETNÉK MINT HAJDAN ÉGNI

Szeretnék mint hajdan égni,
Ah! de nincs kiér'!
Hogyha így kell szomjan élni,
Életem mit ér?

Hol az édes kín?... Lezajlott.
Hol a szerelem?
Régi szempár, régi arcok
Árnya jár velem.

Óh! ha jönne még csak egyszer
Egy szelíd leány.
Nyájas arcczal, szerelemmel
Csábos ajakán.

E hideg szív melegétül
Fölengedne még.
Öleléstül, csók hevétül
Dala ömlenék.

Új tavasznak, ifjuságnak
Napja sütne rám.
Csak már jönnél, várva-várlak,
Meváltó leány!

[1882]

PAPÍR-ROMOK

Írásim közt motozgatok,
Foszlányokon merengek.
Ez össze-vissza hányt lapok,

Ezek a csonka versek
Másoknak semmiségek;
Nekem egy ifju élet.

Valósulatlan álmival
Elhervadt ifjuságom.
Óh, mind veszendő, mind kihal!
Csak tünemény, csak álom!
Százszor jobban szeretjük,
Ha vége s eltemettük.

Jövel, kis illatos levél,
Te drága kéz írása.
Sejtelmes vágyakról beszél
Minden kicsiny vonása.
Remények láza nemrég,
Most édes-kínos emlék.

Egy-két virágot, levelet
Még áhitattal őrzök.
De a regénynek vége lett
S a szív hozzá törődött.
Másért küzd, fáj szünetlen';
Nyugalma lehetetlen.

A jó barát minden sora
Nagy eszmék hirdetője,
Volt szebb jövő apostola,
És Júdás lett belőle.
Megcsalt, megmart azóta.
Sebaj! Hisz' régi nóta.

Foszlányok! rongyok! A jelen
Csúf meghazudtolása!
Egykor barátság, szerelem...
S gunyos visszája már ma.
El, el, fakó halottak!
Emésztő tűzbe doblak.

Legyetek porrá, hamuvá,
Mint lángoló szerelmem.
Az idő sírba hantolá,
S óh, mégis temetetlen.
Fel-feljár, hogy kísértsen,
A mult emlékeképen.

Nem! Mégse, bús papír-romok,
Őrizlek néma kéjjel.
Szívem csak emlékszik, zokog;
Lángol, de hajh, nem ég el.

Ti hamuvá, porrá lehettek;
De én azért sosem felejtlek!

[1881]

KITÁROD ÉREZŐ SZIVED...

Kitárod érező szived';
De az enyim rosszul fizet.
Barátságod' kínálgatod,
S én érte mit sem adhatok.

Nem mindig voltam ily szegény:
Gyűlölködém, szeretkezém;
De jöttek hidegebb napok,
S minden virágom elfagyott.

Most társim őszi fellegek;
Nem látok csak borult eget.
Kialudtak villámai;
Szívárványát se bontja ki.

Ki egykor kövel megdobott,
Azzal ma már kezet fogok;
S kit szebb kor álmaimba szőtt,
Alig üdvözlöm már ma őt.

Mások viszhangja lett szivem.
Más hangot nem lelsz mélyiben.
Igy viszhangozzák rom-falak,
Amit mások kiáltanak.

Mondj jó'jszakát és menj tovább,
Kerüld e bús sziv otthonát.
Ne zörgess rajta: puszta ház,
Ahol te embert nem találsz.

[1881]

FIATAL HÁZASNAK

Idegenek közt a világon
Te voltál egymagad barátom.
Kaczaja, kínja életemnek
Lelkedből hozzám visszazengett.

Bár nem füzött hozzám az érdek,
(Mit is tehettem volna érted!)
Szived szivemhez nőtt egészen,
Megosztád üdvöm', szenvedésem'.

Hűbb társad van most drága nődben,
Ki szíved' elrabolta tőlem.
Csak kézzszorítást kap barátod,
Mig a hitvest szivedre zárod.

Légy takarékos mámorodban;
Mohó vágy hirtelen kilobban.
Koldús leszen szűkebb napokra,
Ki boldogságát pazarolja.

Virágillatnál nincsen édesb;
De egész kert illatja méreg.
Kis örömek teszik ki üdvünk',
Miket a gondoktól kiküzdünk.

Majd hogyha elfogy ifju lángtok:
(Nem adhatok csak jó tanácsot.)
Legyetek búban, örömekben
Oly jó barátok, mint mi ketten.

(1882)

PETŐFI ELLEN I.

Hejh, Debreczen!
Ha rád emlékezem,
Ittas leszek, de nem a bortul,
Hanem a kéjes izgalomtul.
Virágos serlegek mögül
Leánymosoly ragyog körül.

Május hava
Szebb volt-e valaha!
Bágyadt kedélyem újra éledt;
A föld megint a régivé lett;
Mint aminőnek álmodá
Gyermekehitem, jaj, nem soká'!

Három napig
Láttam csak falaid':
De nem felejttem el sokáig
Tüzes szemű, bájos leányid'.
Egynek búbájos mosolya
Ah, tán nem is hagy el soha!

[1882]

PETŐFI ELLEN II.

»Hejh, Debreczen!
Ha rád emlékezem,«
Ittas leszek, de nem a bortul,
Hanem az édes izgalomtul.
Virágos serlegek mögül
Leánymosoly ragyog körül.

Álom volt ez? vagy sejtelem?
Mi végig rezgett lelkemen.
Május hava
Szebb volt-e valaha!
Bágyadt kedélyem újra éledt
Van mért örülni! szép az élet.

Három napig
Láttam csak falaid'
De nem felejttem el sokáig,
Eged, ' dalod, bájos leányid'
Elhagytalak! Hejh, Debreczen!
De váltig rád emlékezem!

[1882/1883]

I. N. R. I.

Templomba tévedtem s a félhomályban
Megálltam, búban elmerülve mélyen,
Hol a zsidók királya haloványan,
Bágyadt szemekkel halni készül épen.
Megtört kedéllyel, búsan, létunottan,
Magamba szállva révedeztem ottan –
S egy gondolattól nem volt pihenésem:
Boldog, ki túl vagy földi szenvedésen.

Istenhalálra vágyó ördögök,
Hitvány cselédség, mely megköpködött;
Júdási csók, föld véres koronája,
Az igazságnak kézmosó birája,
Kereszthalál! Az áldozat betelt.
Van-e megváltás? Szívem nem felett.

Orgona zúg. Ünneplő hangot ad,
Piros ruhában mond misét a pap.
Tömjénfüst száll; fölzeng a glória:
»Örvendezz szív, légy boldog, föld fia!
A messiás, ki megvált tégedet,
Ma jött világra. Békesség veled!«

Az istenember képe bús marad.
Átvert kebléből foly biborszalag.

Szelíd jóságaért ekkép fizettek.
Békét hirdetni jött s harcot teremtett.
»Pax vobis! Béke véletek!« ... De hol?
Nincs béke itt a földön, nincs sehol!
Kereszt alatt görnyedve vérzünk,
Ahazvér bujdosása létünk.

Örvendő népek gyűlnek, gyülekeznek.
A misemondó énekhangja reszket:
»Dicsőség néked istenünk az égben!«
Én a haló Jézust merengve nézem.
Isten betűi lelkem' égetik.
A gaznak nem elég, hogy fölfeszít.
Dicsekszik: Csúf halálnak én adám át,
A názáretit, a zsidók királyát.

Te csak túrtél, isten báránya, némán.
Óh, nézz alá vigasztalólag énrám!
Taníts meg, hogy harag nélkül lemondjak,
Szeressem a gyöngét, az elnyomottat.
Bú, gond között taníts meg hő imára,
Bocsánat-osztó, szenvedők királya.
Óh, mert a földet megvevé az átok!
S aki még megválthatná a világot,
Kinél az isteneszme megfogamzott:
Erőtlen ördögökkel vívni harcot!
Magát emészti, míg nem hallja ezt:
»Mehetsz pihenni: Ite missa est!«

[1881]

A HALÁL UTÁN
1877.

Beh jó lesz meghalni! Óh, beh jó
Lesz nekem az életről letenni!
Ha ki zok szavakkal illetett,
Megbocsát és meg fog emlegetni.
Ember, aki jó volt s szenvedett
Leszek akkor a világ szemében.
Mit hibáztam, feledésbe megy,
Csak dalom fog élni és erényem.

Mert a dalt és szenvedésimet
Itt hagyom örökbe a világnak,
S itt hagyom a vádat is, hogy ő
Volt az oka könnyemnek, hibámnak.
S neki majdan büszkesége lesz,
Ami mostan életembe', szégyen;
S a kövekből, miket rám dobott,

Emléket fog még emelni nekem.

S dalomat, habár most megveti,
Magasztalni fogja még a nemzet.
Idegen sebek balzsamja lesz
Meleg vére bánatos szivemnek.
Kedves lányok elmerengenek
Verseimen édes éjszakákon.
Minden ember fog szeretni, bár
Nem szeretett senki e világon.

Visszatérni, óh, beh jó leszen
A természet altató ölébe;
Beh jó lesz, hogy szívem elcsitul,
S miye nem volt, lesz nyugalma végre.
S hosszú pihenés után, ha majd
Új életre lesz föltámadásom:
Gonoszabb sors úgy sem ér soha;
Mért busuljak hát e változáson?...

Meghalok! de élni fog tovább
Szenvedésem, dalom és szerelmem.
Meghalok s büszkén, erényesen
Fogok élni az emlékezetben.
S ha megírják életem sorát,
Ki fogják a bánatmat feledni,
Beh jó lesz meghalni! Óh, beh jó
Lesz nekem az életről letenni!

(1877)

UTOLSÓ VÁGY

Ha majd értem jön a halál,
(Akármikor, készen talál.)
És nem lesz, aki megsirat:
Attól e szív meg nem riad.

Nem kell se könny, se koszorú;
A sír lakója nem hiú.
Hol csak bogáncs, gyom, tüske nő
Az árok is jó pihenő.

És hogyha majd haló porom
Távol jövőben egykoron
Képezni fogja föld mezét
S kél-száll a légben szerteszét:

Hadd legyen útszélen helye,
Koldús saruját lepje be;

Csak legalább melyet takar,
Legyen minden kis rög magyar.

S hol most kelettől nyúgatig
Testvérietlen nép lakik;
Egy nyelvet értsenek csupán:
Szép nyelvedet, magyar hazám!

[1882]

HAZUGSÁGOT SOSEM IRTAM...

Hazugságot sosem irtam.
Az igazság hangja legszebb.
Visszazendül dalaimban
Vallomása életemnek.

Egy hitem van, egy vezérem.
Az igazság, ezt imádom.
S mégis, amit általéltem,
Amért küzdök, hazug álom.

[d. n.]

ÚTKÖZBEN

Mint valami látomány
Nyári napnak alkonyán,
Útad' állja hallgatag'
Egy mosolygó nőalak.

Egyszer néz csak rád s megejt;
Egyszer, aztán elfelejt.
Az a perc, mely megleli,
Első, végső, egyszeri!

Kerülöd egy éltén át;
Több sugárt nem hint reád
Az a bűvös lányka-szem
Soha, soha, sohasem!

Visz az élet szekere
Tavaszból kifelé.
Kedves arcza mosolyát
Viszi tüskén-bokron át.

Ki-kivillan kék eged,
Piros rózsa rád nevet.
Néha ég s föld összefoly;
De te meg nem állsz sehol.

[d. n.]

AKIT SZERETTÜNK...

Akit szerettünk, nem feledjük,
Bármit beszéljen ajakunk.
Megrezenünk, ha szóba hozzák,
Őt áldjuk, hogyha meghalunk.

Hiába ámitjuk magunkat:
Csak játék volt, muló szeszély!
Hiába mondjuk: Minden ábránd
Báját veszíti, véget ér.

Egy édes szempár, egy tekintet
Megbabonáz menthetlenül.
Ugy őrizzük, mint szent talizmánt,
Elrejtve a világ elül.

A sors megáldhat, meggyötörhet;
Emelhet hír vagy bukhatunk:
A kedves arcza sose hágy el;
Őt áldja hűlő ajakunk.

[1882]

MA SZÜLETETT A MESSIÁS!

Hull, hull a felhő könnyü pelyhe;
Az utczákon tengernyi nép.
Paraszt, úr tarka egyvelegbe'
Megyen hallgatni szent misét.
Az ablakokból ide csillan
Hivogató világítás.
Ez egyszer minden évben így van:
Ma született a Messiás!

Én künn bolyongok, nincs családom,
Fásultan, únva életem'.
A templomból ma is kivágyom;
Az álorczást nem nézhetem.
Sötét az ég; nincs rajta csillag;
Sem égi jel, se lángírás,
Amely vezesse útainkat...
Ma született a Messiás!

Az élet össze-visszasága
Ma se békít ki semmivel.
A szenvedő ma sincs megáldva

S rongyokba' jár, ki jót mivel.
Egyiknek tétlenség az élet,
S izzadva szidja annyi más.
Születni gyakran ősi vétek...
Ma született a Messiás!

A tékozló fiú kaczagja
A szent estét. Ölében ül
Egy nő, ki testét bérbe adja,
S fizetett csókokért hevül.
Körüle táncz, csók, czéda ének,
Trágár beszéd, pezsgő-ivás.
Magdolna csak nagynéha tér meg...
Ma született a Messiás!

Ah, mind úgy van, bármerre nézek,
Mint amaz első éjjelen;
Farizéusnak áll az élet;
Szegényé jászol, Betlehem,
Ahazvér hány vagyon közöttünk!
Hány Jób, ki istennel vitáz.
Sirunk, hogy a világra jöttünk...
Ma született a Messiás!

Jőjj, csendes ágy! Borítsad álom
Vonaglásimra szemfedőd'.
Te nyugtatod meg a halálon
Kivül a földi szenvedőt.
Jőjj, csendes ágy! Majd holnap ébren,
Ha nyugtomból a zaj kiráz,
Tovább vergődöm, újra kérdem:
Mire való a Messiás?

(1883)

NE TUDJON RÓLAD A VILÁG

Jobb, hogy ne tudjon rólad a világ;
Az életet jobb rejtve élni át,
Mint szüntelen' vivódni, küzdeni,
És bírhatatlanért elvérzeni.

Az élet láza, csábja ingerel,
De hajh, csak addig, míg nem éred el.
Amire vágyol: kincsnek képzeled;
S amit elértél: már nem élvezet.

Csak nélkülözz: Az élet így tanít.
Hiányzani fog mindig valamid.
Hogy meg ne szoknád, nincsen oly gyönyör;

De puszta híja sírodig gyötör.

Óh, fuss, ha tudsz, a kísértés elül;
Ha van kis fészked, oda menekülj.
S ne láss a nagy világból egyebet,
Csak házad', nőd', mosolygó gyermeked'.

[d. n.]

JÖVENDŐ ÉVEK...

Jövendő évek, nemzedékek,
Kiket szegény fejem nem ér meg,
Vajon minő lesz arcotok?
Egyet tudok, hogy bármi lészen,
Én soha többé meg nem érzem,
S a föld azért tovább forog.

Tavaszz fog akkor is virúlni,
Szerelmes ifju lánggra gyúlni,
A gondtalan vigadni fog.
Harmatkönny hull a rózsafára,
Csók méze lányok ajakára...
S a föld azért tovább forog.

S én nem tudok majd semmit erről,
Tavaszzról, csókról, küzdelemről.
Porladni lent csak én fogok.
Aludva a halottak álmát,
Nem hallom a világi lármát...
S a föld azért tovább forog.

Kikért forró szivek dobogtak,
Mégvénülnek, megránczosodnak
A legszebb lányok, asszonyok.
A bánkodó lélek kiszenved,
Elmulnak örömek, szerelmek...
S a föld azért tovább forog.

A halál, mint az őszi lombot,
Gödrébe hajt bölcset, bolondot:
Befutja mind a sírhomok.
Mindegy ha gyom, mindegy ha rózsza;
Mindegy ha könny, ha pásztoróra...
S a föld azért tovább forog.

Jobb nem lesz a világ, se rosszabb,
Hazát ad jámbornak, gonosznak.
Lesz rajta úr és elnyomott.
S örökre tart, örökre járja

Bohó játékod, élet álma!...
S a föld azért tovább forog.

Nem, nem örökké! Hála isten,
Hogy ami van, mind véges itten;
Mind, ami érez, él, mozog.
Nem lesz, ki sírjon és nevéssen;
Nem lesz, ki gyűlöljön, szeressen,
S szív nem dobog, föld nem forog.

[1882]

DON JUAN A MÁSVILÁGON

Beh futó az ember-élet!
Beh sietve jött halálom!
Még a régi lánggal égek,
S szerelemre, csókra vágyom.

Nélkülem fog nyílni, telni
Kert virága, föld leánya;
S óh, beh kínos elviselni,
Nélkülem lesz hervadása!

Piczi szájak, piros ajkak
Hű szerelmet esküdöznek:
Csókot vesznek, csókot adnak;
Óh, de én már soha többet!

Jobban éget a pokolnál,
Hogy e szív már nem szerethet!
Hogy nem volt több két karomnál,
S szép szemektől válni kellett.

Pokol lángja tán kiéghet;
Soha az én szomjuságom.
Beh futó az ember-élet,
Beh sietve jött halálom!

[1883]

MEGHALT

Meghalt: Közönnyel olvasod.
Meghalt: Mindennap hallhatod.
Hamar mondod ki, kurta szó,
Mégis szívet rázkódtató.

A nyelvnek nincs búsabb szava.
Ez az örök kháosz maga.

Akinek szól, nem érti meg;
A síri éj vak és siket.

A földi lét javát-jaját,
Száz örömet és száz baját
Nem érzi többé sohasem
A szív, ha porlik odalenn.

Jöhet a nyájas kikelet,
Fakaszthat miljó életet;
Egész föld ünnepelheti:
Szegény tatár, mindegy neki!

Ifjú, kinek az izma vas,
Leányka, mint nyiló tavasz –
Ha későn, évek múlva is:
Meghalt, elmondják rólad is.

Kik itt vagyunk, kik itt lakunk,
Egymásután mind meghalunk;
S a temető szálló pora
Multról nem álmodik soha.

[1883]

FINALE

A régi vágyból, régi lángból
Alig maradt egy sugaram,
Virágszakasztó, dalfakasztó
Időm lejár, ah, oda van!

Május legében, kék egében
Nem zeng többé a régi dal.
Ah, nyúgovóra üt az óra,
S a fény, a láng, a vágy kihal.

[d. n.]

MAGÁNY 1883–1889

A világ csak hangulat.

MAGÁNY

Nevedet még alig gagyogtam,
S mégis már jól ismertelek.
Nap fényiben, sötét sarokban
Borongó árnyad reszketett.
Te vettél át, midőn születtem,
Kis bölcsőmet te ringatád.
Bús dajkadal gyanánt fülemben
Zsong most is: nincs apád, anyád!

Azóta részvétlen világban,
Magány! karöltve jársz velem.
Bolygok, mindig sötétben, árnyban;
Szülőföldem' sem ismerem.
Bús télidőn családi fészek
Védő melegje nem fogadt;
Anyai csók, epedtem érted,
S leltem közömbös arczokat!

Más gyermek anya-ölbe fogva
Csitúl el, hogyha könnyezik:
Az én szemem sivár homokra
Hullatta forró gyöngyeit.
Nőttem s velem nőtt, mintha árnyam
Lett volna, a sötét magány.
Egy sírra hullt, hogy azt se lássam;
Abban feküdt szegény anyám!

Tavasza nevetgélt; újra éledt
Virág a földön, lomb a fán;
S kit izzó vágyak perzselének,
Szomjam' csak én nem olthatám.
A féreg is megglelte párját,
Virág ölében szeretkezett;
Én akkor voltam a legárvább,
Kit senki, senki sem szeret.

Lihegtem, boldogság, utánad,
De hajh, nem leltelek sehol!
Csak azt láttam, hogy a világnak
Gyönyöre, fénye éjbe foly.
A mozdulatlan, komor árnyban
Olvastam ezt a mondatot:
Neked a napban is homály van,
Ahol te jársz, ott nem ragyog.

Óh gyászos árny, hát sose léssen
Nyugalmas, nyájas otthonom!
Igaz barátom, feleségem,
Olyan, ki lelkemmel rokon?
Hiszen nincs szív, hogy ne találja
Meg sorsa mását, részesét!
Csak az enyim maradna árva,
Magános, gyászoló, setét?

Küzdjek könnyel, félreértve,
(Van-e magány irtóztatóbb?)
És könnyet ontsak a szemétre,
Mint Jehova szolgája: Jób?
Az élet gyors hullámverését
Epedve halljam, mint a rab;
S az életszomj, a lelki éhség,
Mint Tantaluszt, úgy marjanak?

Mindegy! Ne jajgass, árva lélek.
Azért magány a végzeted,
Mert titkon, öntudatlan' érzed,
Hogy a tömeg közt nincs helyed.
Avagy ki óhajt oda menni,
Hol a virág is sárba' nyit?
Ahol varangyot költenek ki
Óh égi nap, sugáraid?...

Csitt, gyöngé szív! Hiszen ha nézed,
Kik úsznak itt a felszínen:
Pusztába rejtőznél, úgy érzed,
Hogy ott élj vadmézen, vizen.
Pusztába, mert ott csúszva-mászva
Kutyák a konczot nem lesik;
Mert ott nincs sujtva, megalázva,
Ki érző szívvel születik!

A földi vágyak, gerjedelmek
Lefoszlanának rólad ott;
Szennyüktől megtisztulva, lelked
Azt hinné, hogy csak álmodott.
Erős szívek nehéz erényét,
A lemondást gyakorlanád,
És Nirvánával így cserélnéd
Fel a kábító Szanzarát.

S majd egy nap', eljövén az óra,
Mely egyszer üt mindenkinek:
Megtudnád, álmok álmodója,
Hogy élni szép, de halni szebb.
Nap szórna fényt haló szemedbe,

Rád hullna hervadó virág,
S a lombok közt szellő rebegne
Fölötted halkan gyászimát.

[1885]

EMMA

*Szivem más névre nem nyilik meg,
Emmával tér a sírba.*

I.
KÖNYVEMMEL

Ha könyvem' végig olvasod,
Megismered, minő vagyok,
Hogy lelkem mennyit küzködött
A kárhozat s az üdv között.

Voltam sokáig kárhozott;
Napot nem értem boldogot.
Poklomban, átkos éjjelen
Csupán a múzsa járt velem.

Igy tévelyegtem csüggedőn.
Már elhagyott végső erőm,
Midőn a legbúsabb napon
Te jöttél, mentő angyalom.

Csodaszép, bűvölő szemed
Feltárta nékem az eget,
És úgy kísért, mint égi fény,
Én gyönyörű Beatricém!

[1883]

II.

Te vagy még mostan is szivemnek
Gyönyöre, fénye, bánata.
Légy árulóvá, hűtelenné:
Szeretni foglak mindörökké;
Neved lesz ajkam végső sóhaja.

Te vagy, bár tőled messze estem,
Még most is mindenütt velem.
E hű sziv kellő közepében
Élsz és ragyogsz a régi fényben
S én áldalak hűségesen.

Nem kérdem, ülsz-e diadalt még

Más férfi, más szivek felett.
Légy boldog, ünnepelt, imádott!
Hadd tűrjem én az árvaságot,
Üdvtől, örömtől száműzött legyek.

Feledj el és szeress akárkit;
Vádolni nem foglak soha.
Csak megsíratlak, eltemetlek,
De soha-soha sem feledlek!...
Neved lesz ajkam végső sóhaja.

[1883]

III.

Nem voltál már ifju lányka,
Hogy először láttalak;
És azóta egyre-másra
Tiz esztendő elhaladt.

Durva idő meg nem óvta
Arczod ifju bájait.
A szépséget – régi nóta –
Az enyészet várja itt.

Az idő vak és nem áll meg...
Lassan én is hervadok.
Tiz esztendő férfivá tett.
Kit az ábránd elhagyott.

S bár csalódtam álmaimban,
Megtanultam ezalatt,
Hogy aki nem hal meg ifjan,
Fiatalnak nem marad.

[1885?]

IV.

Emléked, mint virág a könyvben
Veszíti színét, illatát.
Gyakorlom szívem' a közönyben,
Egykedvűen gondolva rád.

Idő, távolság áll közöttünk,
Mit sóhajtunk egymás után!
Én azt hiszem, most összejönnünk
Nekünk még jobban fájna tán.

S ha olvasnám, hogy férjhe' mentél,

Most, túl az élet tavaszán,
Vagy, ami rosszabb tréfa ennél,
A síré lettél, drága lány:

Mint akinek van nevelése,
Siratnálak szokás szerint;
S aztán, más nő szemébe nézve,
A régivé lennék megint!

[1885]

V.

Még most is véled, csak tevéled
Szokott benépesülni álmom.
Az éjjel láttam újra képed',
Én édes, elhervadt virágom.

Szemed, a hűséget sugárzó,
Rajtam pihent szelid hevével;
És hangod, mint csengő madárszó
Áradt a némaságba széjjel.

Arczod rózsáit, szűz derűjét
Lehe nem érte hervadásnak;
Az írgy évek tova tüntét
A régi szépségben kiálltad.

Gyönyörrel néztelek, de szóra
Nem birt megnyilni gyáva ajkam.
Pirulva álltam, elfogódva,
Mint üdvünk szép korába' hajdan.

S midőn az álom tünni kezdett
És szemeim lassan kinyiltak:
Ajkim csöndes hálát rebegtek,
Hogy megjelentél álmainnak.

Óh mert ölelne bár keletnek
Szép húrija, drágább az álom,
Amely téged mutat szivemnek,
Én édes, elhervadt virágom.

[1885]

VI.

UTÓHANGOK

1.

Szivem, mióta távol estünk,
Nap nap után lankad szerelmünk.
Ah, nem is az már ez az érzet;
Szine, illatja elenyészett.

Mit is sohajtsak, mit vesződjem
Egy nő miatt, ki messze tőlem!
Mért csüngjek rajtad dőre vággyal,
Ha két karom nem foghat által!

2.

A szerelem nótái fogynak.
Ah, agglegény leszek maholnap!
Nem áztat szép ábrándvilág.
Közelg az ősz; nincs délibáb.

Sötét hajamban szürke szálát
Találok mindennap nehányat.
Oda vagy ifjúság, oda!
Jön már a józanság kora.

Isten veled, sok fényes álom!
Mit is lézengek a világon!
Lehiggadt szívem mért dobog,
Ha már szeretni nem fogok!

[1884]

VII.

Mi lenne, hogyha összejönnénk
Még egyszer, úgy véletlenül?
Kezet fognánk-e mosolyogva,
Avagy futnánk egymás elül?

Tünt ifjúságunk szenvedélye
Lobogva égne-é megint?
Vagy nincs varázs, új szerelemre
Tüzelní képes szíveink'?...

Szivem azt mondja: nincs! Lemondók
Vagyunk ma és türelmesek.
Te megelégszel a magánnyal,
És én, ha rólad verselek.

Meglátogatsz még álmaimban,
Csókollak és ölel karom;
De ébren aztán nevetek csak,
Hogy én ilyesmit álmodom.

[1884]

VIII.

DICSŐSÉG

Homályban élsz most, ismeretlenül;
De fel fog még ragyogni csillagod,
Ha éltem napja majd alámerül
S a sirba' fekszem, mint csöndes halott.

S kiről most nem hoz hírt ujságpapír,
Se báli névsor, sem fürdőlevél:
A kommentátor majd csak rólad ír,
S együgyü közli-had belőled él,

Rejtett lakásod, zöld zsalus szobád
Divatba jó, ha én már nem leszek.
Leirják macskád', kertet', zongorád',
Szelid nézésed', könnyü termeted'.

Kifürkészik, faludba hogy' jövék,
Minő szerencsés végzet vitt oda;
Mért nem követtem lelkem ösztönét
S nem lettem egy pár véled én soha.

Hűséged' megcsodálják mód felett.
Megilletődve fognak nézni rád;
S mint őszi nap, szelíd emlékezet
Ragyog körül majd, elhervadt virág.

A régi báj, a régi szendeség
Feltámad újra fonnyadt arczodon;
S én hült szivemmel, sirba' fekvé, még
Ott is csak hűségedről álmodom.

Ah, úgy van, úgy! Ah, úgy kell lennie!
Előbb halok meg; kell, hogy így legyen!
Hogy lásd, mikép támad költőd hire,
S hogy mit művel valódi szerelem;

Hogy úgy halld kedvesed dicséretét,
Mint ki csak egyről: rólad énekelt.
Hogy járjon által boldog büszkeség,
S ne gyászold sírom', hanem ünnepeld!

[d. n.]

IX.

ÉNEKEK ÉNEKE

Zaharán jártam, számumot leheltem.
Oázt hiába leltem útamon:
Rám törtek, hogy pihennem ne lehessen,
Sakál, hiéna, bős ember-barom.
Az üldözött vadnál is kimerültebb,
Erősek közt egyetlen gyöngé, én,
Daloltam, ah, de meg nem szelidültek,
Mint hajdan, Orfeusznak énekén.

Tovább vonszolva testem' száz sebével,
Hárfámon kívül minden más nekül,
Embert utánczó nép közé juték el,
S nem értettem, beszélt bár emberül.
Ha jött az éj, – ennek mindent bevallok –
Kitörtem: Nincs e néphe', nincs közöm!
Mi eggyel-mással mégis összetartott,
Nem vonzalom volt, csak nyájas közöny.

Köröttem, mint a sárbogár ganajba',
Csak nyüzsgött a tisztátalan tömeg.
Istent tagadtam, kétkedém magamba',
Megátkozám világra jöttömet.
Ez hát az élet! a dicső teremtés!
Óh, hát az érzők sorsa mind ilyen!
Ha csak ki rúg, rabol, mar a szerencsés,
Minek van akkor érzékeny szivem!...

De hogy te jöttél, nyájasan köszöntve,
Egyszerre ég és föld arcot cserélt.
Jártam szelíden omló fényözönbe'...
Van hát, ki úgy érez, mint én s megért!
Ujjongva hirdetém: Van isten égben!
Van!... és te legszebb alkotása vagy!
Költő vagyok! Van mért hevülnöm, élnem!
Ég rendelé, hogy megtaláljalak.

Óh, nem barátság ez, mert több a lángja!
Nem, szerelem se; mert annál hivebb.
A múzsa szűzi, tiszta csókolása
Meg nem bűvölhet úgy, mint a tied.
Szivembe más név a tied helyére
Tudom, hogy nem kerül halálomig.
Amig dobog, míg el nem áll verése,
Emmát dobogja, róla álmodik.

Ha szépet látok, ha a jót megérzem:
Sugárzó lelkeddel találkozom.
Ha bánatom fölenged a reményben:
Te csókolsz biztatólag homlokon.
Te intesz: Csak előre a magasba!

Főlebb, főlebb!... Ott fénylik csillagunk!
Meg nem vakulsz, ne félj, csak nézz a napba!
Oda megyünk mi, onnan származunk!

Lányságod szűzi, tiszta koszorúját
Hervadni látnom nem hoz bánatot.
Mindig leány maradtál, mint a múzsák,
S gyermek, mint égben a kis angyalok!
Sohaj nincs ajkadon, csupán mosolygás
A bájadat megrabló éveken.
Ez a szelídség, ez a bölcs lemondás
A boldogság, amint én képzelem.

Az asszonyok között te drága, ritka;
Lemondás, béketűrés angyala!
Te ringatódzol legszebb dalaimba',
Szivem legédesb, eleven dala;
Egyetlen csillag távol mult homályán,
Átsillanó fény a jövő ködén;
Viharba' békét hirdető szivárvány,
Szelíden omló fény a csend ölén.

S most elnémulhat mindörökre hárfám.
Elzengtem, ami rajta zenghető.
Idővel vérem hívesebbre válván,
Végső fellobbanása légyen ő!
Kinek nevét körítik dalvirágok,
S ringatják lágyan zsongó ritmusok;
Kit mint az égi múzsát, úgy imádok,
Kiről dalt imi szebbet nem tudok!

[1887]

X.
MÉG EGYSZER

Tiz éve már, mióta szép szemed'
Nem láthatom, csupán fényképedet;
Mióta egyre szítom vágyamat,
Hogy még egyszer, még egyszer lássalak!

Az a világ, mely a letűnt helyét
Pótolja, arcot, színt, nevet cserélt.
Egy óhajtasom mégis megmaradt:
Hogy még egyszer, még egyszer lássalak!

Betegem, ah, tán síromhoz közel!
Hiába sóhajtok: Jövel! jövel!
Nem virrad fel többé a drága nap,
Hogy még egyszer, még egyszer lássalak!

Közelg már az idő, mely enyhet ad;

Lehunyt szemmel nem gondolok reád,
Hol örök éj tanyáz, a föld alatt,
Hogy még egyszer, még egyszer lássalak!

[1888]

XI.

SZERELMI EPILOG

Ez az utolsó dal tehozzád;
Aztán elnémul ajkam.
Szivemet vágyak nem kinozzák;
Lemondok egy sohajban.

Mulandó minden, ah, belátom!
Az ifjuság s a szépség.
Én meghajolt, szegény virágom,
Hervadva meddig élsz még?...

Óh, balga én, ki messze tőled
Csak árnyadat szerettem,
S a vén időnek, sietőnek
Hatalmát kinevettem!

Azóta elszállt ifjúságod;
Enyém is indul útnak.
Éltünk fájáru a virágok
Egymás után lehullnak.

Te megviselt szív, légy nyugodtan!
Meddő vágnak mi haszna!
Meghervadottan, meghajoltan
Gondolj a szép tavaszra.

Mit ér tünődni, sirni rajta,
Hogy a tavasz mulandó;
Hogy a szerelmes nőnek ajka,
Szépsége hervadandó!...

Isten hozzád, zord életemnek
Egyetlen rózsaszála!
Mig ajkam egy betűt rebeghet:
Jóságos lelked' áldja.

Szállj búcsudal, szép rimbe' vidd meg,
Mi van sorsomban írva:
Szivem más névre nem nyilik meg,
Emmával tér a sirba.

[1884]

FESTETT IDEÁL

FESTETT IDEÁL

Elcsendesült a szinpad immár,
A taps elnémult, kialudt a csillár.
Az arczokról levált a festék:
A szindarabot befejezték.
Hol tréfa-csókokért esengtek
S megtapsolták az álszerelmet:
Csók, eskü, színlelések,
Taps és hazugság véget értek,
S játészó és néző csendesen
Hazafelé megyen,
S ki hintón, illatos selyembe',
Ki foszlányok közt dideregve
Folytatja a komédiát.

Egy sápadt képü, czérnaszál diák,
Kit bolondok tanitnak bölcseségre,
Ott lebzsel most is a szinház tövébe'
S hidegtől és vágytól reszketve várja,
Mikor jön ki Leonorája,
Kinél szebben pillantani,
Sohajtani, szerelmet vallani
Egy nőt se látott még soha.
Ó a világ egyetlen asszonya!
Gyönyöre a sziveknek;
Az ünnepest, a legszebb,
Ki neki még a könyveknél is drágább,
Kieért od'adná minden tudományát
S meghalna, ha kívánná Leonóra;
Más szóval: Zoltán titkos bámulója.
Rideg szobában, éji csöndben
Körüllebegi szép alakja.
A bölcsek olvasása közben
Egy dallamos hang megzavarja.
Küzdvén a léttel avagy álmodozván,
Mindig csak Leonóráat látja Zoltán.
Az üdvösségre, mostan látja csak,
A fóliánsok nem tanítanak.

Tehát a szinház mellett ácsorog
Zoltán és várja ismeretlenét,
Kivel csak olykor álmában beszélt.
Kifent urak, rizsporos asszonyok
– Köröttük édes illat árad –
Sietve kocsijokba szállnak.
Elnézi Zoltánunk, kit olykor
Egy illatos karmantyu horzsol.
Szemébe néz sok büszke nőnek
S lelkében ábrándok szövődnek,

S pompát, szerelmet fátylon által
Megsejt, megérez néma vággyal.
S amint így elmereng sohajtva
S elveszti önmagát a zajba',
Megakad egy selyem ruhán
Vagy pillant cifra úr után;
Egyszerre, óh, csodás ígézet!
Szeráf-ének Zoltán fülének,
Megcsendül az ő drága nyelvén:
»Barátom, üljön ide mellém!«
A filozófus, íme, hogy' remeg!
Jobban, mint künn a téli fagyban.
Hölgyéhez símul, egyre közelebb,
Némán, félénken, öntudatlan'.

Csókolja keztyűjét, beszélni készül
S kábultan a szép hölgy ölébe szédül
Ám Leonóra nincsen ily zavarba';
Kezét megfogja, arcát simogatja
S ajkával homlokához érve
Beszél, de törsturás beszéde:
»Tekintsen énrám, ide, bátran.
Nem vagyok én rossz, higgye meg.
Én is jártam vékony ruhában
És átkozám az életet.
Tudom, fűtetlen a szobája,
S nem várja otthon senkisé.
Óh, voltam én is, én is árva!
Azért van mostan jó szívem.
Mért fordul el? mért huzza el kezét?...
Mire való önnél e büszkeség?
Megbántottam? vagy nem tetszem talán?«
S bűbájos mosoly játszik ajakán,
Mely a bilincseket lassan leoldja
Zoltán szívéből és amint beszél,
Fel-fellobog szívének égi pokla,
S már nem huzódik, semmitől se fél.
Lefesti a szerelmi vágy hatalmát,
A küzdelemnek édes kínjait;
Kéj, mámor, álom, szenvedély ragadják,
Hol csalogány zeng és a rózsa nyit.
Fülébe súgja (halavány beszéd!)
»Egyetlenem, kincsem, drágám, szeretlek!«
Csókolja ajkát, homlokát, szemét;
És Leonóra hagyja, nem ijed meg.
S beszélne még s hallgatná Leonóra,
De a lovak im' prüszkölve megállnak.
»Itthon vagyunk!« Ajtó nyilik. Kiszállnak.
Az ifjú bókol; de a hölgy kacsója
Gyöngéden visszatartja őt: »Ne menjen!«

Zoltán követi lázas sejtelemben.

A szobalány, terítve vacsorához,
Álmélkodik, dörmög magába':
»No lám, ki hitte volna! Ez a páva,
Ki nagy urakkal is csak ímez-ámoz,
Ehol ni, tessék, mit mivel:
Az utca rongyát szedi fel!«

És Leonóra szép szerével
Zoltánt a dús asztalhoz ülteti,
Kinálja sülttel, süteménnyel,
Poharába tölt drága bort neki.
S a bölcsek tanítványa hálás,
Dehogy kell néki sok kinálás.
Dicséri a befőttet, borjunyelmet
És sajtnak, lúdmájnak sem oszt kegyelmet.
S a pezsgő! Áldott, aki fölfedezte,
Hogy' száll a vérbe, szívbe, képzeletbe!
Arany nedvébe fül hitvány ijedség;
Zoltánnak is meghozza íme merszét.
Biztatja: Nem tündér, csak földi nő ez!
Még egy pohár, s az ifju vakmerő lesz...

Zdenkó gróf szörnyü mérgesen betoppan.
Már az előszobában is dühöngött:
»Hol a gazember? Valld be, ki van ottan!
Hadd tépjem darabokra azt a kölyköt!«
De im, haragja kaczagásra fordul,
Nevet, hogy szinte könnye is kicsordul.
»Hát így vagyunk?... Féltékeny volt? Ugyancsak
Megjárta!« S most már mindketten kaczagnak.
»Nem látja, hogy csak egy szegény diák?
(Az utcán szedtem föl szegény fiát,
És jól tartottam őt.) Uram, remélem,
Nem távozik szerény lakombul éhen?«
A gróf dicséri Leonórát,
Hogy csupa részvét, csupa jóság.
Egy forró csókot nyom kezére
És köztük újra szent a béke.
S Zoltán?... Ő itt fölösleges személy;
Eltávozik és újra rejtve él,
S bár egyre hódít festett ideálja,
Ő már többé a színpadon se látja.

[1879]

EPITÁFIUMOK

----- kegyelet!
Eljősz te is s meggyujtod mécsedet.

KATONA JÓZSEF
Emléktáblájának leleplezésére
1883. április 16.

Melyik költő nem vágyik tetszeni?
Ahány csak volt, ohajtá mind a tapsot.
Fagyos közöny hamar szárnyát szegi.
Pacsirtát zengni télidőn ki hallott!
Nincs dalos ajk, mely ne hallgatna végre,
Ha nincs, aki figyeljen énekére.

S neked taps osztályrészülnem jutott.
Hősöddel nem sirt, nem hevült a nemzet.
A teremtésbe' vesztés és bukott
Magad valál. Ki méri meg keserved'!
Óh, szörnyű sors, nagy elmével születni,
Ha meg nem érti, meg nem látja senki!

Terólad zengek, Kecskemét fia!
Shakespeare-e a magyar tragédiának.
Im', összejöttünk ünnepelni ma,
Megengesztelni sértett szellemárnyad',
Óh, mester, érzi mind, aki ma itt áll:
Rosszkor születted, siketeknek írtál.

Te voltál Bánk, a vesztés, hallgatag,
Kit a halál elért még életébe',
Búját, keservét érezted magad,
Elfojtott szenvedély lángjában égve.
Hallhattad, hány kis embert éljeneznek:
De büszke búdat némán rejtegetted...

És tünt a kor, s más, újabb nemzedék
Tapsolva, sírva, lelkesedve látta
A magyar ember őstermészetét,
Sok százados harczát tragédiádba'.
S a koszorú, amely ma sírod éke,
Megújul nemzedékről nemzedékre.

Nincs sírűreg, nincs század oly setét,
Mely a dicsőt örök homályba zárja;
Nem nyomja el a költő szellemét
Se lelki vakság, sem a sors viszálya.
Feltörte Bánk is koporsója zárát,
Dicsérve mesterét s nagy alkotását.

S most itt vagyunk, és áldjuk a helyet,
Ahol megkezdted bús tragédiádat.
Mert az: küzdés s bukás volt életed.
S a hír sugára csak sirodra áradt.
Ma már mint halhatatlant emlegetnek
Arany, Petőfi, Vörösmarty mellett.

Jó magyarok, kik ide gyűltetek,
Tisztelni Kecskemét fiát, a holtat:
Gondoljátok meg, mennyit szenvedett!
Intő példája legyen ő e honnak,
Hogy majd, ha még egy Katonája lészen:
Ne csak így *feltámadjon*, így is *éljen*!

(1883)

WAGNER RIKÁRD

Fréja fejedre
Fris koszorút fon,
S Walhalla virányin
Amrita vár.

Itáliában ért el a halál,
Ki germánoknál germánabb valál.
Velencze, régi nagyság, fény regéje!
Te láttad, mint borult homály szemére.
Tengerhullámod viszi szét a földnek:
Nem dobban Wagner büszke szíve többet!

Megbűvölt engem is varázslatod.
Fülembe zengtek régi századok.
Láttam Szigfridet, Krimhild bosszuját,
Tannhäuser lángját, Hollandid buját;
Az álmatag szemű Sentát s szerelmét,
S Elzát, kinél nincs bájolóbb, se szendébb.

Szállj, szállj Odinhoz! Zengő álmaid
Behangozzák a föld határait,
Királyi koronák törékenyebbek,
Mint legkisebb betűje nagy nevednek,
S ahova útja nincs csak égi lángnak:
Te oda szállsz; Beethoven, Goethe várnak.

Fréja fejedre
Fris koszorút fon,
S Walhalla virányin
Amrita vár.

(1883)

ARANY JÁNOS HALÁLÁRA

Nemrég hevült, ma sír minden magyar.

Hamar jött az örömré gyász, hamar!
Az ünnep árja még le sem lohadt,
Bú árnyékolja, népem, arcodat.*
Egy hét különbség, vagy tán annyi sem.
Óh, nem gondolta akkor senki sem,
Hogy, míg a nagy lantosnak szobra támad:
Elérkezik végnapja Ossiánnak!

Mikor Petőfinek hódolt a nép,
Arany sugártól ragyogott az ég;
S hogy te lehunytad szempilláidat,
Ősz volt, hives, borongó őszi nap.
A természetnek sem volt kék ege,
Csak bús felhője, csak zúgó szele;
És sírt az ég egyhangú, méla cseppel,
Őerte, ki a végsők közt esett el.

Nem a költőért sírok. Ő mienk.
Fáradt, beteg volt. Jó, hogy megpihent.
A vén idővel versenyt szállani
Fognak dicső, mélységes álmai.
Mit szent magányban gondolt, érezett:
Azzal kezdünk egy új évezredet.
Óh, nem a dalnokért hull könnyem árja!
Az emberért! Ő szállt a sír-homályba.

Dalodhoz méltó volt az életed.
Mily név illet meg? Hogy tiszteljelek?
Áldott, kit szűz erényed lelkesít.
Csak a pribék nem ontja könnyeit.
Ah, elvesztettünk! Már a sír takar.
Nem jó utánad, nem jön ily magyar!
Óh, légy velünk! Mindenha légy vezérünk!
Amíg téged csodálunk: addig éljünk!

(1882)

* Néhány nappal Arany halála előtt leplezték le Petőfi szobrát. (Reviczky jegyzete.)

TURGENYEV

Vádoltak, hogy sivár vagy és rideg.
Én megbámultam érzékeny szived'.
Ami ábránd kísért az életen:
Hűség, hevülés, első szerelem;
Ifjúság álma, mely ringat szelíden:
Mind feltaláltam a te műveidben.

Velem bolyongtak éltem útjain
Pavlovna, Gemma, Litvinov, Szanin.

Az üdvről velük hányszor álmodám!
Minden csak füst! hányszor sohajtozám.
Te voltál legjobb, leghivebb barátom!
Még ismeretlen sírod' is megáldom.

S áldják százezren. Merre szív dobog,
Kiegett költő! addig ér honod.
Nemcsak vajúdó nemzeted csodál.
Csodáljon is: vérébül vér valál.
A jobbágyok hideg napú hazája
Benned vigasztaló fiát is áldja.

De más, távol lakó népek, de mi,
Szerencsésebb hazának gyermeki,
Kiket nem önkény hajt idébb-odább:
Mi is megáldjuk Turgenyev porát.
Meghódolunk a költő szellemének.
Szívvére áldás és halála élet.

Fut az idő. Az agg történelem
Gyarapszik nagy nevekbe' szüntelen.
Te is pihensz! A bűvös kéz merev.
Sirj múzsa, sirj! Nem lesz több Turgenyev.
Minden művelt léleknek gyász halála:
Hol érző szív van: ott az ő hazája!

(1883)

A VOLKOV-TEMETŐ II.*

Ott fogsz nyugodni, ahol a zsványok,
Dicső orosz költő, ki a világot
Meghódítottad barbár nemzetednek.
Óh, Turgenyev, latrok mellé temetnek!
Giz-gaz közé, a Volkov-temetőbe'
Barátodat behányták jó előre.
S más társad is lesz. Elhagyottan,
Bedőlt, virágtalan sirokban,
Hirdetve azt, hogy meg nem érdemelted,
Oroszország! költőid így pihennek.

Óh mindenütt, mióta Jób keserge,
Meg volt az verve, meg volt bélyegezve,
Ki érző szívvel jött e zord világra
S csalárdok közt az igazsághoz állá.
Kín volt az élte, gúnykaczaj, közöny;
Párnája kődarab, nektára könny.
Orosz költőknek sem volt jobb a sorsa.
Ah, látom őket elvonulni sorba...
Elől ziláltan Dosztojevszki mégyen,

Aztán Gogoly, ki úgy veszett el éhen.
Lermontov honjából kiűzve ég el;
Puskin boszut liheg piros sebével;
S látom bús arczát Csernisevszkinnek,
Kit czári zsarnok-önkény számkivet.
Mindnyája bús, beteg, boldogtalan:
Költő hírének ily nagy ára van.
De hogyha meghal s viszatér a földre,
Bármily hazának volt légyen szülöttje:
Sírját az unokák megkönnyezik;
Csak te, orosz, vagy rút kivétel itt.
Óh, nem elég, hogy gaz hóhér-kezed
A meggyilkoltak véréből csepeg;
Hogy akiből rabszolga sose válik,
Kiüldözöd rabnak Szibériáig;
Hogy lelked, mint hazád, hideg, setét,
Hogy aljas és hazug vagy, nem elég:
Azt, aki fényét hinti szét az éjben
S erényt, igazságot hirdet merészen,
Költődöt még a sirban is gyalázod.
Vadállat! Véredből születni átok!

Hál' isten', hogy magyar költő vagyok!
Csak életemben fázom, koplalok.
Hazám becsüli költőjét, a – holtat,
S nem dobja sirszomszédul – gyilkosoknak.
Bár élve tövisek között haladtam:
Rózsák alatt fogok rothadni majdan.
A kerepesi temetőben
Siromnak lesz virága bőven,
S halottak napján, olcsó kegyelet!
Eljősz te is s meggyujtod mécsedet.

[1883/1889]

* Szentpétervár egy szegényes temetője, melynek egyik ronda zugában, rablógyilkosok szomszédságában fekszenek Oroszország irodalmi kitűnőségei. Ide temették Turgenyevet is Belinszki mellé. (Reviczky jegyzete.)

A VOLKOV-TEMETŐ I.

A hirlapokban olvasom leírva
Mínő helyen fog domborulni a sirja
A czárok új, virágzó városában
Szegényes temetőnek
Egy elhagyott, elhanyagolt zugában
Latrok, zsíványok, tolvajok
Töszomszédságában van sirba hányva
Az orosz nép színe virága!

Óh, minden népnél, minden korban ugy volt:
Meg volt az verve, a világba dobva,
Ki érző szívvel jött e zord világra.

Orosz költő mért boldogulna jobban?
Hányszor sajnálkozám Lermontovon,
A száműzöttön! Szívemet facsarta
Szomoru sorsa Dosztojevszkinék
Gogoly – gyalázat, úgy veszett el éhen
Míndnyájuk sorsa küzdés volt s a szégyen.
Épügy mint nálunk, csak hogy azt reméltem
Hogy amit az élőkön vétettek egykor,
Majd a halottakon jóvá teszik!

Óh, mindenütt, mióta Jób keserge,
Meg volt az verve, meg volt bélyegezve,
Ki érző szívvel jött e zord világra,
Csalárdok közt az igazsághoz állá.
Bús sorsa küzdés, gúnykaczaj közöny
Párnája kődarab, nektára – könny.
Orosz költőknek sem volt jobb a sorsa
Ah, látom őket elvonulni sorba' ...
Elől a rongyos Dosztojevszki mégyen,
Aztán Gogoly, ki úgy veszett el éhen.

Hál' isten', hogy magyar költő vagyok!
Csak életemben fázom, koplalok.
Hazám becsüli költőjét, a – holtat,
S nem tűri sírszomszédul – gyilkosoknak.
Bár élve tövisek között haladtam:
Rózsák alatt fogok rothadni majdan.
A kerepesi temetőben
Síromnak lesz virága bőven
S halottak napján, olcsó kegyelet,
Eljősz te is, s meggyújtod mécседet.

Lermontov honjából kiűzve ég el
Bosszút liheg Puskin piros sebével
S látom bús arcát Cserniszevszkinék,
Kit szemtelen, vad önkény számkivet.
Mindnyája bús, beteg, boldogtalan:
Költő hírének ily nagy ára van.
De hogy, ha meghal s visszatér a földbe,
Bármily hazának, kornak is szülötte.
Sirját az unokák megkönnyezik,
Csak te orosz, vagy rút kivétel itt

Óh, nem elég, hogy gaz hóhér kezéd
A meggyilkoltak véréből csepeg;
Hogy akiből rabszolga sose válik,
Kiüldözöd rabnak Szibériáig
Hogy lelked mint hazád, hideg, setét
Hogy aljas és hazug vagy, nem elég;
Azt aki fényét hintí szét az éjben
S erényt, s igazságot hírdet merészen

Hogy költődöt még a sírban is gyalázzad
Igy ember nem tesz, csak barom vadállat.

[1883]

IDŐELŐTTI SÍRVERS

Utód, ha síromhoz kijössz,
Hivalkodón ott ne időzz,
Tégy, mint elődid egykoron:
Haladj tovább, ne sértsd porom'.

Virágnak síron nincs helye.
Ne díszíts férgemet vele.
Holtnak mit ér a hódolat!
Gunyolná csendes álmomat.

Az élet száz gyönyört kínál.
Ölelgesd lányt, egyél-igyál,
S ne fürkészd életem sorát.
Éltem s meghaltam, nincs tovább.

Éneklő koldus volt czimem.
Éltem kenyéren és vizen,
S azt hittem, hogy király vagyok,
Bolondok közt a legnagyobb.

Elestem mindentől, ami
Embert tud boldogítani.
Egy vágyam volt: a nyugalom.
Megadta egy kis sírhalom.

Büntesd uram, sujtsd, égi kar,
Ki föld alatt is megzavar,
S ha sírját ő is megleli:
Nehéz legyen a föld neki.

[1884]

GOROMBA VERSEK

*Fiú, ne henczegj, légy szerény!
Költőben ez legfőbb erény.*

BIZTATÁS

»Fiú, ne henczegj, légy szerény!
Költőben ez legfőbb erény.
Ma már nincs rendkívüliség;
Egyenlőség, testvériség,
Nil admirari a kor jelszava;
Nem is költő, ki nem demokrata,

S mellét bolondul, önhitten kivágva:
»Odi profanum vulgus« kiabálja.
»Csak író társ vagy, semmi más, fiam.
Egyenlőek vagyunk mindannyian,
S aki a más fejére nőni áhit:
Üldözzük azt, gunyoljuk azt halálíg.«

Parnasszus aljáról a sánták
A repülőknék ezt kiáltják;
S ha velük sántikálni semmi kedved:
Csufolkodón rád nyelvet öltögetnek,
Szidnak titánnak és felhőivónak
S élczelve mondnak véleményt terólad.
Azért öcsém, ha szállni vágyol,
A porba' vergődők hadától,
Kérj engedelmet rá szerényen.
Mondd, légi útag, szárnyalásod
Csakis kísérlet, gyöngé próba lészén.
Tudod te jól, hogy mennyit érsz s belátod,
Petőfik már ma nem igen születnek.
E józan kor csak epigont teremthet.
Nem vagy te más: viszhangja a nagyoknak,
Kiket most fendicsérnek, mert – halottak!

Egyetlen vágyad, képe álmaidnak,
Hogy a kortársak tetszését kivívjad.
Közöttük érzed legjobban magad;
Nem kell egyéb, csak ők tapsoljanak.
Művészetednek nincs oly csinja-binja,
Mely sasszemüknek rögtön meg ne nyilna.
Szavuk szentírás, izlésük remek,
Ők mondjanak döntő ítéletet...
Szóval: tapsára vágyol a tömegnek;
A népszerűség koszorúja legszebb.

Ha szemforgatva így beszélsz nekik:
Tapsolni fognak tintás kezeik,
S hozzágondolják: »Szállj csak, nemsokára
Ugyis lepottyansz miközénk a sárba;
S tanácsunk akkor bölcs és kurta lészén:
Arabusul ki nem tud, ne beszéljen.«
De óh, ha látják, hogy szárnyad nem ernyed,
Hogy biztosan szállsz, bátran, egyre feljebb:
Előbb ámulnak, oszt' méregbe jőnek,
S kezdvén belátni, hogy rászédted őket:
Boszút forralnak rögtön ellened,
S rád olvassák a bölcs ítéletet:
»Hogy képzelődik a szegény tatár!
Különb-e nálunk. Nem. Mi hát? Szamár!«
És ha ilyenkor le-leszállsz pihenni,

Közönyt mutatva állnak szóba véled.
S a kritikák is mind arról beszélnek:
Nem volt az repülés, nem vagy te semmi.

Azért öcsém, szerény te még se légy.
Hadd szidjon az írói csőcselék.
Legyen szerény, kinek nincs más erénye,
A koldus hadd járjon kalap-levéve;
Te bontsd ki büszkén, bátran szárnyaid'!
A Parnasszus nem szűk veréb-kalit.
Hegy az, hová mankókon, szárnyszegetten
Felmászni lopva, titkon lehetetlen.
Hadd öltögesse nyelvét rád a dőre!
Ne pillants hátra, csak mindég előre...
Ezt suttogják Parnasszus árnyai
Annak, ki hozzájuk birt szállani.

[1884]

VALLOMÁSOK

I.

Serény a vágyban, rest a tettben;
Aludt vér s mégis telhetetlen.
Csábítani kész a nőt, ha messze,
De bamba, szótlán véle szembe':

Ilyen vagyok, mióta élek:
A szerelem elméletének
Tudósa, bölcse, hirdetője,
S a gyakorlatban gyáva, dőre.

II.

Mint az éhes koldus ember,
Aki sóvár, kandi szemmel
Nézi csak, amire vágyik,
A kirakat drágaságait:

Úgy vagyok az asszonyokkal.
Aki lát, azt mondja joggal:
Becsületes koldus ember;
Éhen hal, de lopni nem mer.

III.

Heinével, ha kell, bevallom,
Ha nem is oly büszke hangon,
De pirulva, lehangoltan:
Szűzet el nem csábítottam.

Olyan nő sincs a világon,
Akinél vón' tartozásom;
Mert a csók volt az egyetlen,
Amit mindig kifizettem.

[1884]

PRO MEMORIA
Kezdő poétáknak

Irtam verset mindenneműt;
Mélát, rajongót, keserűt,
Volt jámbor is, ki megcsodálta,
S maradtam mégis félhomályba'.

Ifjú magyar költőjelölt!
Bolond, ki nálunk rimbe' költ.
Ha már a dicsvágy láza kerget:
Vezérczikket körmölj, ne verset.

[1883]

SZÉPEN FOGNAK ELTEMETNI

Egy vigasztal életembe':
Ha eszembe jut halálom.
A jó módból kirekesztve,
Azt a sírba' feltalálom:
Szépen fognak eltemetni.

Rossz ruhában tengve-lengve,
Fázva küzdtem a nyomorral,
De a végső útra kelve,
Rózsát szórnak rám halommal,
S szépen fognak eltemetni.

Az ujságok megdicsérnek,
Lesz koszorú, pompa, gyászdal,
Dikcziózva kikisértnek...
Magyar költő, csitt a váddal!
Szépen fognak eltemetni.

[d. n.]

TALIZMÁN I.
Egy ajándékba kapott melltűre

E melltű gyöngye – régi képbeszéd –
Beteg kagylónak kincsét képezé.

Szivem a lázas, szenvedő, beteg,
Gyöngyhez hasonló kincset rejteget.

Ezzel viszonzom én ajándokod'.
Gyöngyös melltűért gyöngy kis dalt hozok.

A kis melltű talizmánom leszen:
Tudnillik, míg zálogba nem teszem.

[1883]

TALIZMÁN II.

Vár teremében, bús idegenbe'
Fonnyadoz árván ifjú levante.
Fringia verte sebét, töröké,
Meghal az üdvösség küszöbén.

»Künn nyit a rózsza, fülmile csattog.
Rózsza, nap, érzem már ti nem adtok
Illatot és fényt; egy ha leszen:
Alkonyi fényből szemfödelem.

Halni ily ifjan, halni szeretve!
Halni, a nélkül, hogy kebelemre
Kéjjel öleltem volna arám!...
S elhül a szó izzó ajakán.

Feltün a kedves lázas agyába'
Régi kis érmet fűz a nyakába:
Bajtul esélytül óv ez az érem.
El ne hajítsad; véd a veszélyben!«

S könye patakzik sír a levante:
»Hej, de megóvtál, ritka ereklye!
Mária, édes, bús idegenben
Meghalok, érmed' bárha viseltem.

El veled! óh, én balga, ki hordlak.
Hogy lehet útját állni a sorsnak,
Védje pogányság, vakhitü izlám.
Krisztus a legjobb, égi talizmán!«

És az ereklyét szidva kirántja,
Oszt' kimerülten rogy le az ágyra.
Mormog az orvos; hallja szegény,
Nincs menekülés, semmi remény!

Éj a vidékre már leasett...
Reggel egészen más a beteg.

És mire megjött vége a nyárnak:
Lóra kap és vigan haza vágat.

Szárnyakat öltve repül az arához.
»Mária! Mária! Már sose távoz
Híved a harczba ... Így legyen, óh!
Élni, ah, élni, ah élni be jó!«

Szembe talál egy nászmenetet.
»Szép a menyasszony?... Vaj' ki lehet?...
Mária! Mária! ... Értem, ah értem!...
Bajba kerültem ... nincs meg az érmem!«

[1887]

SIRALMAS NÓTA

Leplezni amit érzek hogyha tudnám
S nem öszintéskedném ily hebehurgyán;
Ne volnék az igazság ily barátja,
Ki az üresfejűt nyiltan lerántja;
Állnék ki csak a piacz közepére,
Portékámat nagy hangon feldicsérve;
Tenném le ezt a gyáva büszkeséget
S járnék kedvébe' kétszinűn a czéhnek;
Csinálnék hivatásból üzletet,
Alkudva mint X versdijak felett;
Készletbe' volna csak mindig dalom,
Ha hízelgésre nyílik alkalom;
Csinálnék verset minden alkalomra,
Banketre, bálra, jubiléumokra;
Mint krónikás, ahányszor csak lehet,
Fújnék nagyhangu förmedvényeket;
Mennék el dáridóra, temetésre,
Hangolva mindig tósztra, gyászbeszédre;
Olyan nagy volnék, szinte képzelem,
A csillagokat verdesné fejem.

Vagyok egy jámbor, csendes verscsináló,
»Ismert költőnk« vagy legfőlebb »kiváló«.
Nem használok, nem ártok senkinek;
Nem is olvassák költeményimet,
Csak kebeldús vén szűzek és diákok,
Meg a kollégák: lantoló cigányok.
Kézmíves-írók a fejére nőnek
A nótás kaszapakerülőnek,
Aki jólétből, hirből kiszorítva,
Türelemmel csak vár, vár, mint a birka.

[1889]

BETEGSÉGBEN

1886. szeptember 26.

Rideg legény vagyok, biz' az!
Most érzem csak, hogy e pimasz
Német görcs vagy mi vett elő
S vagyok az ágyban nyögdelő.

Egy lélek sincs, ki kérdené:
»Mi baj?... teát készítsek-é?
Kell egy pohárka rum talán?...
Vagy menjen friss vizért a lány?...«

Fekszem lázban, tehetlenül.
A várva-várt álom kerül.
A gyertya pislog rám csupán,
Mert más virasztó nem jut ám.

Eh! – flegma itt a fődolog!
Azért bizony, aki dohog,
Mert agglegény maradt, buta –
Forduljon fel, mint egy kutya!

(1886)

BUCSU KABÁTOMTÓL.

Te kicsufolt, szerény kabát!
Kopott bajtársam, addió!
Elválunk, régi, hű barát;
Már alkuszik rád a zsidó.

Tuléltél egy pár divatot,
Barátoknál jobb czimbora,
Nap süthetett, föld fagyhatott:
Te el nem pártoltál soha.

Sokat beszélhetnél, sokat!
Szivem táján volt jó helyed.
Sok szép időt, ábrándosat,
Sok búsat éltem át veled.

Fotografusnál egy napon
Benned voltam, te jó kabát,
S Emmáboz írt nem egy dalom'
Szivem körül hordozgatád.

Te hallottad, mint vert szivem,
Ha nála tettem vizitet,
És áldott képmását hiven
Őrizte hallgatag zsebed.

De immár válni kell. Agyő!
Te menj előre, hű kabát.
Ne várd be, míg a csúf idő
Majd engem is lomtárba vág.

Ki- és befordítattalak;
Viseltelek, míg lehetett;
S most sívár alku tárgya vagy,
Ebédelnem csak így lehet.

De hálátlannak még se higgy;
El nem feledlek, nem bizon;
S ha egy korty borra is telik:
Öreg barátom, rád iszom!

(1877)

KÖLTŐI EPISZTOLA
Koroda Pálhoz
1878

Tudd meg öcsém, nagy boszú
Nyomja szivem mélyét.
Hát így írsz, te rossz fiú?...
Mondsza, ezt ígéréd?...
Hat hete vagy már oda,
S híredet se hallom.
Óh, te rossz csont, secsoda,
Hogyha megharagszom.

Persze, más élet van ott,
Mint itt Budapesten.
Lopod az órát, napot
Kurizálva, resten.
Semmi mentség! Ne tagadd!
Lustaság a bűnöd.
Nyakadon a sok harag,
Hát quo usque tűröd?

Nosza hát, pletykázzad el,
Mit csinál vidéktek.
Magamat is érdekel
Az a jámbor élet.
Ki most a legszebb leány?
Bogárszemű?... szőke?...
S jártok-e, mint hajdanán,
Most is az erdőbe?...

Irsz-e verset, édesem?
Disputálsz-e néha?
Van-e künn a réteken

Most is annyi béka?...
Szoktak-e még a mamák
Harisnyákat kötni?
Van-e sok friss pletykaság?
Satöbbi, satöbbi.

Fiam, én is víg vagyok,
Mint a kutya télen.
Rigmusokat faragok
Vízen és kenyéren.
Mint azelőtt, rendszeren
Járok haza – reggel,
S jó szerencsém össze nem
Hoz nagy emberekkel.

S most agyó, te rossz gyerek!
Üdvözöld helyettem
Az erdőt, a kék hegyet
S mind amit szerettem.
Mondd a rét virágának
És az út porának,
Hogy reám ne várjanak,
Többé sose látnak.

Egyedül is jó nekem,
Mással nem törődve,
Bukni, vagy szép csöndesen
Jutni kikötőbe.
Ha vetettem, délibáb
Volt az aratásom...
Rossz barát és rossz világ:
Az isten megáldjon!

(1878)

LEVEL KORODA PÁLHOZ

Tudd meg öcsém, nagy boszú
»Nyomja szívem mélyét.«
Hát így irsz, te rossz fiú?...
Monddsa, ezt ígéréd?...
Hát hete vagy már oda
S híredet se hallom.
Óh, te rossz csont, secsoda,
Hogyha megharagszom.

Persze más élet van ott,
Mint a csúnya Pesten.
Lopod az órát, napot
Kurizálva, resten.
Semmi mentség! ne tagadd!

Lustaság a bűnöd.
Nyakadon a sok harag, –
És te persze tűröd?

Látod, az a jó gyerek,
Kinek neve Dengi,
Mondhatom, dicséreted
Bizony, ő se zengi.
Magarázd meg hát neki,
(Jártas ő is ebbe'!)
Hogy mily édes, isteni
Az a »far mente.«

Nekem meg pletykázzad el,
Mit csinál vidéktek.
Magamat is érdekel
Az a jámbor élet.
Ki most a legszebb leány?
Bogárszemü?... szőke?...
S jártok-e, mint hajdanán
Most is az erdőbe?...

Irsz-e verset, édesem,
Disputálsz-e néha?
Van-e még a réteken
Most is annyi béka?...
Szoktak-e még a mamák
Harisnyákat kötni?
Van-e sok fris pletykaság?...
S a többi, s a többi...

Fiam, én is vig vagyok,
Mint a kutya télen.
Rigmusokat faragok
Vizen és kenyéren.
Mint azelőtt, rendszeren
Járok haza – reggel,
S nem igen érintkezem
A n a g y emberekkel.

Jót kacagni, dús öröm
Léha nyegleségen.
A dal, összes gyönyöröm,
Összes szenvedésem.
S bárha szól a szájalom:
Ez se tud megélni!
Még sincs semmi hajlamom
Bárkivel cserélni.

S most agyő, te rossz gyerek!
Üdvözzöld helyettem

Az erdőt, a kék hegyet
S mind, amit szerettem.
Mondd a rét viráginak
És az ut porának,
Hogy reám ne várjanak,
Többé sose látnak.

Egyedül is jó nekem,
Mással nem törődve
Bukni, vagy szép csöndesen
Jutni kikötőbe.
Ha vetettem, délibáb
Volt az aratásom.
Rossz barát és rossz világ,
Az Isten megáldjon!

[1875/1878]

A TÖRVÉNY BETÜJE

Nagy-Kőrös-e, Kecskemét-e,
(Nem emlékszem már a névre)
Bölcs határozat alakjában
Kimondotta hajdanában:
»Elcsipni a gazt előbb kell;
Csak azután köthető fel.«

Vala pedig a vidéknek,
Három egész vármegyének
Réme akkor Csóka Péter.
Ölt rabolva nappal-éjjel;
De más embert sose bántott,
Csak ha zsidó vagy ha sváb volt.

De ha zsidó, vagy ha német,
Ahol ő volt, arra tévedt:
Sokkal jobb lett volna néki
Nem születni, nem is élni.
Azt megölte, kirabolta;
Úgy meneszté a pokolba.

Hajszolták is a zsandárok!
Nem volt csárda, fészker, árok,
Ahol, mindent tűvé téve,
Ne lelteek vón' – hült helyére.
Mert ügyes volt a gazember.
De megjárta mégis egyszer.

Az útszélén állva kémlel,
Leskelődik Csóka Péter
Egy temérdek, vén batárra,

(Diczeg-döcög a nagy sárba'.)
Abban ül egy úri utas,
Annak lesz most, hejh, ne mulass.

Köcsög kalap a fejében,
Hosszu sálja leng a szélben.
A köpenye csupa gallér.
No, ha ez nem sváb-gavallér,
Akkor Csóka sem a Csóka,
Kit betyárnak mond a nóta.

A batár az őszi ködben
Csetlik-botlik, ki-kizökken,
Pattoghat az ostor váltig:
Szegény két ló alig mászik.
Nem is mászik többet az már:
Rablókézben van a kantár.

Villan a csó... villan újra:
Kocsis, gazda rogy az utra.
Fénylik a sár vérbiborban.
Csóka Péter mond nyugodtan:
»Az ördög már a te gazdád,
Tisztelem az öreganyját.«

De amint rogy, de amint fogy
Szemében az élet lángja:
A gavallér ősi szitkot
Szór özönnel a betyárra.
S ajkán kitör – isten bocsáss! –
Czifra huszár-káromkodás.

Kővé mered Csóka lába.
Iszonyuan küzd magába'.
»Szóljon az úr, hát nem német?« –
A haldokló szeme réved:
»Német volt az öregapád...«
S nem hallani már több szavát.

Csóka Péter hogy mit érzett:
Arrul ember nem beszélhet.
Czifra szűrét odavágja,
Fegyverét is le a sárba;
S fut rohanva, szégyenkezve;
Csak ő tudja, hova, merre.

A városba hogy beére,
Ment a törvény elejébe.
Ott megáll a katonásan:
»Emberré öltöm, kérem ássan.
S mert mivelhogy magyar ember:
Ide jöttem, kössenek fel!«

Lőn birónak nagy haragja.
»Te vagy az a gaz haramja?...
A hollók rég rád ehültek.
Lakomára még ma gyűlnek.«
S három hajdu futva vágat
Összehívni a birákat.

Űl tanácsot a törvényszék.
Elitélne, semmi kétség.
Ha egy bíró fel nem állna
(A külföldet is bejárta)
S bírótársit végig mérve,
Nem kezdene ily beszédbe:

»Törvényt hozni és megszegni,
Tudjátok-e, társak, ez mi?
Vagy törvényünk nincs-e róla:
(Mert nem hozta senki szóba)
Elcsipni a gazt előbb kell;
Csak azután köthető fel?...«

Összenéz a bölcs bíróság.
Amit ez mond, nem bohóság.
Aki nincs elfogva, véli,
Nem lehet azt elítélni.
Elcsipni a gazt előbb kell;
Csak azután köthető fel.

Szent a törvény; a betűjét
Más se csűri, ők se csűrjék.
Maguk hoztak róla törvényt,
S e betyár most eljön önkényt,
Hogy kössék fel; – no, nem így van?
Törvényt gúnyol Csóka nyiltan.

A bíróság feje mostan
Szidja Csókát átkozottan:
»Hordd el magad, annyit mondok,
S belőlünk ne üzz bolondot.
De jegyezd meg, hetyke Csóka,
Marad ám még akasztófa.«

Csóka Péter ámul-bámul.
Jól értette? nem fonákul?
Furcsaságot sokat látott:
Magyar zsidót, bátor svábot;
De ilyet még, ily felettébb
Furcsa törvényt nem pipázott.

»Marad ám még – számotokra!
– Nagysokára csak ezt mondja. –

De bujósdit Csóka Péter
Nem játszik ily bamba néppel.«
És el is tűnt úgy azóta,
Hogy nem jött még hír se róla.

És azóta Kecskeméten
Kőröst szidni honfi-érem;
És azóta Kecskemétet
Kőrösön felhozni vétek;
Mert azt fogja egy a másra,
Hogy e törvényt ő csinálta.

Mindebből hogy mi a móka;
Rabló volt-e, élt-e Csóka?
Lehet-e az magyar város,
Mely bolondul így határoz?
Efölött én nem vitázok:
Döntsék el a krónikások.

[1886]

VIRÁGNYELVEN

*Alles Vergängliche
Ist nur ein Gleichniss.
Goethe*

A METEÓRKŐ

Hol ritkaságok vannak összehordva,
A múzeumban, hátul egy sarokba'
Egy meteórkőt hosszú évek óta
Tünődve ér, tünődve hágy az óra:

Akárhová tekintek körül itten:
Nem ismert, idegen számomra minden.
Habár anyag nincs bennem ismeretlen:
Ugy érzem itt magam, mint idegenben;
S bár kő vagyok csak, szemre mint a többi:
Van bennem, érzem, ami még se földi.
Olykor vágy száll meg, ismeretlen érzet:
Körülragyognak másvilági képek.
Máskor feljajdulok: Ha kő vagyok csak:
Mit mutogatnak bámuló csoportnak!
Mit láttok rajtam, kandi emberek,
Hogy ritkaságnak ide tettetek?
A kis szerényke kőben mit csodáltok?...

Egy ismeretlen másvilágot.

[1885]

A FÉNY

A fénytől kérdé egykor az erő:
Mondd, nem unatkozol, semmittevő?
Mit én építék vagy, ha kell, lerontok,
Te csak szemléled s nincsen semmi dolgod...
S felelt a fény: Hol én hiányzom, ottan
Erő hiába működik: *kaosz* van.

[1885]

ŐSZI RÓZSA I.

Őszi rózsza, őszi rózsza!
Vetkezik a rét, a róna.
S neked most van születésed.
Szomorúság látni téged.

Őszi rózsza, őszi rózsza!
Nem lesz eztán pásztoróra.
Haldoklik a fény, a lepke,
Ködben, árnyban ki szeretne!

Őszi rózsza, őszi rózsza!
Hajlik az év hervadóra.
Te is elhullsz, de anélkül
Hogy részed lett vón' a fénybül.

[1885]

ŐSZI RÓZSA II.

A Szeptember című verses regényből

Őszi rózsza, őszi rózsza!
Vetkezik a rét, a róna.
S neked most van születésed.
Szomorúság látni téged.

Ködös az éj s egyre hosszabb;
Fű, fa sirva harmatoznak,
Kis madárkát röpke szárnya
Elragadta szebb hazába.

Őszi rózsza, őszi rózsza!
Nem lesz eztán pásztoróra.
Haldoklik a fény, a lepke.
Ködben, árnyban ki szeretne!
Virág volnál, de hiába!
Fogy a napnak színe, lángja;

S a hives, bús őszi éjbe'
Harmatkönnyet sírsz el érte.

Őszi rózsá, őszi rózsá!
Hajlik az év hervadórá.
Te is elhullsz, el a nélkül,
Hogy részed lett vón' a fénybül.

[1886]

A GYANAKVÓ

Egy ifju – Líziasz, ha nem csalódom –
Athéni bár, mogorva szörnyű módon,
Epés, gyanakvó, zárkózott kedélyű:
Elcsábult mégis Bakhisz szép szemétül.

Bakhisz, a bájos, bűvölő hetajra!
Hirét Athénnek ifja, vénje vallja.
Csak Líziasz szeretve is hitetlen:
»Óh, mondd, minő varázs lakik szemedben!

Mi kelti ezt a vágyat, mi ígéz meg?
Szeretlek, vagy csupán szeretni véllek?
Szép vagy, de tán csupán az én szememben!
S másnak Timandra csókol édesebben?

A vér játéka kelti a szerelmet,
S a szépség nem más, pusztá árny, lehellet.
Csak volna szíved, volna csak kirakva:
Látnám, az is csak véres húsdarabka.«

Bakhisz nevet: »Bölcs Líziasz barátom,
A szépséget ne fürkészd minden áron.
Jer és ölelj; hunyt szemmel higj a szépbe',
S ne pillants sanda szemmel lényegébe.

Ha kétkedel, hogy ajkam csókja édes:
A csókhoz, szerelemhez rosszul értesz.
S ha szívem véres húsdarab szemedben:
Megnézheted – mikor majd *halva* fekszem.«

[1884–1885]

SALAMON KIRÁLY ÁLMA

Zsidóknak bölcs királya, Salamon,
Tudósit összehívta egy napon
S így szólt hozzájuk: »Álmot álmodám.
Lássam, megfejtí-é a tudomány.

A hallgatag Jordánon lefelé
Siklott velem egy rozszant kis hajó.
A tájat sűrű párázat fedé,
S az ég nem volt derült, hanem fakó.

Lehúnyt pillákkal úsztam csöndesen
Komor sziklák, homokpartok között.
S aztán egy hangra fölnyitván szemem',
Ég s föld mosolygó mezbe öltözött.

Szelíd fuvalmak árja csókdosott,
Meg-meglibbentve ősz szakállomat.
A szellő nárdusz-illatot hozott,
Köszikla is termett virágokat.

Oly fényes volt a táj, olyan meleg!
A fákon, földön nyílt a sok virág.
Láttam csodás nézésű szűzeket;
Közöttük rózsakeblű Jemimát.

Fürgén szökeltek, mint az őzikék
Ő s Izraelnek többi lányai.
Titkos zenétől zengett a vidék.
Vágytam kikötni, partra szállani.

Kerestem a kormányt, az evezőt;
De két kezem sehol se lelheté.
Tündérmező ért uj tündérmezőt,
És kis hajóm csak úszott lefelé.

Aztán sötét lett, s láttam uj csodát.
Az égnek eltűnt napja, csillaga.
S ketten haladtunk csendesesen tovább:
Én csónakomban és az éjszaka.

Ezt álmodám, s bár mint hányom-vetem,
A nyitja hogy mi, meg nem lelhetem.
Setéten ül meg tompa fájdalom;
De a nevét, ah, meg nem mondhatom.

Szivemben érzem bentörött nyilát;
És balzsamot nem ad rá Gileád.
Belém szorult a kínok tengere,
S nem sírhatok, bár sírnom kellene;
S mig álmom' meg nem fejtitek, ti bölcsek:
Érzem, nem is fogok hullatni könnyet.«

»Megfejtem én«, szól szép arcú Ahíja.
»Dicsőségednek nincsen semmi híja.

Amerre lépsz, magasztalás fogad,
S köszikla is terem virágokat.
Hatalmad' érzi nyúgat és kelet,
Ifjak s szüzek csak rólad zengenek.
Megfejtve álmod ily hamar vagyon.«
S szól a király: »Könnyekre szomjazom!«

»Megfejttem én, király, mult éji álmod'«,
Szól most a csillagoknak bölcse, Sádok.
»A szép vidék, a bájoló zene,
A fürge táncz mi mást jelentene,
Mint a világ hívságos élveit;
Bölcsek, kik nem csábulva nézhetik.
Az evezőtlen sajka lebegése
Királyi elméd, melynek bölcsesége
Leküzdi bűnös gerjedelmeit,
S azt vallja, hogy hiúság minden itt.
Ezt mondják álmodról a csillagok.«
És Salamon nyög: »Még se sírhatok!«

S föláll Nátán, szakálla mint a hó:
»Hogy álmod mit jelent, nyilvánvaló.
A nap ragyog, a szüzek lejtének,
Nyit a virág, de óh, már nem neked.
Öreg lelkednek nincsen lángja, színe;
Társid lemondás, bánat, éjmagány;
S a vágyak evezőjét elveszítve
Haladsz a vénség rozzant csolnakán,
Míg eltűnik előled a világ,
És sírod örök éjét hinti rád.«

Az agg király csak néz és nem felel.
Hervadt ajkáról sóhaj lebben el.
Arczát kezével lassan elfedi,
És megerednek néma könnyei.

[1885]

A SZAMÁR

Élelmes ficzkó volt s jól számított,
Kiről olvastam, ami jönni fog:

Vazulnak hívták; szülte Oroszország;
Mutogatott jó pénzért egy oroszánt.
Bejárta véle már a félvilágot,
S egyszer Magyarországon is megállott,
Hirdetve: »Itten látható egy állat,
Amelynél nem volt, nem leszen csudásabb.
Más annak, aki okos ember,

S más annak, aki nézi korpa-fejjel.
Azért tehát tudják meg jóelőre,
Hogy akinek nem híg az agyvelője,
E csudalényben oroszlánt talál,
Ha nem: – nyiltan kimondom – sült számár.«

S tolong a nép; Vazul titkon nevet.
Óh, csuda-lény; megtölti a zsebet!
Aki megnézi, mind meg is csodálja:
Dicső oroszlán, állatok királya!
Mert hol van ember, beismerni kész,
Hogy együgyű, hogy korpafej, híg ész!...
Akadt egy mégis nagysokára,
Ki a bámsz tömegben állva,
Paraszt ésszel ki merte mondani:
»Hunczut legyek, ha ez nem egy csacsi!«

S mint amikor tüzet kiáltanak:
»Szamár! számár!«... ezt zúgja száz ajak.
»Szamár! számár!« – hangzik mindenfelül.
Az így szidott sietve menekül;
De a szabadban sincsen maradása.
»Szamár!« – kiáltják mindenütt utána.

Mi ebből a morál?...
Hol oroszlánnak néznek szamarat;
Mondd rá te is, hogy az; mert a számár
Különben te leszel magad.

[1886]

PÁLMA A HORTOBÁGYON

Oda vitték, ki a Hortobágyra,
Hogy legyen majd híres, büszke pálma.
Hogy bámulják olvasatlan évek,
Születendő, újabb nemzedékek.

De az ösztön már kicsi korába'
Húzta, vont a melegebb hazába.
S hol az ákác, fűzfa gyökereznek:
A homokban nem gyökerezett meg.

Darabig csak tengett nyomorogva,
Mig a nyári nap körülragyogta,
S magát azzal csalta, hitegette,
Hogy ez délnek sugara, melegje.

De hogy ősz lett, köd lepé a tájat,
S a levelek lassan hulldogáltak:

A legelső szélvihar kitepte,
S a halálnak éje szállt föléje.

Új tavaszkor ákác, fűzfa zöldelt;
A kiszáradt fácska soha többet;
Mert akinek délszak a hazája,
Hideg földön meg nem él a pálma.

[1884]

VÁLTOZATOK

*Ellenmondás van dalaimban.
Majd ragyogók, majd éjsötétek.*

MAGAMRÓL

Rosznak mondod a világot,
Dőresége bosszuságod;
Siratod az élet álmát,
Földi gondok durva jármát;
Felpanaszlod lázban égve:
Bölcs elméje, jók erénye
S fényt sugárzó lángod, ég,
Csak hiúság, bűborék.

Óh, pedig hány perczed, órád
Volt, midőn e sujtoló vád
Könnyeidben elvihartzott
S kiderült rá szíved, arcod.
Gyönyörűség volt az élet,
Megáldottad születésed';
Rózsák közt jársz, azt híved,
S mi okozta?... Semmiség!

Nem tudod, mi nyomja szíved',
Semmiségek üdvezítnek.
Hogy jön, nem tudod, csak érzed,
Hogy e bűnös-bűvös élet,
Mely ma szennyese, ronda börtön,
Holnap éden kertje rögtön.
Ma a békét áhítod,
S holnap küzdve élni jobb.

Ember! önző vágy vezérel.
Bánatával, örömeivel
Ezt az undok szép világot
Sorsodon át nézve látod.
Hogyha gondok elcsigáznak:
A világot éri vádad,
S ha öröme gyúl szíved:

Nincs e földnél semmi szebb.

Ragyoghat a nap az égen;
Te sötétben, feketében
Látsz mindent, ha bánatod van;
Mig, ha kedved lángra lobban,
Minden érted van teremtvé;
Télen is jársz rózsakertbe',
A nap is csak rád ragyog,
S kik itt laknak: angyalok.

Az örvendőt meg nem érted,
Ha világod' búban éled;
S csak ha lelked' szenvedőnek
Vallod, sajnálsz szenvedőt meg.
Mit törődöl a világgal,
Szenvedő szív sóhajával,
Ha egy édes pillanat
Teljesíti vágyadat!

Hát ne fordulj vak hevedben
A világ és rendje ellen...
Úgy tekints az emberekre,
Hogy a föld se jó, se ferde;
Se gyönyör, se bú tanyája,
Csak magadnak képe, mása.
Ki sohajtoz, ki mulat.
A világ csak – hangulat.

[1883]

ROSSZ ISTENEK

Veszélyes istent hármat ismerek.
Jaj annak, akit elveszítenek!
Mégmételyezve vérét, gondolatját,
Agyát lenyügzik, szívét fogva tartják.
Behálózzák idegzetét, velőjét,
S melyet beszí, megrontják levegőjét.
Rabjok marad, míg végsőt nem lehel.
Báb volt, míg élt s áldatlanul vesz el.
S kit megrontottak így az istenek,
Nevetnek rajta és nem érzenek.

A fény is szennyes és a lég dohos,
Hol az első uralg, a potrohos.
Terpeszkedő, nagyhangu és rekedt,
Szemében láthatók a vérerek.
Az éjszaka, a lárma kedvelője,
Az arcza puffadt, vérszinű a bőre.

Nem kell neki se napvilág, se nő,
Lebújokban van jókedvében ő.
Felfordul minden, ahol ő tanyázik.
A szelid emberből garázda válik.
Bukfenczezik a mélabús, merengő;
Szótlan fecseg, pajkosból lesz pityergő.
Ki máskor légi úton repül:
Lerogy a sárba, a szemétre dül.
S kit hevülésbe nem hoz, csak az eszme:
Örjögő lesz, deliriumba veszte.
Az istennek mindez csak tréfaság.
Meg-megrándítja a hörgő babát.
Mulatság néki, hogy rablánczokat húz.
Eviczkelhet: nem tágit tőle Bakhusz.

Látszólag oly szelíd a második.
Ki látja, üdvösségrül álmodik.
Rád néz elbűvölőn, szívet fogón,
S ellágyulsz, mint az ércz izzó kohón.
Asszony, de szebb, mint hitvesünk, anyánk.
A szeme csillag, sóhajtása láng.
Pogány korában hab volt a ruhája;
Ma csipke, bársony; – persze jól kivágva.
Amerre járt, rózsák pirulva nyiltak;
Ma otkolón kíséri s pézsma-illat.
Bódító, ésbontó, megmérgező,
A férfiak bűbájos réme ő.
Aczélos elme elpuhul ölében,
S ki élhetett vón' békén, boldogan:
Családját hagyja veszni rongyban, éhen;
El nem riasztják börtön és a szégyen,
Csak az imádott nő után rohan.
S mikor felébred lomha álmiból,
S a kórház várja vagy a vitriól:
Vénusz közömbösen tovább lebeg.
Az égiek ma is részvétnének.

A legkegyetlenebb a harmadik.
Mint vámpir ül meg, véred' szívja ki.
Nyomását érzed, bárhová szaladj,
S még áldod őt, hogy kínozz s rabja vagy.
Az életzajból elhurczol magányba,
Hogy lelked' annál jobban szétzilálja.
Az élet örömeiből mit se juttat;
Szomjaznod kell, szálnalmas Tantalusznak!
S te istenarczát együgyűn imádod,
Elhagyva érte nőt, otthont, családot.
Szent kéj fog el, ha szempillája rebben,
Mindenre alkalmatlan és ügyetlen,
Elkésel élni; – csak hitedbe' gazdag,

Terhére vagy társidnak és magadnak.
Játéka vagy csak, nem hozzá hasonló,
Kit összetörvén, elhajít Apolló.

[1886]

RÉGI DALAIMHOZ

Elröppent üdvök, túlélte bánatok,
Szívernnek zengő sóhajtásai,
Finom kötésben, szép velin papíron
Most itt heverték könyveim között
S beszéltek arról, ami vissza nem jő.

Forgatlak néha, díszkötésű könyvem,
S úgy elcsudálkozom nem egy lapon:
Én voltam-é az, én, e szürke ember,
Ki Emmáru! zengettem annyi hévvel?
Ki könnyeimmel öntözém virágát
Ábrándjaimnak, míg tavaszban éltem?
Azóta más nap jár az alkonyégen.
S én megfakult lélekkel vánszorogva,
Nem látok már oly csillogó világot...
Hajh, szürke minden, ha beáll az alkony!
S nekem beállt; józanság most a társam,
És ifjuságom többé vissza nem tér.
Sokról lemondtam, sok vágyat leküzdtem,
Az élet-harczban megcsorbult a szívem
S több dalt nem írok, hozzátok hasonló!

Lehiggadt szívem még csak rajtatok csüng
Az ifjuság bizalmával, hevével.
Nyugodtan nézem, mint őszül hajam,
Csak a ti vénüléste!ket ne lássam,
Ti hirdessétek ifjuságomat!
S ha majd az unokák kezükbe vesznek:
Lássák, hogy nem hazudtam soha érzést;
Őszinte voltam teljes életemben,
S ahány dalom volt: mindet általéltem.

Véremből vér, ti átsírt szenvedések,
Ti átujjongott küzdelmek, remények:
Fogjátok pártomat, ha nem leszek!
Ha ajkam néma lesz, szívem hideg
S a temetőben alszom csöndesen:
Rátok bizom további sorsomat.
Ti hintsetek meleg sugárt siromra,
S porom fölött növesszetek virágot.

[1884]

JÓB SIRALMA

Kegyetlen Adonáj!
Gyönyört lelő szolgád gyötrelmiben.
Undok fekélyektől borítva,
Itt vergődöm, vonaglom a szeméten,
És átkozom a méhet, mely fogant,
A napot, amelyen hirül vivék
Apámnak, hogy fiat szült felesége,
A térdet, mely gyöngéden ringatott,
S mely meg nem fojta rögtön, a kezét.

Mindenki elhagy, vádol és gunyol.
Ti is, ti is, barátim!... Óh, tudom,
Ártatlant érjen bár, a szenvedés
Mindig a bűn színében jelenik meg.
Fájdalmimat s fogyatkozásimat
Óh, vajha meg lehetne mérlegelni!
Óh, vajha a világ tudtára adnád,
Hogy ártatlan, vétektől ment vagyok!
Tudom, előtted nincsen igaz ember;
De a világ előtt én az valék.
Vaknak szeme, sántának lába voltam,
Jót tettem és most gonosz az eredmény,
Valaha szánakoztam a szegényen,
És engem, íme, nem szán senkisé!

Vetekszem mostan Adonájjal,
Akinek gondja úgy sincsen reánk.
Megkárosítjuk-é, ha vétkezünk,
S ha jót cselekszünk, használunk-e néki?...
Gonoszságunk az embereknek árt csak,
S igazságunk nekik használ csupán.
És mégis a szerencse
Hiába mosolyog bolondra:
Örömben élni a bölcs tud csupán.
Az ezüst érnék kezdete vagyon;
De hol található a bölcsesség?...
Ennek becsét nem tudja a világ,
S a gazdagok, nagyok földjén sehol sincs.
A mélység szól: nincs bennem! – és a tenger
Azt mondja: nincs itt! – Van-e, aki látta?
Gyöngyökhé', szárdonixho' nem hasonlít
S nem mérhető offíri sárarannyal.
Nem rejti azt magában India;
A drágakőnél ritkább, becsesebb
S zafir- s topázért nem cserélhető el.
Vész és halál szól: hallottuk hírét!
Utját s helyét azonban egyedül

A lélek tudja; ez mondhatja meg csak:
Az Úr félelme, ez a bölcsesség,
S távozni a gonosztul: értelem!

Az Úr félelme?... Mit használt nekem!
Nincs Adonájban részvét, irgalom.
Nem büntet és nem áld érdem szerint.
Mert a csalánhoz nem nyúl senkisem,
De a rózsát bezzeg mindenki tépi!
Utálatos lét, hát ide jutottam,
Hogy most durván kiköpnek én előttem,
Kik dicsőségem hirdetői voltak!...
Ki adja nékem a halál nyugalmát?
Porból van és nem érczből gyöngye testem,
S nem a kövek szilárdsága erőm.
Keserű jajgatásra vál' türelmem:
Aki elkezdte, sujtson agyon engem!

Hogy elmúlt tőlem az öröm-pohár!
Sírásra változott, hajh, cziterám,
S vig énekem a zokogók szavára!
Mi hát az üdv? Virág, mely perczre nyílik
S el lesz taposva, ha lehullt a földre.
Mi hát az élet?... Árny, melynek növése
Az éjszaka közelgését jelenti.
Mi hát az ember?... Állat, ki dologra
Van e világon, mint igás barom.
Tűr, fárad, izzad, árnyékot keres,
S lankadtan alig várja, mint a szolga,
Hogy mikor dőlhet már le az alomra!

S mégis, mit jajgatok, mit sírok itten!...
Adonáj jobban tudja, mit mivel.
Hol voltam én, a por s porrá leendő,
Midőn a földnek sarkait lerakta
S föléje az ég boltját kifeszíté!...
Midőn irányt adott a folyamoknak
S a szelek útját meghatározá!
Mit tudom én, végzése mire jó,
S midőn így sujt, nem emel-é magához!...
Szünj' meg zihálni, lázongó kebel:
Az Isten adta, Isten vette el!

[1887]

TALÁLT RÓZSA I.

Virága édes szerelemnek:
Az út porából fölemellek,
Rideg kedély volt, fogadok,

Ki téged így eldobhatott.

Ki rád tekint, forróbban érez.
Eldobni téged', lehet-é ez?
Jer hát ide szivemre, jer!
Ne a hideg földön heverj.

Pompája teljes még a nyárnak,
S téged már haldokolni látlak.
Ki sem lehelted illatod':
S leveleid' már hullatod.

Szegény virág! Jer, én megértlek!
Szivem, lelkem rokon tevéled.
S ha fonnyadt rózsát lát szemem:
Megállok és megkönnyezem.

Szuró tövis minden valóság,
És csöndes álmaink a rózsák.
Csak egy sohajtás életük,
S nyaruk is odavész velük.

[1881]

TALÁLT RÓZSA II.

Virága édes szerelemnek:
Az út porából fölemellek.
Rideg kedély volt, fogadok,
Ki téged így eldobhatott.

Ki rád tekint, forróbban érez.
Eldobni téged, lehet-é ez?
Jer hát ide szivemre, jer!
Ne a hideg földön heverj.

Pompája teljes még a nyárnak,
S téged már haldokolni látlak.
Ki se lehelted illatod':
S leveleid' már hullatod.

Szegény virág! jer, én megértlek,
Az én szivem rokon tevéled.
A sors könyörtelen keze
Virágkorában tépte le.

Most hervad, mint te, eltiporva,
Ifjan, részvétlenül a porba',
S nem akad senki, senkisé,
Ki fölemelje szeliden.

[1881/1889]

PALINÓDIA

Nagy bánatom van, szörnyű bánatom!
Kerget kopár, utatlan útakon.
Ugy megrontott, úgy összeforrt velem,
Hogy lelkemről nem rázhatom le, nem!

Mig ifju voltam, küzdöttem vele;
De íme, megjött életem dele,
S melyet hiszékeny ifjuság ígért:
Az a világ csak légvár, semmiség.

Óh, éltem átka, sűrű rengeteg,
Van-é utad, mely kifelé vezet?
Van-e túl csöndeden, homályodon
Egy kis zugoly, hol megnyugodhatom?...

Örök magányban, életem delén
Meghasonolva a reménnyel, én
Itt állok, s vissza már nem térhetek;
Nem kezdhetek egy másik életet.

Gonosz lidércz, ki egykor biztatál,
Ki, hogy kövesselek, csábitgatál:
Meddig kövessem áltató nyomod'?
Végső szavam hozzád: Légy átkozott!

Sokáig, bár a szívem vérezett,
Koldus-reménnyel áldottam neved';
De te a szenvedőt kigúnyolod.
Jaj, aki hisz neked. Légy átkozott!

Ki tudja, meddig bírja még szivem
S hol roskad össze majdan vériben...
Nem bánom én, akár hol, egyre megy:
Azt nézem én csak, hol pihenhetek.

[1884]

A CSILLAGOK

»Mi van a csillagokban, jó apám?«
Tenger, havas hegy, ember is talán.
»S akik ott laknak, mondsza milyenek?«
Gyöngék s halandók, mint az emberek.
»Hisz azt beszélük, eddig úgy tudám,
Csillagba költözünk halál után.«

Nem fűz az éggel össze semmi sem;
 Nincs út, mely minket oda felvigyen.
 »S mégis beh ragyogók, beh fényesek!
 Nem ott kezdünk-e tisztább életet?«
 Égből tekintve földünk is ragyog:
 De csak távolról, mint a csillagok.
 »S csillagja nemde van mindenkinek?
 Mondd, jó apám, mint ismerhetni meg?«
 Óh, balga kérdés, hóbortos álmok!
 A csillagok nagy, végtelen világok.
 »Ég abroszán ki jártas vagy nagyon,
 Mutasd meg, merre fénylik csillagom?«
 Mondom leányom, semmiség vagyunk,
 S nem több: parány a föld is, hol lakunk.
 »Sokszor hallottam s magam is hiszem,
 Ha csillag hull, emberhalál esik...«
 Óh, hogy ez önző, gőgös földi nem,
 E törpe fajzat azzal kérkedik,
 Hogy egy világ miatta megremeg,
 Ha meghal, és bujában tönkre megy!
 »Még azt az egyet mondd meg, mennyire
 Van a csillaghimezte ég ide,
 Hol annyi lángot látok fényleni?...«
 Oly távol, elméd el se képzeled.
 »Mondj együgyűnek, mégis kétkedem.
 Lehet-e távol, mit szemem beér?...«
 Hozzád az ég közel van, gyermekem:
 Magába' rejti gyermeteg kedély.

[1884]

DIAKELET

Vidulva bor között a férfi,
 Édenbe pillant a poháron át,
 S századszor újra felidézi
 Örökre elrepült diákkorát.

Emléke most is melegen forr.
 Gondunk mi volt?... könnyű arany pihe,
 Midőn azt hittük, a professzor
 Csínyünket az orrunkról nézi le.

Nincs, nincs menekvés e varázstól!
 Szívéből még az sem törölheti,
 Ki, mert tanárrá lőn diákból:
 Mit egykor maga tőn, most bünteti.

Mulattunk minden tudományon;
 De nem vonzottak, csak a részletek.

Homérnál elnyomott az álom,
Ha szép Helénáról letévedett.

Tanultuk, mert Vénusz kívánta,
A ragyogó! – a csillagászatot;
S a delejesség szép leánya
Tüzes szeméből egyedül hatott.

Fárasztott Nepos, Cicero; csak
Ovidot kedveltük s Horác apót;
Csókot hintettünk szép Didónak,
Görögül hajtogatva »agapó«-t.

A háromszögtantól a hátunk
Borsószik most is, úgy nem kellett.
Csupán a »sinus« volt barátunk,
Mert szép lányokra emlékeztetett.

Hja, nem verték csak úgy hiába
Fejünkbe azt a mitológiát.
Ismertük Amort és nyílára
Faragtunk is dé hány kadencziát.

Késsel bevéstük a padokba
Szívünk kegyetlen hölgyének nevét,
S »kanaszter«-t szíva nagy titokba',
Egymásközt zengettük dicséretét.

Ah, vége, vége! Vagy ki tudja?...
Diák marad az ember, amíg él.
Leczkéjét a sirig tanulja,
Nehezebbet folyvást a réginél.

S ha majd bezárul ez az élet,
Az lesz csak a hosszú vakáció!
Ha majd te hangzol, síri ének:
»Circum dederunt!« – a pap ajkiról.

[1887]

JÓ LELKEK I.

Vannak jó lelkek még a földön,
De elrejtőznek a világ elül.
A kósza hír hallgat felőlük,
Élnek s meghalnak ismeretlenül.

Erényöknek cégére nincsen,
Jók önmaguknak, öntudatlanul,
Az élet vásárán nevük van

Értékben, árban sokszor legalul.

Nem látja szem, száj nem dicséri,
Nevük' nem hordja nyelvén senkisem.
Legragyogóbb lelkek gyakorta,
Kiket nem is vesz észre földi szem.

S ha földi napjaik lejárnak,
S az Úr elé szállnak majd lelkeik:
A mennyország örök üdvét is
Elvonulva, csak titkon élvezik.

[1883]

JÓ LELKEK II.

Vannak jó lelkek még a földön;
De elrejtőznek a világ elül.
A csacska hír hallgat felőlük,
Élnek s meghalnak ismeretlenül.

Éltük szerény, csöndes, magános,
Dobszóval, vak lármával nem dicsért.
Erényüknek czégére nincsen;
Ha jót tesznek, nem kérdik, hogy miért.

Vásári zajt, hűhót kerülnek.
Nem lökdösődnek lármás útakon.
Lelkük zománczát féltve őrzik.
Amerre járnak, csend van s nyugalom.

A sors csapási, szenvedések
Között értékük legszebben ragyog.
A rózsza is, ha eltiporják:
Akkor terjeszt legédesb illatot.

Vannak jó lelkek még a földön!
Vigasztalásul vallom és hiszem.
Megtúrve, mint árvák, úgy élnek,
És nem irigyli sorsuk' senki sem.

[1883/1885]

TRISTIA

Geniessen macht gemein.

GOETHE

I.

Itt e zsbongó, zagyva földön

Minden mi jó, nemes, kiváló,
Salaktól tisztult minden ösztön
Víg láрма közt borongva járó.

Árnyadban, áldott szomorúság
Nem hánykolódik úgy a sebzett;
Véres virágból koszorúját
Köti megbékült türelemnek.

Haragvó szív szelidre válik,
Ha bánatból kivette részét.
Hulló meleg vérből csirázik
Az égi irgalom s a részvét.

Ragyogjon rád szerencse napja;
Kéjben, gyönyörben folyjon élted:
Kikel szived rossz indulatja,
Színes virágkehelybe' méreg.

Szánlak, ha nem vágyott a lelked
A részvét csöndes harmatára;
S áldott te vagy csak, kit belengett
Szomoru lelked mélasága.

II.

Ne tedd ki szíved' nagy melegre;
Megromlik, pondró kel ki benne.
Vegyits fájdalmat a gyönyörhez;
Ne légy falánk, mert megcsömörlesz.
Tanulj éhezni, szomjuhozni,
Tudj örömet búval fokozni.
Mint rózsza zápor mosta földbül,
Mosolyod úgy hajtson ki könnybül;
Ha megunod víg társaságod',
Fogadd be a szomoruságot,
S jobban fog esni símod egy sarokban,
Mint vígak közt vigadnod élvunottan.

III.

Óh, lélek gyásza, szenvedése,
Nem adlak örömért cserébe!
A nevetőknél boldogabb talán,
Ki szomorú tud lenni igazán.

Ah, aki megtisztulni óhajt,
Nem szaporítja a bohó fajt.
A tréfálót Isten nem érti meg;
Imát az égbe csak sóhaj vihet.

[1874?]

VARÁZS-EREKLYE

Egy magyar ifjú, szép, deli, bátor,
Küzd a halállal, messze honától.
Szíve keresztény, karja vitéz volt. –
Hejh, hogy örül vesztének a félhold!

»Künn nyit a rózsza, fülmile csattog.
Rózsza, nap, érzem, már ti nem adtok
Illatot és fényt. Szép jegyesem,
Mária, nászunk égbe' leszén.

Halni ily ifjan, halni szeretve!
Óh, van-e balzsamfű e sebekre!
Látlak-e még, én bájos arám?...
Nem, soha!... vagy csak az égbe' talán.«

S feltűn a kedves lázas agyába',
Régi kis érmet fűz a nyakába:
»Bajtul, esélytől óv ez az érem.
El ne hajítsad; véd a veszélyben!«

S könnye patakzik, sír a levante:
»Hejh, de megóvtál, ritka ereklye!
Mária, édes, lásd, idegenben,
Itt veszek, érmed' bárha viseltem.

El veled! óh én balga, ki hordlak.
Hogy lehet útját állni a sorsnak,
Vélje pogányság, vakhitű izlám.
Krisztus a legjobb, égi talizmán!«

S fogja, kidobja az érmet a sárba,
És kimerülten rogy le az ágyra.
Küzdenek aztán, rejti homály,
Egy deli ifjú és a halál.

Fut, fut a csontváz, győztes az élet.
Forrad a sebrés, nagybeteg éled.
És mire megjön vége a nyárnak,
Gyors paripán mint szél haza vágat.

Szárnyakat öltve repül az arához.
»Mária! Mária! Már sose távoz
Párod; ezentul hű szived óh.
Élni, ah élni, ah élni beh jó!«

Szembe talál egy nászmenetet.
»Szép a menyasszony?... Vaj' ki lehet?...
Mária! Mária!... Értem, ah értem!...
Bajba kerültem... nincs meg az érnem!...«

[1888]

CSÖNDES EMBER LESZ BELŐLEM

Csöndes ember lesz belőlem,
De majd csak a temetőben.
Mit e lázas szív sosem tett:
Lent a sírba' megpihenhet.

Földi üdve, kínja, vágya
Válik örök éjszakára.
Ott porlad majd öntudatlan',
S nem lesz többé nyughatatlan.

Nem is félek a haláltul;
S ha e fáradt szem bezárul,
Ajkam körül, azt hiszem,
Ott lebeg majd szeliden:

Se rózsák közt, puha párnán,
Sem az inség szalmaágyán
Megpihenni nem tudott;
Csak halála volt nyugodt.

[1883]

ALKONY

Szállj le halkan a vidékre
Csöndes alkonyat!
Súgj az ifju lány szívébe
Boldog álmokat.

Bontsd ki fátylad' s hintsd a földre
Balzsamos lehed',
S szárnyaiddal főd be, főd be
Titkos üdvemet.

Mint az illat, rózsailat
Hangtalan legyen
Susogása álmainknak,
És a szerelem.

Néma hold, csak te tekints le
Félénken reám,

Míg méléző szemeimbe
Könyet csalsz, leány.

[1883]

NYÁRI EST

Szállj le halkan a vidékre,
Nyári alkonyat!
Szőjj a drága lány szívébe
Színes álmokat.

Bontsd ki fátylad' s hintsd a földre
Balzsamos lehed',
S szárnyaiddal főd be, főd be
Titkos üdvemet.

Titkos üdvem, mint az illat
Hangtalan legyen;
Csak ragyogjon, mint a csillag
Derüs éjjelen.

Néma hold, csak te tekints le
Meghitten reám;
Míg méléző szemeimbe
Könyet csalsz, leány.

[1883/1889]

PROPRIA LAUS

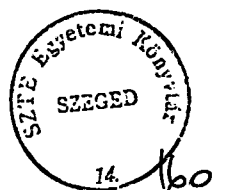
Ellenmondás van dalaimban.
Majd ragyogók, majd éjsötétek.
Onnan van ez, hogy poklot, üdvet
Gyorsabban, teljesebben érzek.

Örömré, búrá oly fogékony
Szívem, hogy megrezdíti minden,
S mint érzékeny, művészi mérleg
A porszeretől is félrebillen.

Megvérez gyöngé túsúrá is;
Kis szikrától is lánggal égek,
És örömemnek, bánatomnak
Okai gyakran semmiségek.

[1885]

MENTSVAR

Ha nézem a világi rendet,
Éltem során ha elmerengek,
És annyi bánat, búhaj ellen
Fellázadok rendült hitemben:

Óh, természet, benned találok
Vergődve is megnyúgvasom'!
Hozzad térek, szülő anyámhoz,
Ki elcsitít, vigasztalást hoz.

Virágos föld, s te nap az égen,
Hitvány panaszkodás ne érjen!
Ha nincs jó dolgom a világon,
Mit jajgasson parányiságom!

Egy szív tusája annyi néked,
Mint hogyha egy rügyet letépek;
Vagy mintha a tavaszba' járva,
Rálépek egy futó bogárra.

Csak búborék, mi más az élet!
Az ember nem több, mint a féreg.
Örömem, üdvem, jajgatásom
Egy percnyi lét, az is csak álom.

Mit sírjak, hogy csalódva éltem!
Az élet hányak most is éden!
S ha ifjuságom hervadó is:
Fajomban egyre folytatódik.

Hitem, mentsváram te maradj, te!
Öledbe, természet, fogadj be,
S ragyogva nézz rám kék egeddél,
Ha por leszek, többé nem ember.

Mig érzem melegét napodnak,
Lelkem leheddel összeolvad.
S ha majdan a sír hantja föld bé:
Részed maradok mindörökké!

[1884?]

VIKTOR KERESZTFIAMNAK

Ha nézek eltűnt éveimre:
Gyermek szeretnék lenni, mint te.
A gyermek idvezül csak itten,
Mert üdvről még fogalma nincsen.

Nekem már volt; – a napba néztem.

Attól látok mindent sötéten.
Az üdvök magasát kutatva,
Lebuktam a mély kárhozatba.

Ha néked is kell majd czipelned
A rádszakadt élet-keresztet:
Ne állj meg sorsoddal vitázni;
*Megbírn*i tudjad, nem *lerázni*.

Ne lépj nyomomba; légy te bölcsebb.
Panasszal napjaid' ne töltsed.
Ne légy telhetlen vágyaidban;
Vedd a világot úgy, amint van.

Dolgozzál, és lesz *pihenésed*.
Üdvöt ne *hajszolj*, és *eléred*.
S az élet árja bárhogy is forr:
Neved nem lesz hiába *Viktor*.

[1885]

HALOTTAK NAPJÁN

I.

Most keseregd ki bánatod':
Sirasd magad meg, ez a te napod,
Magános élet gyászos embere!
De szomorú tekintetteddel
Ne a halottakat keresd fel,
Ne menj a temetőbe, ne!
Idegen minden sírja néked;
Ott is csak a magány kíséret,
S csak annál kínosabban érzed
Kietlen egyedüliséged'.

Azért a négy fal közt maradj,
S gondold meg azt, hogy árva vagy;
Élők között is, holtak közt is az,
Halottad sincs, kit megsirass.

II.

Ez a halál, a hervadás hava.
Emlékezzünk halottainkra ma.
Óh, mert kinek nincsen köztünk halottja,
A temetőben vagy saját szívében!
Menjünk ki s hintsünk a hideg sirokra
Könnyet s virágot; ma a könny se szégyen.

Ki vesztett gyermeket, szülőt, arát;
Ki téged gyászol, hitves, jó barát:
Gondolja meg: e szomorú világon
Nemcsak porhüvelyünk: minden veszendő.
Elszáll az ifjuság, a nyár, az álom,
S hogy ne legyen multtá, nincs oly jövőndő.

Melyen kedvünkre, nyíltan sírhatunk,
Egész esztendőben nincs több napunk.
Fájdalmunkat ma rejtegetni nem kell.
Halandó, gyöngé testvérek vagyunk ma.
Sirok között egyenlő minden ember,
Akár ott sírva, akár oda jutva.

[1884]

DAL

Halk sóhajok a kis dalok,
Gyorsan szülemlenek.
Nagy szenvedély, ha medre mély,
Már lassan hempelyeg.

Nincs már dalom, halk sóhajom,
Szellőtül röpkedő.
Most csak vihar villámival,
Nagy búval költhető.

[1887]

HERVADT VIRÁG...

Hervadt virág, hervadt leánytól...
Elnézem szomorún, a nyárból
Nekem több nem kerül.
Életvágy pezsgett ereimbe';
De áldatlan homokra hintve
Felszikkadt nyom nekül.

Csak jönne már az ősz, a csendes,
Midőn oly zajtalan, türelmes
A hervadó vidék.
Hangját a bágyadt őszi fényben,
Úgy veszti lassan, észrevétlen',
Mint a levél színét.

[d. n.]

POZSONY

A pozsonyi új színház megnyitása alkalmából

1886. szept. 22.

Szép város, ott a széles Duna partján,
Kedves, ki benned élt, mindenkinek;
Előttem állsz, forrongsz, zsibongva, tarkán
És lelkem' falaid közé viszed.
Sok régi emlék, mint varázsütésre
A feledés sírjából felbukik;
A képzeletben látlak felidézve
Vratizlávtól a »moriatur«-ig.

Viharjait kiálltad ezer évnél,
Láttad, hogy a szerencse mily hamis;
S állsz mosolyogva, mint kies vidéked
Szívre a régi, – kár, hogy ajkra is!
De az a várrom s komor ősi dómod
Beszélő némasággal hirdetik:
Szívek kihűlnek, inganak a trónok,
S a haza lángja akkor is hevit!

Mikor földed' még Nagy Lajos tiporta,
Királyok dísze, híres és dicső! –
S Mátyás, a Bécs-verő is innen oszta
Igazságot; – ez volt a szép idő!
Mikor még Pázmán, főpapok virága,
E dombon itt lengette bíborát; –
Mikor még... feledés fátylát reája!...
Bús várromod beszélhetné tovább.

Hejh, a tekintetes karok és rendek
Mentéje már nem leng utcáidon;
Beszédes ajkaik némán pihennek;
Füszál se leng sok elfeledt siron.
Országgyűlés, koronázási pompa
Megírva van csak, már nem látható.
A kis domb is, királyi eskü dombja,
Eltűnt a föld színéről, mint a hó.

Rég volt... a temető minden göröngye
Azóta, hejh, de sok halottra hullt.
S utódnak vágya nem rezdül, se könnye.
Ugy érzi, hadd maradjon mult a mult.
Hiszen szép volt a kardok villanása
S a »moriatur«! – ám elhangzott;
Mig az idő csak egyre folydogálva,
Sok új törekvést, új eszmét hozott.

Most élni, élni kell e szép hazáér'!
Ez a magyar faj küzdelmes kora.
Óh, állj közénk te is! – Ki tenni ráér,

Pató Pált úgy sem ismeréd soha.
Légy híve rendületlenül hazádnak,
Ha volna is kivüle más helyed.
Állítsd meg utjokban, kik Bécsbe vágynak.
Hazánk határán így állj őrszemet.

Lebegjen rajtad jótékony varázslat,
Az égi múzsák szép új csamokán.
Katona nyelvén hirdesd a hazának,
Hogy itt minden más nyelv barbár, pogány.
... Lesz még idő, képzelmem messze szálldos...
Arról a szép jövőről álmodom,
Midőn magyar lesz nyelvben is e város:
Pressburg eltűnik s nem lesz csak Pozsony.

(1886)

A KENYÉR

Minek fordultok, könyörögtök
Az ég urához, emberek!
Nem Isten adja, de az ördög
A mindennapi kenyeret:
Kenyerért van a bűn, gyalázat,
A megalázás és nyomor,
A szemek könnyben érte áznak;
Az átkok átka a gyomor.

Balgák, kik tűrnek és remélnek,
Kiknél a hit határtalan.
Istenből csak a gyáva él meg,
Az ördögé, ha vágya van.
A hős megdöglik a szeméten;
Filiszter majmol bölcséket;
Mezitlenül jár a szemérem,
S bohóc, ki bölcsnek született.

Mert ég erényt meg nem jutalmaz,
És meg nem sajnál szenvedőt.
De sátán bátor és hatalmas
S ember sorsában részvevőbb.
Ő megsegít a küzdelemben,
Mert pártütő volt s most is az;
Harczot jelent ő Isten ellen;
Eszmét, mely végtelen s igaz.

Ha látom őket, kik lenéznek,
Mert élvezik a sors kegyét:
Nem egyszer forró vágyat érzek,
Hogy kezemet nyujtsam feléd,

S hatalmad' zengve azt kiáltsam:
Oltalmaz, benned még hiszek!
Vezess a harczra! Megutáltam
Az erényt, mely mankón biczeg.

Benned van harczra kedv, erő még,
Tiéd minden fortélyos ut.
Bűnben nem hisznek csak a dörék:
Csak az bűn, mely napfényre jut.
Te rázd fel a közömbös Istent;
Ne vesztegeljen tétlenül:
A bátorság harczoljon itt lent;
Az ég ellen te küzdj elül.

Igazság, Tantalusz gyümölcse,
Elérhetetlen óhajunk!
Közel vagy bár hozzánk, örökre
Csak éhezünk, csak szomjazunk.
Igazság: hogy selyem a gaznak
Erényes rongynál többet ér,
S a jó falat, bár csuszva kaptad,
Mint könnyel áztatott kenyér.

Szegény lány, kinek ifjusága
Virágtalan, hideg tavasz:
Hiába fogsz buzgó imába,
Az égbe nem hat fel panasz.
De sátán látja szenvedésed',
És mindig kész az alkura.
Ad selymet, forró csókot, élvét;
Rongyos ruhát az ég ura.

Költő, kinek lelkében eszmék,
Ragyogó álmok rengenek;
Ki lelkesülten odavetnéd
A szabadságért mindened':
Egy bűn van, tudd meg: lent maradni,
Szegényen, ismeretlenül.
Erény is egy: folyvást haladni
S nem állni meg, csak legfelül.

Sátán imádlak! Nem vagyok már
A régi hóbortos gyerek.
Szivemben nem fog állni oltár
Istennek eztán, csak neked.
Ura vagy az egész világnak;
Hatalmad érzik mindenben,
Neved' kiáltom, úgy imádlak.
Add mindennapi kenyérem'!

[1885]

TÜNÖDVE KÉRDEZEM... I.

Tünődve kérdezem magamtól:
Lesz-e még egy szelid leányka,
A ki szívét-lelkét megossza,
Ha vélem lesz találkozása?...

Fogok-e tudni, régi módon,
Egy névért lelkesülni újra?...
Vagy lelkem őt is, mint a többit,
Megszokja és aztán megunja?...

Fog-e még édes dal zenegni
Az ernyedt húron lány szemérül?
Fogok-e szőni új virágot
Kopár élet-mező diszéül?...

Vagy szívem immár letarolt rét,
S ha itt ott még van is virága:
Illatja haldokló sohajtás,
Virágé, mely le van kaszálva?...

[1882]

TÜNÖDVE KÉRDEZEM... II.

Tünődve kérdezem magamtól,
Lesz-e még egy szelid leányka,
Aki velem megosztja lelkét,
S amit hibáztam, megbocsátja?...

Fogok-e még egy drága névért
Harcolni, lelkesedni újra?
Vagy szívem ezt is, mint a többit
Megszokja és aztán megunja?

Fog-e még édes dal zenegni
Az ernyedt húron lány szemérül?
Fogok-e szőni új virágot
Kopár életmező diszéül?...

Vagy szívem immár letarolt rét!
S ha itt-ott még van is virága:
Illatja már csak végsóhajtás,
Virágé, mely le van kaszálva?...

[1883]

TANTALUSZ

Szeretek élni! Vonz az élet,
A szerelem, a dal, tavasz.
Amerre vágyakozva nézek,
Ott csak villámlik, nem havaz.
Valóm, minden csöpp vér erebben
A boldogság után eped.
Ki tehet róla?... úgy születtem,
Azért boldog még sem leszek.

Talán, mert mindig messze vágyom
S csak ép' az nem kell, ami van.
Az árnyékból a fényt imádom,
S hol más sír, én járok vigan.
A szélcsend, ha cikázva villám
Meg nem szakítja, untató;
S a nyár pompáját el se bírnám,
Ha nem követné fagy s a hó.

Megúnok mindent, mi enyém lett;
Csak vágyam nem pihen soha.
Csak sejtem, szomjazván az élvet,
Az üdv eltévedt vándora.
Örökké így bolyongva éltam
Le életem legszebb korát.
Virágot tép mindenki; én nem!...
Az élet-átok üz tovább.

Látok sok bájoló vidéket,
Szendén mosolygó lányokat.
Feléjük hajt a vágy, ígézet...
S a célnál giz-gaz, köd fogad.
Ajkamat éri majdnem, érzem,
Gyümölcsöd, ízes enyhület;
De ép mint a görög regében
Megkapnom, ah, nem, nem lehet!

És így lesz ez, tudom, hogy így lesz!
Ember vagyok: nem változom.
Epedni mindig: sorsom ím ez,
S tünődni elszállt álmokon.
Nem volna-é jobb, ha megállnék,
Hol egy biztos zugot lelék;
És nem kutatnám, hogy mi vár még,
Hány új csalódás, veszteség?...

[1887]

REZIGNÁNCIÓ

Lomhán szemlélem a világot.
Hadd forrjon, ontsa bűneit.
Nem szórok a gazokra átkot,
És az erény se lelkesít.

Nem indulok meg, nem szomorgok,
Ha látok szenvedő szívet.
Irigységet nem kelt a boldog,
Nem fáj sem új, se régi seb.

Maradjon a világ, ahogy van,
Sajtoljon égő könnyeket.
Lemondtam, mindenről lemondtam,
Mit megmásítani nem lehet.

Botorság volt kergetnem álmot,
És szélmalomokkal küzdenem.
E kába összevisszaságot
Ma már nyugodtan nézdelem.

Dobálják sárral bár az eszmét:
Nem indít meg, ha elbukott.
Gazság arassa győzedelmét:
Én nézem s meg se mozdulok.

[1885]

MULNAK HETEK...

Mulnak hetek, mulnak hónapok.
Én nem érzem, én halott vagyok.

Vígnak a boldog emberek.
Síromból fel ők se keltenek.

Tavasza ont virágot tél után.
A szívem nem mozdul meg csupán.

Meg van halva, eltemetve rég,
Meg sem érzi a tavasz lehelését.

S ha belőle még egy dal fakad:
Temetőnek a virága csak.

[1885]

ÉNEKLŐ KOLDUS

Heverve puha pamlagon,

Az öreg koldust hallgatom.
Hárfája rozzant és kopott,
Sok húrja rég' lepattogott.

A vénségtől, vagy úgy lehet
A nótázástul elrekedt;
S elnyúlt, unalmas dallama
Siralmasabb, mint ő maga.

Népdalt és dalmű-áriát
Penget zagyván; nem érzi át;
S ha ki egy krajczárt vet neki,
Illően megsüvegeli.

Szép úri lakba félve lép,
S ha itt ráfordul a cseléd:
»Hordd el magad, dologtalan!
A koldulás itt tiltva van!« –

Az öreg hárfás szót fogad,
S az ernyed, ócska húrokat,
Nem tudván másba kezdeni,
Egy házzal arrébb pengeti... *

Heverve puha pamlagon,
Új versemet simítgatom.
Nehéz egy sors a koldusé!...
De a költő más sorsu-é?...

Pályája – nem mondok sokat –
Még szomorúbb, még gyászosabb;
Mert énekét, óh jaj neki!
Átéli, át is szenved.

Vagy ő is elfásul talán,
Ha senki sem hevül dalán;
S csak azért nem tud fogni másba,
Mert költőnek jött a világra?...

[1885]

MÍ BAJ VAN A VILÁGON?

Mi baj van a világon?
Mi baj?... Tekints körül:
Penészes pinczelyukban,
Hová nap bé se kukkan,
Úl nedves szalmazsákon

* A kötet itt újra hiányos, nincs meg a 117–124. oldal. – Cs. T.

Egy váz a sok közül.

Pálinka-gőz tódul belőle;
Káromkodás az estimája,
S oly szennyes a ruhája,
Mint lelkének minden redője.
S amint járok, czél nélkül épen,
Hallom rekedt hangját az éjben:
»Sokan vagyunk, de meg nem osztjuk,
Amit a buja föld terem.
Nekem csak rongy, penész, pizok jut.
Az úr utálja kenyerem'.
Búzt izzadok, járványt lehellek;
Bűnt éhezem, vért szomjazom.
Ember vagyok tán; így neveznek;
De volnék bár inkább barom!«

Mi baj van a világon?
Nézz csak jobban körül.
Tekints az emeletre!
Ott ásítóz, heverve
Rugós selyem diványon
Egy úr a sok közül.

Fején a haj ritkul; szemének
Nincs fénye; azt hinnéd kísértet.
Petyhüdt arczán nem ül öröm,
Se bú, csak végtelen közöny.
Hogy szóra nyissa, rest a nyelve;
De mégis, mintha így hebegne:
»Nem éhezem s mégis zabálok;
Iszom, pedig nem szomjazom.
Virágok közt ásítva járok;
Az élet csábjait nem érzem;
Balról és jobbról két vezérem,
A csömör és az unalom.«

Mi baj van a világon?
Válaszra kell-e várnom?...
Remélem megtanultad,
Egy itt a baj, fiam:
Egyforma nyomorultak
Vagyunk mindannyian.

[d. n.]

SEMPER IDEM I.

Arany napú, zengő világ!...
Homért olvasva, mint diák,

Igy hívtam egykor Grécziát.

De hogy jobban megismerém:
Foltot találtam kék egén,
S új hajnal fénye szállt felém.

Lángelme volt, nagy volt, igaz:
Aiszkülosz, Plató, Fídiasz,
És annyi más, ki most is az;

De a következett idők
Csak oly mesések, oly dicsők,
Nagy tetteket csak úgy szülők.

És lesznek még nagy emberek,
Nagy szívek, elmék, jellemek;
Meddő a föld még nem lehet.

Hogy csupa törpe él veled,
S hogy holtak, csak te képzeled
A hősökrol, óh, képzelet!

Mindenha támad hős, zseni;
De népe föl nem ismeri,
Csak amikor sírhant fedt...

Ah, a görög világban is
Igy volt és így van mostan is:
A tömeg ellen nincs paizs.

S ki sötét kornak fényt adott,
Kit a jövő századok
Bámulnak, mint letűnt napot:

Multat csodálók, köztetek
Mindig legtöbbet szenvedett
S hazát sohase lelhetett!

[1885/1889]

SEMPER IDEM II.

Arany napú, zengő világ!...
Homérrt olvasva, mint diák,
Így hívtam egykor Grécziát.

De hogy jobban megismerém:
Felhőt találtam kék egén,
S más hajnal fénye szállt felém.

Lángelme volt, nagy volt, igaz:
Aiszkülosz, Pláto, Fidiász,
És annyi más, ki most is az;

De a következett idők
Csak oly mesések, oly dicsők,
Nagy tetteket csak úgy szülők.

Szólj, ki az őskort fájlalod,
A hősök, halhatatlanok
Közöl ha kell választanod:

Prometeusz, Tezész-e,
Bölcs Szokratész vagy Jézus-e
E rossz világ jó szelleme?

Héraklész-é, az isteni,
Vagy Bonaparte, a zseni,
Ki a földet megrengeti?...

S Kant, Dante, Newton oly nagyok!
Shakespeare- s Goethénél nincs nagyobb!
Ki kétli, hogy halhatatlanok!...

Michel Angelo, Rafael,
Beethoven, Wagner és ha kell
Száz más név nem hangozhat el!

És lesznek még nagy emberek,
Nagy szivek, elmék, jellemek;
Meddő a föld még nem lehet.

HOGY HOLTAK, CSAK TE KÉPZELED
A hősookról, óh, képzelet,
S hogy csupa törpe él veled!

Ah, a görög világban is
Úgy volt és úgy van mostan is:
A tömeg ellen nincs paizs.

Mindenha támad hős, zseni;
De népe föl nem ismeri,
Csak amikor sirhant fedí.

S ki sötét kornak fényt adott,
Kit a jövő századok
Bámulnak, mint letűnt napot:

Multat csodálók, köztetek
Mindig legtöbbet szenvedett

S hazát soha se lelhetett!

[1885]

/
SZABADSÁG

El-eltűnődöm méla kedvvel
Élet, hullámjátékon.
Nem bánt, ha méltatlant emel fel;
Nekem csak tréfa, gondolom.
Örül a lelkem, hogy nyugodtan,
Közömbös arccal nézhetem;
Hogy észrevétlen' egy zugolyban
E játékon mulatni végzetem.

Hogy hajszolódnak, lökdösődnek
Szegény felebarátaim!
Hogy kapnak hajba – nézem őket –
Az élet bábjátékain.
S ha egy gyámoltalant leverve,
Végső falatját elveszik:
Örvendve hogy tapsolnak erre,
Gyöngék bukását, óh, hogy élvezik!

Vállalnak pénzért szolgálatot,
Hazug mosolyt, hizelkedőt.
Ki följebb mást tiporva hágott;
Lenézi az alant levőt.
Érdek bogozza őket össze;
Mind egymáshoz kötött rabok.
Én szemlélő magányba szökve
Vigasztalódom, mert szabad vagyok.

Úgy éltem, hogy tapasztalásom
Elég akadt, ah, túlelég!
Nem volnék ily nyugodt, belátom,
Nem ily szabad, ha küzdenék.
Nem irigylem mások falatját;
Hogy osztják fel, szemlélgetem.
E változó harcz száz alakját
Szomorúsággal nézni kéj nekem.

Apám, anyám régen pihennek,
S aki pótolná, nincs olyan;
Se jó barát, se nő, se gyermek;
Mélázgatok magánosan.
Az érdek nem köt arra-erre,
Meg nem vigyázzák léptemet;
Szabaddá tőn isten kegyelme...
Szabad, mint én, csak a madár lehet.

Szabadság! Mindennel fölérő,
Szülőm, barátom, hitvesem.
Nincs szó, téged kellőn dicsérő!
Múzsám, világom, mindenem!
Nem állom útját a tömegnek,
Ahol az örvény elragad.
Vágyam, hogy minden földi terhet
Ledobva, mint a fény legyek szabad!

Szabadon nem jó semmi létre.
A tudomány így véli ezt.
Az alkotó bölcsen kimérte,
Hogy' járjon minden égi test,
Vakon követve a legelső
Naptól örök szabályokat...
De korlátlan, mint a teremtmő.
Végetlen, büszke úr a gondolat.

A világból egy új világot
Csak ez képes teremteni.
Halomra dőlnek a szabályok,
Midőn művét ez rendezi.
Hadd jusson polczra az üresség;
Morált hirdessenek gazok:
A gondolat így tartva szemlét,
Nem jajdul fel, csupán elandalog.

Dicsőség néked, égi szellem,
Kit nemtőm osztott részemül!
Mig e világ rajzik fejemben,
Nem élek búsan, egyedül.
Elnézem, élet, ár-apályod',
Merengék változó habon,
S az életzajtól félreállok
Egyedül, elhagyatva, szabadon!

[1887]

VÉGZET

Ti csillagok, ti fényes égi lángok,
Kik bánatomnak éjjelébe láttok:
Feleljetek nekem, ki itt szomorgok,
Leszek-e én még életembe' boldog?
Hát az van-e megírva végzetemben,
Hogy egyre sírjak, sóhajtsak szünetlen',
S örömmel bé ne teljek sohasem...
Feleljetek, ti lángok odafenn!

A nyári éjben czéltalan' bolyongva
Törtem ki csüggedőn e sóhajokba.
A házak komoran reám meredtek;
Érzém, hogy testem minden íze reszket
Láz égetett vagy ihlettség talán?...
S a csillagokban, ím, ezt olvasám:

Eddig csak sírni és szenvedni tudtál;
Legboldogabb voltál, midőn aludtál.
Gyermekkorod magános volt s anyátlan;
Mint ifju ködben jártál, nem sugárban,
A boldogságról mondj le mindörökre;
Bánatra vagy teremtvé, nem gyönyörre.
Szenvedni fogsz, míg nem roskadsz a sírba...
A csillagokban ez vagyon megírva.*

[1885]

HIÚ VÁGY

Szeretnék egyszer még, csak egyszer
A régi pajtás-környezettel
Pohárt köcczintani;
A nőekkel, akikért hevültem,
Mint akkor, ah, nem így lehülten,
Kezet szorítani.

Még egyszer élni át a régit,
Bohó idők incselkedésit;
Keresni a magányt.
Az eldobott hajtút, virágot,
Szalag-foszlányt mint drágaságot
Őrizni kincs gyanánt.

Meglopva csendes éjszakákat,
Verselni a papirkosárnak,
Ő-t zengve, váltig ő-t!
Még egyszer... Ah, leszállt a kor rád;
Nem élveznéd, bár visszahoznád
Az elröpült időt.

Illatját elszáradt virágnak,
Bár napra vidd, bár vízbe mártsad,
Mi adja vissza? mi?...
Május szellője hideg ősszel
Hová tünt?... Merre lelhető fel
A hó, a tavalyi?...

* A kefelevonatból hiányzó résznek itt van vége. – Cs. T.

[1889]

ÉLETHARMÓNIA

Keserüt nyeltem, ah, gyakorta;
De jött rá mindig édes iz.
Nem minden könnyem hullt homokra...
Szerettem is, szerettek is.

Ha beborult az ég felettem
S a föld sivár lett és hideg:
Ragyogó lány szemekre leltem,
Kebelre, mely forrón piheg.

Innen van az, hogy dalaimban
Napfény üz síró felleget,
S pajkos szellő enyelgve illan
A méla szív-romok felett.

Jó sorsom a fényt és az árnyat
Bölcsen felosztá, rendezé.
Nem ölt meg bennem semmi vágyat,
Örömem' untta nem tevé.

Ha kell szenvedni: készen állok.
A fájdalom még sírni hajt;
És látva ezt a szép világot,
Még felkiáltok: Édes élni rajt'!

[1886]

AMIT A POHARAK BESZÉLNEK

Elég a napnak terhe mára;
Ne töprengj a világ során.
Arany nedűt tölts a pohárba
És idd ki vígan, szaporán.
Hajrá, számár mind, aki tűri,
Hogy gond zavarja éjjelét.
Kicz-kocz, a rossz kedvet legyűrni:
Ez a valódi bölcsesség.

Ne bánd, ha a rossz véleményü
Világ korhelynek is nevez.
Vizet iszik a békavérü,
S azért a józan még sem ez.
Ne hajts jámbor filiszterekre,
Italuk hadd legyen savó.
Kicz-kocz, kinek van vére, lelke,
Annak nem víz, de bor való.

Ne jajgass, hogyha életednél
Jobban szeretnél valakit,
S mert szegény ördögnek születnél,
Más pénzeért veled szakít.
A nő csak nő legyen, ne bálvány;
Mert akkor kinevet s lenéz.
Kicz-kocz, öleld, csókold, ha rááll:
Ha nem: mást lelmi nem nehéz.

Barátod is volt szebb időkbe’?
Rábiztad minden titkodat.
Karod, szived megnyílt előtte;
Ismerte minden álmodat.
S kisült, hogy önző, írigy, álnok,
Örül, ba bajt okoz neked...
Kicz-kocz, ne légyen más barátod,
Mint aki bort iszik veled.

Ne bánd, hogy nem tudsz boldogulni!
Nézd a világnak ezreit;
Zöld ágra jut, ki ért hazudni,
Csúszik, csal és hizelkedik.
Az életből nem tudtad-é meg,
Hogy az igazság meztelen?...
Kicz-kocz, szörnyű bolond az élet;
De van vigasz, csak bor legyen.

Hajszoljon más, mig holtra fárad,
Csalárd szerencse, tégedet;
Legyen más rabja kapzsiságnak,
Lesvén, arany, csengésedet:
De borozó víg társaságnak
Pohárcsengése szebb zene.
Kicz-kocz, minden jó, hogyha másnap
Nem fáj a czimborák feje.

[1885?]

FUTÓ IDŐ...

Futó idő, szálló idő!
Mindent, mi kedves elvivő:
Lány mosolyát, tavasz virágát,
A szív zománczát, ifjúságát.

Akárhogy kérünk, nem maradsz;
Egy helybe’ semmi sem maraszt.
Örökké tartó életedben
A viszontlátás ismeretlen.

Mutatsz mosolygó tájakat,
Hová kiszállnunk nem szabad.
Hullámid nem pihenve folynak.
Ma soha sincs, örökre holnap.

Soha se volt, sosem lehet
Egy el nem illant perczenet,
Hiába vágtatunk utánad:
Nem érhetünk be, mint az árnyat.

Egy pontot mégis ösmerek,
Ahol elérünk tégedet.
Ottan megállsz, idő s örökre
Velünk maradsz a sírgödörbe'.

[d. n.]

SÓHAJ II.

Első szerelmem idejében,
Mikor láttam, hogy szíved értem
Megszűnt dobogni, kérkedém:
Majd lennél egykor még enyém!

Ha dalaim hir-szárnyra kelnek,
S mint költőt szerte ünnepelnek:
A kék ruhás lány, fogadok,
Még bánja még, hogy elhagyott!

Bohó ifjúság! Férfi lettem;
Sohajtozám dicsért rimekben.
Kíváncsi is tudom, de hány:
Ki volt a kék ruhás leány?

Csupán tehozzád száll hiába
A csengő-bongó rímek árja.
Sok szép dalom nem érdekel,
Viszhangra nálad egy se lel.

S én vallom: szép versek mit érnek,
Ha az imádott nő szívének
Többé annyit se mondanak,
Mint léha bókoló szavak?

Volnék inkább a régi senki,
Kinek nevét csak szájad ejti,
S ne papíron, de kebleden
Lelném meg rímed', szerelem!

[1885]

SOHAJ I.

Ha mély bánat sötét felhője leng
Különben vidám képemen;
Ha nem kelek – mint egykor – dalra én,
S mély bu borítja érzetem:
Oh, hagyjatok busulni engem csendesen.
Mert én a boldog, édes multat könyezem!

[1875]

INTÉS

Siess élni, mig lehet, siess!
Mert ki tudja, holnap hogy mi lesz,
Hány van, aki víg legény ma...
Dal van ajkán.
S holnap aztán
Szíve nem ver, hideg ajka néma.

Nem sokallja ezt az életet,
Csak az árva, ki nem élvezett.
Aki, bárha tudta, látta,
Hogy a végczél
Harcz a létér':
Gyöngé volt a szívtelen tusára.

Csalódásban élni, óh, beh más!
Ha eléd áll a való, e váz:
Adj hálát a könnyü vérnek.
Az igazság
Komoly arczát
Nem látják meg, csak a bús kedélyek.

Ha előntesz egy pohár italt,
Ha elfojtasz egy szerelmi dalt.
Ha egy ajkat csókolatlan'
Hagysz el, ezzel
Többet vesztel,
Mint ha volnál mindenben tudatlan.

[1887]

HARMINCZ ÉV

Harmincz év, életnyár, köszöntlek!
Sejtelve száll meg uj gyönyörnek,

Ragyogva új föld int felém.
Forróbb, virulóbb, mint a másik,
Hová meddő sohajtozás vitt,
S melyet te hímezél: remény.

Öröme rózsát bontva lángol;
Fájdalma villám, könnye zápor,
Nem lanyha, lassu permeteg.
Az élet pezsdülése dúsabb,
Izzóbb az ég s ha kell, borúsabb...
Szép új világ, köszöntelek!

Te vagy a harcz, a tett, az élet!
Mit bánom én, ha összeéget
Egy pár virágot lángheved!
Tavaszi, felejtem vágyid', álmid',
A szélbe szórom ibolyáid'.
Sugaras nyár, köszöntelek!

Balsors, mért átkoználak egyre!
Megedzettél a küzdelemre;
Ezentul már nem álmodom.
Meglantolám a rózsák kelyhét;
De szebb, ha gyöngyöző verejték
Virít ki férfi-homlokodon.

Mit is busuljak, mért sohajtsak,
Hogy ideje a szép tavasznak
Mint egy lehellet tűnt tova!...
Hejh, könnyű nékem tőle válni!
Dala, szerelme, ibolyái
Enyéme nem voltak soha.

Csak álmodoztam és epedtem
Ifjú Werthernél wertherebben,
S hiába is mindannyiszor.
Menj ifjuság, isten hírével.
Fiatal kedvvel, friss reménnyel
Köszöntelek új föld: férfikor!

[1885]

SZERELMI MORÁL

1.

A városban rossz emberek
Sok mindent pletykálnak terólad.
Hogy ez s az udvarod neked;
Hogy csapodár és kikapó vagy.

Mit bánom! Ajkam ajkaddon
Nem vádra ingert, üdvöt érez.
S akárhogy is fontolgatom:
Elég tudnom, hogy csókod édes.

2.

Azt hittem, már szeretni nem fogok,
És íme, újra nőért lángolok.
»Szerelmes vagy szívem, ne is tagadd,
Asszonyba, kit szeretni nem szabad.«

Ezt hajtja a morál, a becsület;
Hanem a szív nem hallja, az süket.
»Szabad vagy nem szabad, mit kérdezed!
Szeretni azt szabad, akit lehet.«

3.

A szerelemnek katonái
Az asszonyok mind, édesem.
Csakhogy nem szoktak mind beválni.
Sok nő szeretni képtelen.

A szenvedélynek nyomoréki
Hogy nem csatáznak, meghiszem,
Lőtávolon kül állva nézik,
Hadat ha szívnek szív izen.

De akinek van harczi kedve:
Nem hátrál véglehelletig.
S ha legyőzetni végezetje:
Szíven találva – elesik.

[1886]

LEHETNÉK MÉG EGYSZER HUSZ ÉVES!

Lehetnék még egyszer husz éves,
Ábrándozó, magam' csaló!
Csak álmom lássa rózsza-kertnek:
Lehet szemétdomb a való.
Csak leljem meg Dulcineámat,
S higyjem tündér-lánynak, ki férjhez
Sohase megy, kivéve hozzám...
Lehetnék még egyszer husz éves!

Lehetnék még egyszer husz éves,
Tüzes, rajongó, hévteli!
Tudnék hazáért lelkesedni

És szélalmokkal küzdeni.
Hinném, hogy győz még az igazság,
S nem boldog más, csak az erényes;
Biznám önzetlen, hű szivekben...
Lehetnék még egyszer husz éves!

Lehetnék még egyszer husz éves,
Élnék tavaszba', nyár előtt!
S járnám nem a kaszált, kiégett,
De a még illatos mezőt!
Találkoznám egy kis leánnyal;
Szeme sugárzó, ajka édes,
Ki csókot kapna, csókot adna...
Lehetnék még egyszer husz éves!

Lehetnék még egyszer husz éves!
Ah, nem mivelnék egyebet,
Mint üritgetném könnyű szívvel
Kéj, a te habzó serleged'.
S egy nap megint csak észrevenném,
Hogy az ifjúság kurta, véges,
És meghervadnék, meghajolnék...
Lehetnék bár százszor husz éves!

[1885]

MIKOR MÉG SÍRNI TUDTAM...

Mikor még sírni tudtam,
A könnyektől vakultam:
Ily fonnyadt nem valék.
A búfelhőt kisírtam,
S mint a virág kinyíltam,
Ha kiderült az ég.

Hejh, összeperzselének
Azóta szenvedélyek!
Nem enyhít könnyeső.
Hasonlitok göröngyhöz,
Melyet felhő nem öntöz,
S melyen már fű se nő.

[1887]

ÁPRIL

Öltözik már a tavasz
Zöld selyem ruhába.
Lengő haja napsugár,
Gyors felhő a fátyla.

Ajakán a szó zene,
Lehe bűvös illat.
S ha fölnyitja kék szemét,
Bú sötétje virrad.

Mosolyogva nézdeli
Arczát habtükröbe',
S pajkosan szór két keze
Virágot a földre.

S amerre csak átsuhan:
Játszi szellő támad.
Kék ibolya nő nyomán
S mosolyog a bánat.

Akinek csak egy futó
Mosolya jut, boldog.
Én sohajtok egyedül,
Óh, csak én szomorgok!

Úgy nézek rád, szép tavasz,
Mint a lány szemébe,
Ki, mióta elhagyott,
Nem lát, nem vesz észre.

[1885]

A CSAVARGÓ

Kün jár a fagyba', télbe', hóba';
Csak Isten a megmondhatója,
Mit gondol, érez.
Rongyos, zilált, embernek árnya,
Röpülne, – hogyha volna szárnya
A röpüléshez.

Olyan törődött, majd leszédül.
A szél facsar könnyet szemébül,
Nem a bubánat.
Az úr, kinek féltett a bőre,
Jó messziről kitér előle,
Mert hátha támad?...

Sehol egy pad, hová leüljön,
Sehol egy kő, hová ledüljön,
Csak hó, kavargó.
Szél ostorával szembe', hátba',
Egy utczából ki, be a másba
Megy a csavargó.

De csitt, mi ez?... Templomhoz ére;
Kihangzik ünneplő zenéje
Az éjszakába.
Ide a tolvaj is beléphet;
Ez itt a csüggedők, szegények
Vigasztalása.

Kik nem könyörgenek hiában,
Karmantyusan, prémes kabátban
Szorongnak itten.
Mind jól alusznak, semmi kétség;
Mosoly leng ajkukon s egészség
Ül szemeikben.

Im' a csavargó is belépett.
Mint altató dal zsong az ének
A hívek ajkán.
Hol az oltárhoz visz a lépcső,
Némán lerogy, fejét a végső
Álomra hajtván.

[d. n.]

A HALÁL ELŐTT

Rólad, szerencse, rég lemondtam.
Belőled, ifjuság, kifogytam.
Tőled, világ, jót nem remélek,
Hanem azért csak élek, élek.

Ki tudja, hogy mikor vezeklem
Le azt a nagy bűnt, hogy születtem.
Mikor hanyatlik bús fejem le
Nirvána, altató öledbe!

Itt bolygok mérgezett kedéllyel,
Hit a jövőben nem vezérel.
Bármit teszek, nincs rajta áldás.
Nincsen remény, nincsen kilátás.

Az élet összevisszasága,
Az éhesek versenyfutása
Kábít, fáraszt, éleszti vágyam',
Hogy vessék már meg síri ágyam'.

Vagy rejtve, távol a világtól,
A kapzsi versengés zajától,
Óh bárcsak egy csendes zugolyban
E hajszát nézhetném nyugodtan!

S mégis, e vak csillag sötétén,
Sorsom borúján, szívem éjén
Hatalmas vágy tör át, hogy éljek,
Hogy még tovább küzdjek, reméljek.

Sírok, hogy nem lehet pihennem;
De lemondás még sincs szívemben.
Legyek inkább a sír halottja,
Mint éljek vágytalan', lemondva.

[d. n.]

ISTEN

Kinek porszem, mi nekünk egy világ,
S egy rebbenés határa az időnek:
Ki, ami ember-agyban míriád,
Nem olvasod, mert semmiség előtted:
Ki bűborék gyanánt elfujhatod,
Mit összehordtak népek, századok:
Minden fűszálban érezlek; de elmém
Nem bír felfogni, megnevezni nyelvén.

Kit mehtagad a léha kétkedő,
Te adtál, ismeretlen ismerős Te.
Te földi szóval nem nevezhető,
Szívünkbe álmot, eszmét agyvelónkbe.
Magát tagadja meg, ki mehtagad,
Mint a napot, a fényt, a szint a vak..
A por fiához más nem illik itten,
Mint hogy Tebenned megnyugodva higgyen.

Ki odatűzted a közös napot
Sugárzó lényed egy parányaképen;
Ki hangodat majd zúgva hallatod,
Majd édes összhang bájos zengzetében;
Ki, hogy megszünjünk élni, rendeled,
De, hogy meghaljunk, még sem engeded;
Ki ezt a bölcs világrendet behoztad:
Megértni vágyó elmém összeroskad.

A tudomány, az ember-bölcsesség
Hadd fejtegesse millió csodáid' ...
Nyugodtan nézed újabb Bábelét,
Amelyen át egedbe nézni áhit.
Engem, tünődött, volt-e kezdeted,
Időnek vége hogy mikor lehet:
Érzése elfog a parányiságnak,
És leborulva, térdemen imádlak.

[1887]

KÉSŐ BÁNAT

A jó családot, kedves arcokat,
A kört, hol mindig nyájas szó fogadt,
Nem láttam sok, sok éve már!
A hang, mely vissza hítt, nem ért utól,
S lettem rajongó, büszke ifjúból
Tévelygő lantos, kósza proletár.

Ah, én akartam ezt így, én magam,
Hogy elhagyott, bitang, boldogtalan
Legyek s hazátlan, mint a szél.
Üzött a vágy egy szebb világ után;
Pedig, hogy *ezt* elveszti, jól tudám,
Ki oda tart, s az is, ki oda ér.

Mentem... forró láz tarka képeket
Rajzolt elém; szívem nem érezett
Se csüggedést, se bánatot.
Igy van, hogy néha mély sebet kapunk,
S nem érezzük mindjárt, nem jajgatunk;
De később annál fájóbban sajog.

Egy rossz szó nem sok: köztünk nem esett.
A ház, ahol mindenki szeretett,
Nem ismert haragot soha.
S mégis jobb, – szóltam, – hogy haragszanak;
Csak legalább ne szánakozzanak;
Szánásnak megvetés a rokona.

Csak áltatás volt! Könnyeket rabol
Szememből most az önvád s valahol
Szeretnék sírni, mint az ég.
A jól ismert, barátságos szobák
Hivnak: »Jer, itt mindenki megbocsát!
Csak valld be: "Gyermek, oktalan valék!"

A néninek nincsen haragja rád.
Jóságos arczát, szép ezüst haját,
Kérleld meg, újra nézheted.
S két szép leánya, – kedves két rokon! –
Titkolni fogja majd, habár zokon
Vevé hosszas közömbösségedet.

Minek mentél el, kába, önfejű!
A társaságnak tisztos, egyszerű
Munkása volnál most te is.
Komoly egyént és jó családapát

Birhatna benned most a társaság,
S nem álmodót, ki éber is, nem is!«

De én a hívást nem követhetem!
Elég volt egy világot vesztenem;
Óh, dalvilág, maradj enyém!
Magános életem késő bánatán
Enyhítek-é, ha vádoló hazám',
Hogy költőjét lenézi, mert szegény?

[1887]

A szív

Csak egy darabka hús; látatlanúl,
Kíváncsi szemtől rejtve dobban;
Hol viharozva, vészesen, vadúl,
Hol mélabús, merengő nyugalomban.
Egynek szelíden suttogó öröm,
Másnak bőszen kiáltó kárhozat.
Eszemet rajta hasztalan' töröm:
Nem fejthetem meg, óh szív, titkodat.

Tagoljon szét a higgadt bölcselő,
Bonczkés metéljen darabokra:
Titok maradsz, mély, meg nem fejthető,
A kérkedő tudósokon kifogva.
Ma istennel szállsz szembe vakmerőn,
S holnap lesujt egy röpke gondolat.
Hitvány és gyöngé hozzá agyvelőm,
Hogy felfogjam csudás mivoltodat.

Rejtélyes szfinksz! Öröklétű talány!
Természet legnagyobb csudája.
Az ember, ez a nyomorult parány
Világát, mindenét benned találja.
Ami a sárból istenhez ragad,
Mi üdvözt, az mind a te műved.
Te adsz a porhüvelynek szárnyakat...
És mégis, legjobb élni nélküled.

[1886]

IFJU PESSZIMISTÁNAK

Lemorzsolám felét már életemnek,
Kétkedve mindig, csüggedezve gyakran.
Szivem a nem birt távolért esengett;
Zajért magányban, álomért viharban.
Hogy önzésnél egyéb nincs a világon,

Hogy élni büntetés, panaszkodám...
S mikor már úgy is késő, most belátom:
Jól élni az egyetlen tudomány!

Az ember nyomorult, a sors kegyetlen...
Olvastam egykor és vallám azóta,
Bor közt vitázva, hangzatos rimekben...
Sokan fujják; unalmas, régi nóta.
A teremtés kontármű, elhibázott;
Az ember bűnre, bajra születik...
Szidják, szapulják ezt a szép világot;
De élniök, hejh, mégis jól esik!

Mert élni szép, mert élni jó, hiába!
A száraz bölcselők bármit fecsegnek;
Nincs köztünk, akinek ne volna vágya
Sokáig élni, mint – Schopenhauernek.
Éltét jól élni által ki ne vágynék!
S bár száz közül nem tudja egy alig:
Nem dobja el, ha van egy szalmaszál még,
Melyben reménye megfogódzhatik.

Tekints körül! A ránczos képű dáma
Elméjét folyvást azon töri, hidd meg,
Bár udvarlót örökölte – lánya:
Hogyan toldhatná életéveit meg.
S hány Timon, aki dörög, mint a medve,
Sált hord a legforróbb nyár közepén;
S nem dugja ki az orrát sem, remegve,
Hogy meghül és hogy náthás lesz szegény.

És kik tagadnak mindent vakmerően?...
Kik elpocsékolják az ifjúságot,
Vagy koldusok lélekben, szíverőben
S agyukban ferdék, erkölcsben fonákok.
Minden csak önlelküknek viszsugára:
Az igazság náluk csak hangulat.
Gyanakszanak, köpködnek a világra,
Mert lelkük tükre torzképet mutat.

Vannak, kiknél dorbézolás az élet;
Baromi módra sárban henteregnek,
És azt szeretnék elhitetni veled,
Hogy bűn s erény, rút és szép egyre mennek.
Vakon szülöttek a nap tiszta fénye
S az éj sötétje egyformát hazud;
És nem fog hinni soha semmi szépbe',
Akinek benső szívvilága rut.

Mások nem haragusznak, nem hevülnek;

Csak egyszerűn nem hisznek semmi roszban.
Egyforma elítélteket becsülnek
A Megváltóban és a két latorban.
Az igazságért szenvedőt gunyolják;
Gyöngéd szivekre nyelvet öltenek.
Saját sivárságukban fel se fogják,
Hogy szenvedés is boldogság lehet.

Ne légy hát híve olcsó tagadásnak!
Minden nagyot, dicsőt a hit teremtet;
Hadd azt barátom, hadd azok fájának,
Kik csak magukkal érzenek türelmet.
Hitvány világ, mondják e pesszimisták;
Mert mint maguk, olyannak képzelik.
Mások hibáit gúnyolják, leszidják;
De envétkük' lomhán dédelgetik.

Távol maradt a gondok réme tőled;
Ne idézgesd fel hát ocsmány alakját!
Vagy bölcsei e nyavalyás időnek
Álmodni már az ifjakat se hagyják?...
Eszményed' eddig tán fel nem találtad?...
Tanulj keresni, bízni, küzdeni!
Van még talán, mely nincs eloltva, vágyad?...
Adj hálát: nem fogsz megcsömörölni!

Szép, szép az élet, ifju kétkedő te!
Penész büzét elúzi rózsailat.
Szép lány szemétől meg leszel büvölve.
Sötét éjjel legtündöklőbb a csillag.
Még ifju vagy, jövőd sok szépet ígér;
Ragadd meg, mit a röpke percz kínál,
S ne légy jelen, ne, vergődéseimnél!...
Engem már nem bocsát ki a hinár.

Tanulj meg élni! A jót ne keressed
Rideg könyvekben, elszáradt szivekben.
Használd ki a mosolygó, röpke perczet,
Üdvöt nem lelsz sehol, csak a jelenben.
Hagyd azt a tant, hogy az ember vadállat,
A töprengést a végokok felett
A kárhozottak bélyegzett fájának,
Kik születnek, hogy sírva éljenek.

[1886]

UGYANANNAK

Mennyi hévvel, mennyi hittel
Csüngsz e szócskán: pesszimizmus!

Bár a szíved csupa ábránd,
Eltagadott, titkos ábránd:
Követvén a kor divatját,
Kicsinyled e mikrokozmoszt,
Századunk nagy vajudását;
Mert szükséged van haragra,
Nagyhitű kis tagadásra,
Ok nélküli szenvedésre; –
Mert, barátom, ifju vagy még!

Pesszimista hogyha volnál,
Nem tévedtél vón' közénk el,
Nem ohajtnál itt maradni,
Köztünk, akik úgy születünk,
Hogy sohase boldoguljunk,
Hogy megrontsa ifjuságunk'
Sorvasztó vágy lassu mérge,
S hogy az érett férfikorban
Se izleljünk semmit abból,
Amit ifjan nélkülöztünk.

Van talán, óh, van közöttünk,
Aki gyöngéd lelkü, mint te,
Az igazság kedvelője;
Fínomsággal nemes izlést,
Hitet, hevet párosító;
Józan ésszel, tiszta fejjel,
Szellemkinccsel dúsan áldott...
Ah, de bárgyu, meglapuló,
Mint csavargó az urak közt,
S csak hebegni, csak dadogni
Tud félénken, mint a gyermek;
Szive bátor, lelke fínom,
S mégis, mégis komisz ember;
Mert kopottas a kabátja!
És te látva őt, kerülöd,
Hogy ne kelljen szóba állnod
S kezet fognod véle nyiltan.

Tán azt mondod, a költészet
Nemesít... De óh, ki látta,
Hogy kegyelte vón' a múzsa,
A kék vérű, dús halandót,
Részesét a hatalomnak,
Kinek rendben van a gyomra
És se erkölcsén se húsán
A nyavalya nem rágódik;
Kinek fel nem dúlta éltét
Szenvedély, bűn vagy a balsors;
Ki nyugodtan, józan ésszel,

Tiszta, vídám öntudattal
Minden óra örömébül
Kiveszi a maga részét;
Nem mohó, nem telhetetlen,
Akkor eszik, hogyha éhes,
Akkor iszik, hogyha szomjas,
S nem csömörlik meg a soktól,
Mert barátja az elégnek!...

Mondod, ez nem a valódi,
Az objektív pesszimizmus...
Szubjektív-e, objektív-e,
Mit kérdezzem, mit kutassam!
Elég nékem az, hogy érzem,
Egy világgal szemben érzem!

Látod, én a te helyedben
Stendhált, Baudelaire-t, Balzacot, Taine-t
S az egészség többi korcsát
Elégetném, mint az orvos
A ruhát, a fertőzöttet;
És a múzsát, ezt a rongyos,
Élhetetlen utczahölgyet,
Kávéházba, lebujokba
Szégyen nélkül el-bejárót,
És kecséit minden éhes,
Fésületlen naplopónak
Mosolyogva ingyen osztót; –
Ezt a r[ingyó]t a helyedben
Én megvetném s ott mulatnék,
Hol illatos félhomályban
Puha vánkoss, selyem ág van,
És az ágyban
Egy szép nő, szebb, mint a múzsa...
Lehe illat, keble bársony,
S oly szemérmes, hogy csak akkor
Csókolhatod édes ajkát,
Ha a lámpát lecsavartad.

[1886]

AZ ÚJ NYOLCZ BOLDOGSÁG

Boldog, ki nem hajszol szünetlenül
Téged, szomjat nem oltó gyönyörűség!
Ki mértéket tart, higgadtan hevül
S járt útadon halad, középszerűség.

Boldog, kit röpke vér, hig agyvelő
Eszmék lidércznyomásitól megóvnak;

Ki a gyönyör kertjében vakmerő,
Közelségét nem sejtve a kigyónak.

Boldog, ki, mint az óraszerkezet
Szabályszerűen jár le minden órát,
Egyformán ütve delet, éjfelet,
Mert gép törvénye hajtja mutatóját.

Boldog, kinek nyugvást jelent az éj,
Ha rendben van veséje, mája, gyomra!
Kinek, mint kit természet oltá bé,
Fogékonysága sincs más fájdalomra.

Boldog, ki csak nősz', alszik és emészt,
Vak ösztönét követve, mint az állat.
És nem vesz ama küzdelemben részt,
Mely új Bábel-toronyt építeni fárad.

Boldog, ki elveket könnyen cserél;
Igazságot tipor, ha ez a haszna;
Ki megfogadja, hogy szemet szemér'
S a sértést kamatostul visszaadja.

Boldog, ki czudarok közt czudarabb,
S tanulva emberek rossz fajzatátul,
Magának utat fölfelé harap
Furfangosan, fortélyosan, falánkul.

Óh boldog, aki mer, boldog, ki mar!
Lehetsz igaz, lehetsz bölcs, jó, erényes;
Önzés az élet, háború, vihar,
S pusztítnod kell a gyöngébbet, hogy élhess.

[1887]

LEMONDÁS I.

Mulasson minden ember és a
Földön csupa vigság legyen!
Az én sorsom sötét maradjon;
Békén, nyugodtan viselem.

Táncz, ének, habzó-serlegek közt
Leány, barát felejtselek,
S ne érjen senkit szemrehányás,
Hogy én itt árván szenvedek.

Nem akarok én már mulatni,
Epedni szép leány után;
Hanem már végre megnyugodni,

Pihenni vágyom én csupán.

A vigak élvezzék a mámort;
Én rájuk nem irigykedem,
Csak egy kis örömet kívánok,
Mint aki szomjas végtelen.

S ha ez a vágyam sem valósul,
S epedve, szomjan meghalok;
A sors ne adjon senki másnak
Ily lelket, ennyi rossz napot.

Köny a szemekben, szégyen és bú
Egyszerre haljanak velem,
Legyen az áldás és a béke
Országá véges-végtelen.

Törött szívvel meghalni könnyű,
Csak boldog csüng az életen.
Mily édes volna a halál, ha
A bú kihalna én velem.

De szeretet, vágy és lemondás,
Mind nem segít, mind hasztalan.
Egy boldogra, míg a világ lesz
Fog esni száz boldogtalan.

Örökre hurczolják a terhet
Szegények, árvák, özvegyek,
S én sirba roskadok hijába,
Mint most hijába szenvedek.

[1879]

LEMONDÁS II.

Ragyogd be a hideg világot,
Forró nap, égő szerelem!
Azért én sírhatok titokban;
Ne is törődjete velem.

Fel tánczra, dalra, fel pohárra!
Ölelve lányt, dőzsöljete!
Míg én bűnbánva felkiáltok:
Pokol, megérdemeltelek!

Tudom, az éden mindörökre
Bezárult lépteim után.
Nem is kívánom újra látni;
Pihenni óhajtok csupán.

Ah, nem a forró napsugárra,
Csak hűs árnyéokra szomjazom.
Onnan hallgatni méla kedvvel
Az életzajt, végóhajom.

Vagy, hogyha végső pihenőül
Árnyas zugot se lelhetek:
Sötét nemtője a halálnak,
Vedd szárnyaidra lelkemet.

Rosszkor születve, meg nem érve,
Mit csüngjek így az életen!
Oltatlan vágyak búja, könnye
Együtt némuljatok velem!

De jaj, mit ér a sír nyugalma,
Mit ér pihenni hant alatt!
Kit eltemetnek, célhoz ért, de
A föld a régi föld marad.

Nyugodhatom menten kinoktól
A néma sírba' csendesen:
Tovább zokognak, keseregnek,
Mint én zokogtam: ezeren.

[1886/1889]

SIROK KÖZÖTT I.

Szeretek én bolyongani
Közöttetek, sirok halottjai!
Rég' porladó szivek fölött
A pázsit kétszer oly tömött.
S köröskörül, amerre nézek,
Halál helyett száz ifju élet.
Azt olvasom fűben, virágban,
Hogy a sírből feltámadás van.

Rég porladó szivek fölött,
Ahol a pázsit kétszer oly tömött,
Szoktam tünődni egyedül
A túlvilági lét felül.
S ha uj sírdomb előtt megállok,
Melyet benőttek a virágok:
Ugy érzem, holtakkal beszélek,
S mélázva egy rózsát letépek.

II.

A temető csendes magánya
Mindig kedvencz helyem marad.
A lét zajából ki-kivágyva,
Oda irányzom útam.
Ha bú emészt, ott enyhülök;
A léttel ott kibékülök.

Ha sírről sírra lépdegélek,
Ugy tetszik, hogy marasztanak.
A holtak mintha intenének:
»Békén viseld fájdalmadat.
Begyógyul mindnyájunk sebe,
Tiéd is, bánat embere!«

[1884]

SÍROK KÖZÖTT

Itt szoktam én bolyongani!
Itt, a sírok halottjai,
Rég' porladó szívek fölött
A pázsit kétszer oly tömött.
S köröskörül, a merre nézek,
Halál helyett száz ifjú élet.
Azt olvasom füben, virágban:
Hogy a sírből feltámadás van.

Rég' porladó szívek fölött,
Hol a fű kétszer oly tömött
Bolygok s tűnődöm egyedül
A túlvilági lét felül.
Megállok egy friss sír előtt,
Melyet színes virág benőtt
S egy rózsabimbót tépve le,
Kabátom' ékítem vele.

[1883]

SÍROK KÖZÖTT

Együtt küzdötték át az éltet,
Kik most nyugodni ide tértek.
Hangos családi körüket
Pótolja néma sírűreg.

Köröskörül dús illat árad
Virágos telkén a halálnak.
Gyepe jól ápolt, üde zöld;
Márványát adta messze föld.

Hiába lessz a földi földdé
Porember, gögöd él örökké!
Hiú elmével képzeled,
Hogy a holtak is kényesek.

[1884]

A KÉT NEM

Az úttörő a férfi mindig.
Nyomán a nő könnyen halad.
Azért ettől kérdezd: mi illik,
S amattól: tenned mit szabad.

A férfi útja zord, veszélyes;
Örvény, mélység fölött visz el.
A nő csak jót és szépet érez;
Hajában rózsaszálat visel.

A férfi otthonát felejtí,
Küzdven hazáért, elvekér',
Életharcz jellemét kifejti,
S ha könnyezik: a könnye vér.

A nő szelid, csöndes magányban
Családi érzelmeknek él.
Merengve jár, fák közt az árnyban;
Szép arcza így marad fehér.

A férfi-lélek hírt, hatalmat
Kergetve, napja perzselő.
De mint a balzsam, mint a harmat,
Údít, gyógyít a szende nő.

[1886?]

LEVÉL EGY BARÁTOMHOZ 1885.

Hírt se hallok már felőled,
Úgy eltűntél, elpihentél
Békességben, bölcs magányban,
E czélhíjas, e siralmas
Verseny elől, én barátom.

Elnémultál, elvonultál,
Hallgat ajkad, legfőlebb hű
Feleséged csókolója.
S én vergődve, vánszorogva,

Bánatommal küzdve folyton,
Fel se véve, megalázva,
Irigyellek, óh, barátom!

Férfiak közt csak te voltál,
S asszonyok közt is csupán egy,
Ki megértett, bátorított,
Hogy ne essem csüggedésbe,
Hogy lesz nekem is napom még,
Diadalnak büszke napja,
Kárpótlása kínaimnak.

Ifjúságom nagy reményi,
Fényes álmok a jövőről:
Nem hiszek én bennetek már.
Meghervadtam s nem gyönyörre:
Nyugalomra vágyom én csak.
Jöhet már a boldogulás:
Rég megszűntem lánggal égni,
S szívem, összetört szegény szív,
Az örömrre nem fogékony.

Szörnyű élet, szörnyű végzet:
Várni mindig és remélni
Ismeretlen szebb időket,
Hírvirágnak virulását!
Tövisek közt járni mindig,
Társa lenni a magánynak,
Milliók közt árvaságnak,
S a kietlen ifjúságot,
És a férfikort, a meddőt,
Csendes aggkor derűjével,
Sírra hulló napsugárral
Hitegetni évről-évre...
Szörnyű élet, óh, barátom!

Isten, isten, mi a bűnöm,
Hogy ily korba, környezetbe
Dobtál engem ily kedéllyel!
A világot a mi kínunk,
Zengő, zajgó szívvilágunk
Nem érdekli, hidd el, úgy se,
Mint egy pingált birka képe,
Mint a czirkusz rossz bohócza,
Mint egy bukfencz a trapézen,
Vagy egy versenyló futása.

Festett ringyó most a múzsa,
Nem istenség égi lánya.
Látványosság, próza, botrány:

Csak ez kell most, ez kapós ma.
Divatod mult, óh, költészet!
S csak a bárgyuk és bolondok,
Félkegyelmű nyavalyások
Irnak rímbe', jambusokba',
S meg nem hallja, meg nem érti,
Meg nem látja senki őket.

Óh, csak hallgass, meg ne szólalj,
Én elnémult, jó barátom!
A közömbös, nyers tömegnek
Lelked fénye, lángolása
Egy bukfencczel úgy sem ér föl.
Meg ne szólalj; van családod,
Feleséged, kis fiacskád,
Rejtett fészked, házi békéd!
Énnekem nincs semmi másom,
Senki másom a világon
Füstbe szállott álmaimnál,
Ismeretlen vágyaimnak
Panaszánál dalaimban,
S nyughatatlan tűzben égő,
Társat eddig soha sem lelt,
Meg nem értett, bús szivemnél.

Megfogadtam sokszor én is,
Hogy mi bennem ég, viharzik,
Büszke dacczal, megvetéssel
Rejtve tartom, visszafojtom.
Mindhiába, nincs erőm rá!
Küzdelemre, szenvedésre
Jöttem én e zord világra;
S bár akartam, nem tehettem,
Hogy az égő kint, keservet
El ne sírjam, ki ne zengjem.

(1885)

A HALÁLHOZ

Évek mulva jöss-e értem,
Vagy már holnap: sose kérdem.
Nem hívlak, mint meghasonlott;
Nem rettegek, mint a boldog.

Legszebb évim tovaszálltak,
Nem építetek több légvárat.
Tudom jól, hogy ami lesz még,
Nem több, mint a volt, az emlék.

Csöndes élet, csöndes álom!
Ami hátra van, lejáróm.
Nem kérem, hogy hosszú legyen;
Azt se, hogy már véget érjen.

Ami kétség egy gomolyba'
Volt szivemben: meg van oldva.
Ha később, ha korábban,
Nem halok meg gyávaságban.

Hogy a síron túl mi leszen?...
Bármi, nem kell tőle félnem.
Éltem, ahogy isten adta,
Hamisságot sose vallva.

Megszenvedtem, megcsalódtam;
Híjam mégse volt a jóban:
Szerettem és lantot vertem,
Igazságot énekeltem.

[1887]

KÉSŐ

Későn hozott az élet össze;
Más férfihoz vagy már te kötve.
Titkolt hevünk utjában áll
Törvény s a megszokott morál.

Egymásra nézünk vágytul égve;
De hogy szivünk legbensejébe'
Mi forr, titkolja ajakunk...
Ah, túl erényesek vagyunk!

Erényesek?... Ki tudja, tán csak
A féltékenységnek, gyávaságnak
Adunk ily hangzatos nevet,
Igy csalva a természetet.

Mások vagyunk mi gondolatban,
S meg' mások tettekben, szavakban.
Egymásra titkon éhezünk
S vágyunkat szitva vétkezünk.

Égünk tiltott szerelmi tűzben,
S nem szólunk róla egy betűt sem.
Világ előtt ez szép erény.
De próza és nem költemény.

[1887?]

FÉRFIKOR

Ez egyhangú, sivár napokban
Szegény szívem remélve dobban:
Mig egyszer boldog nem leszek,
Meghalnom addig nem lehet!

Nem sujthat oly kegyetlen átok,
Hogy sose lássak napvilágot;
Hogy ez a hosszú éjszaka
Ne virradjon meg valaha.

Azok a lázas szenvedélyek
Sok vész után nyugodni térnek.
Rajongó, vad szívem kiforr:
Te jössz, nyugodtabb férfikor.

Légy üdvöz! Érted megbocsátom
Átsírt, magános ifjuságom'.
Fel sem panaszlom senkinek;
Idegen úgy sem érti meg.

Óh, szállj szívembe, munka-béke,
Sorsüldözöttek menedéke;
Hitesd el, perczre bár, velem,
Hogy nem czélhíjas életem.

S ti bájoló, csalárd szirének,
Szép hangotok már nem ígéz meg!
Eddig bolondotok valék;
De immár látok, hála ég'!

Miattatok szenvedtem ennyit,
Türtem csalódást, kint ezernyit.
Tövisre léptem untalan',
Ifjú valék s boldogtalan.

Mig a boldogságról ti zengtek,
Nem lesz nyugalma életemnek.
Azért tehát, amig lehet:
Ábrándok: isten véletek!

[1884]

TAVASZ-VÁGY

Messze még a tavaszig?...
Alig várom, óh alig,
Hogy már egyszer valahára

Megfürödjem langy sugárba'.

Nem kívánok én sokat.
Szellőt, mely megsímogat;
Egy darabkát fényes égből,
S duzzogásom újra békül.

Csak azt kérem, ha a nap
Szobám fölött elhalad:
Pillantson be sugarával,
S leljen dallal, ibolyával.

[1886]

MAGDOLNA

Szép s ifju volt, forró vér áldozatja;
De ifjuságát bűnbánón siratta.
S a porból, hova röpke gerjedelme
Tiporta, isten karja fölemelte.
Mert szíve tiszta volt, s bár elbukott;
Szeretni mint ő senki sem tudott.
Midőn Jézus, kinek selyem hajával
Lábát törölgeté, kereszthalállal
Kimult, amint azt megjövendölék:
Ott sirt, ott tördelé fehér kezét.
Hirdetni a világnak ő ment
A Megváltó feltámadását;
Ő, a dicső, fényeskedő szent!...
Emléke illat, neve fény, imádság!...

De jaj, akkor volt ez, midőn az isten
Közöttünk járt, emberré válva itten!
De hol keressük most, mely égi jelbe',
Ki az igaz bűnbánót fölemelje?...
Buktatni, azt most is mindenki kész.
Emelni?... Erre nincsen férfi-kéz.
Csak vén szatír, ki pénzzel csalogat,
Kinek vérdíja gyöngy, selyem, fogat;
Csak ifju aggastyán, ki részegen
Megrúgja a leányt, ha védtelen.
Szegény Magdolna, mondj le a reményről;
Nincs, nincs kinek lábához öntened, –
Gyönyörre készült, bódító csalétkül,
S nem hódolat-jelül illatszered.
Mulass és tombolj, gyuljon lángra véred,
Igy is, ugy is utólér bűnhődésed.
Még jó, ha nem lesz ránczos homlokod;
Ha idején, kórházban ér halálod,
Mielőtt elgőzölgött mámorod,

S a pirosító arczodról lemállott.
De ha fenéig kell kihajtanod
A megvetést, szégyent, utálatot:
Megvénülsz és leköpve, letaposva
Szeméten pusztulsz el, mint utca rongya.

[1886]

ALTATÓ

Álom, álom, édes álom,
Suhanj végig szempillámon,
S ráterítve csoda-fátylad',
Népesítsd be éjszakámat.

Vessétek meg már az ágyat!
Árva szívem holtra bágyad.
Hadd öleljen jó barátom,
A szelíd, a csendes álom.

A nap zaja, súlya, gondja
Pihenésem' elrabolja.
Álom, álom, édes álom,
Érkezésed' mindig áldom.

Te boríts be fátyoloddal,
Te kábíts el mákonyoddal.
Szerelemről légyen álmom
S rólad, eltűnt ifjuságom.

Te czirógass karjaidban,
Födj be lágyan holtomiglan,
Ama hosszú, ama másik
Álomtalan éjszakáig.

Álom, álom, édes álom!
Szemem', íme már lezárom.
Áldva légyen érkezésed;
Éltem álom, álmom élet.

[1884]

UTRA KÉSZEN

I.

Akárhogy küzdök ellened,
Ha már felém nyúl csontkezed,
Nem fogni meg, nem rajtam áll,
Ura az életnek: halál.

Miből levék: nem kérdezém.
Mivé leszek: mit kérdeném!
Sem azt, sem ezt nem tudhatom:
Te fejtsd meg, síri nyugalom!

Menjünk tehát! Készen vagyok.
Karodba kéjjel lankadok.
Kit immár semmi sem hevít
Mért nyujtsa koldus-éveit!...

Óh, jaj! kegyetlen végzetünk,
Hogy e világra születünk!
Óh, vigaszunk, óh, balzsamunk,
Hogy végre mégis meghalunk!

II.

Utam' nem jelzi semmi tett;
Se hasznos munka, sem utód.
Család helyett papír-szívet
Hagyok itt: verset, egy csomót.

Epedve boldogság után,
Csak enmagam' szemlélgetém.
Egy hang kísért, egy arcz csupán,
Egy lélek árnya: az enyém.

Világot kérő vágyaim'
Lekötve tarták ónsúlyok...
Az élet nagy kontárja, im,
Meghalni mégis jól tudok.

III.

Mikor a természet szüz-hamvas arcza
Sugártól, fénytől reszketett:
Én sütkérezni jártam csak a napra,
Mint béna, szélütött beteg.

Nincs semmi, amitől bucsuzni fájna,
De soktól válni üdv nekem.
Homokos ösvényen jártam; virága
Egy volt csupán: a gyöttelelem.

S tudom, nem szépítné meg arczatját
Sohasem e fakó vidék.
Óh, hát nem jobb-e inni Léthe habját,
Mint könnyek keserű vizét!...

Feltáruul immár födeled, koporsó;

Hallom, mint hull a föld reád;
S a szél áthozza idegen sirokról
Hozzám a rózsák illatát.

[1887]

MARGITNAK

Ifjuságom idejérül
Álmodom, ha látlak.
Bokra zöldül, tája kékül
Tavaszi világnak.

Óh, az első kézszorítás!
Óh, az éber álmok!
Óh, e látszat, e nagyítás!...
Csak sirok utánok.

Mi hevített?... Felidézem:
Csupa semmiség volt.
Egy dal, egy virág a réten,
Egy madár, az égbolt.

Mire vágytam?... Menni véled
Egy-két fordulóra.
Mit reméltem?... Ha letéped,
Nékem jut a rózsza.

Több sugara volt a napnak
Akkor még e bolygón.
Ennyi üdvöt egyszer ad csak
Életünk ily olcsón.

Ahol járok, amit érzek,
Óh, beh más, beh más ma!
Csak szép lelked derüjének
Nem lett borulása.

Téged látlak-é vagy álom
Ez csupán?... megállok,
S elnézlek, mint őszi tájon
Kései virágot.

Hullt a rózsza, szállt az élet,
S mégis oly leányos
Mozdulatod, köszönésed...
Mind a régi bájos.

Óh, édes lány, álmodozzál!
Lehet álmodoznod.

Te maradtál, aki voltál:
Fiatal és boldog.

[1888]

BETEGEN

Mióta ez a kór lepett meg,
Gyakorlom ezt a nagy türelmet.
Harag, gyűlölség, rossz indulatok
Nem táplálnak; jámbor s szelid vagyok.

Magamba térve elborongok...
Megint egy rejtély, meg nem oldott,
Hogy a betegség, testünk' törve meg,
Gyógyít merev, kemény erkölcsöket.

Részvétre, irgalomra lágyul
A lélek minden nyavalyátul;
Mig sok jóléttől duzzadó legény
Közömbös, durva, részvétlen, kemény.

Hazát mérges kigyó, vadállat,
Gyilkos virág is ott találak,
Ahol a természet leggazdagabb,
Legtöbb az élet, legforróbb a nap...

Mely rontja a tüdőt, a májat:
A kór a szív javára válhat.
Nyomában jár a béke, kél a hit;
Istent imádni, túrni megtanít.

Bánat, betegség, sors csapása
A gögös embert megalázza,
S egyetlen vígaszul marad neki,
Hogy sírni tud, hogy vannak könnyei.

[1888]

KÉTFÉLE SZÁMITÁS

Boldog halandó, testben ép,
Ha napi munkád véget ért,
Ha ablakod mögé az éj ül
S a ma tegnappá válni készül:
A földi élet gyors futása
Búval vegyíti kedvedet,
És zúgolódva dőlsz az ágyra:
Egy nappal ismét *kevesebb*!

S te némán szenvedő beteg,
Ki a halált nem retted,
S ki mégis vánszorogsz előre,
Hogy új napot csikarj ki tőle:
Fáradtan fekszel, és ha végre
Megszán az ég és álmod ad:
Szivedbe' megvonúl a béke,
Hogy ismét egy nappal *tovább*.

[1888]

VÁLASZ EGY LEVÉLRE

Nyájas hangú levélben kérdi tőlem,
Én vagyok-é az, aki egy időben,
Révén a gyermek- és az ifju-kornak
Ismerte önt. (Husz éve lesz maholnap.)
Én vagyok-é, ki annyi szenvedéllyel
Nem rímbe szedte akkor lábait,
S egy ritmuson hevült egész hevével,
Azon, mely gyors, örvénylő tánczba vitt.

Ön akkor – írja – intézetbe járt még,
Tanulva himzést, zongorát s a kátét.
A tánczleczkéken ott ismerkedénk meg,
Ott lőn, hogy engem párjává tevének.
A nevető Pauline fehér fogával
Volt vis-à-vis-nk, a kedves kis személy.
Nem bájol el már senkit mosolyával;
Korán elhervadt rózsá; rég nem él.

A tánczmester zsinóros attilába'
(Okvetlenül jól emlékszem reája)
Erényink őre is volt egy személyben.
(Ballépéstől, ha ő nem, hát ki védjen!)
De leczke multán, künn az utczasarkon,
Ha azt hitték, hogy összeillenek,
Találkoztak gavallér és kisasszony...
S ebben mi sem valánk kivételek.

Igy ír ön; óh, de asszonyom, csalódik!
Kis tánczosát, a régit, a valódit,
Keresse egy régen letűnt világban,
Emléki közt, vagy máshol, csak ne nálam.
Azt kérdi, verseimbe' mért haragszom?
Lám, hogy nem ismer; az a kis legény,
Ki fázva leste önt az utczasarkon,
Önt vagy Pauline-t, nem én vagyok, nem én!

Hogy ki vagyok hát?... Minek elbeszélni!

Beteg poéta, langyos kedvű férfi.
Nem az a vágyam többé, hogy szökeljek,
De hogy mint néző üljek és pihenjek.
A kis lovag – husz év előtti párja,
(Idő az útján perczig sem henyél!) –
Elhervadt, mint Pauline, ifjú korába',
Meghalt, mint ő, a kedves kis személy.

[1888]

ÁMOR HITVALLÁSA

Könnyel, sohajjal nem lehet
Kőkeblet meglágyítani.
A nő előtt, ha nem szeret,
Sohajod nyelve – kínai.

Ne szóljon egy hangot se szád;
Fojts vissza esküt, szenvedélyt:
Szerelmes nő lelkedbe lát,
S némán, szó nélkül is megért.

[1888]

ARCÓBAN

1888. márczius 14.

Sápadt levelű olajfák alatt,
Hegyparton ülök. Idetűz a nap.
Főlebb sötétzöld, karcsu ciprusok
Boronganak, mint én, ha búsulok.

Túlhan regényes várrom néz alá.
Emberfiának rég' nincs gondja rá.
Köröttem méla csend. Sütkérezem
Meleg sugáron, szép emlékeken.

Bolyongtam azelőtt is többször én
Erdőmagányban, szellős domb ölén;
Csakhogy nem így, hallgatva, csendesen;
Sokáig nem volt nyugtom egy helyen.

Szaladtam hegynek föl-le, mint a gyík;
Nem olvasám, a lépés hányadik.
Rá sem gondoltam, mert nem érzém,
Hogy van tudóm, májam, szivem, vesém.

Akkor hogyan hihettem volna még;
Midőn hangomtól reszketett a lég,
És kacajom fölverte a határt, –

Hogy énekelni, vígnak lenni árt!

Tilalmas most a hangosabb beszéd;
Ének s kacaj gyors köhögésre kész.
Vigyázva járok, csend ül ajkamon;
Foszló tudómet így foldozgatom.

A fakadó rügy, pázsitos mező,
Sugárcsillámos, langyos levegő,
Nem gyönyöröm, mint volt, csak gyógyszerem;
Az orvos szabja meg lélegzetem'.

Óh, szép idők, egészség évei!
E romlatag test mostan érezi:
Akkor becsüljük meg csak életünk',
Ha nyavalyákkal kell megküzdenünk.

(1888)

A HALÁL

Egy tegnap, egy ma s egy holnap megint:
Igy halnak sorban ismerőseink.
Ellenség, régi s új barát vegyest
Ez úton hagynak el, jegyezd meg ezt!

Másithatatlan, biztos esemény!
Időtlen én után örök nem-én.
Mindennapos kép, közönyös dolog
Annak, kiben még életláng lobog.

A túlélő olvassa hidegen,
Miben halt meg, hány éves volt N. N.
Magát siratná, őt siratva meg.
Egy év vagy annyi sem, s utána megy.

Szerencse, balsors meglepő lehet.
A síron innen véletlen vezet.
Egész éltünk esetlegek sora:
Csak a halál nem váratlan soha.

A kisedről nem tudja senki sem,
Hogy bölcsejében mily jövő pihen.
Egyet mégis mindenki eltalál:
Hogy minden élet vége a halál.

[d. n.]

ALÁZAT

Ha jó szerencse fölkap és ragad:
Alázattal tûrd, el ne bízd magad'.
Ne nézd le, aki lent szerénykedik,
Lehet, fönt ugyanezt veled teszik.

Ész, szorgalom, törekvés bármit ád,
Nem érzed-é százannynak hiját?...
Mert a szerencse szűken oszt javat;
Egy kézzel ád, másikkal megtagad.

Mit ér, ha ad gyönyört és kincseket,
S szived csak egy virágszálért eped?
Dicsőség koszorúját nyújtja tán?...
De társid mélabú, sötét magány.

Világi jóbul mennél több tiéd:
Annál többet szeretnél birni még.
A teljesülés, mint petét a nap,
Kikölti a lappangó vágyakat.

S mire elérted, mi elérhető:
Vár a koporsó, néma temető.
Kincs, hír, gyönyör... ah, mindet itthagyd.
S legtöbbtől való kínja legnagyobb.

A mindenség zenéjét hallgatád?...
A temetőben nincs csak némaság.
És hordta bár a tűznapot szived:
A sír sötét, a sír hideg.

[1888]

ÁGYBAN

Óh, drága bútor, kedves ágy!
Csend és magány tanyája.
Ha életkedvem cserbehágy,
Vezess a tünt világba;
Boruljon ott szívemre lágy
Emlékezés homálya.

Páros gyönyör feléd siet,
Ha vágyat szít az alkony,
És sutogó kéjben liheg
Sziven szív, ajk az ajkon.
Legédesb óra a tied...
De én nem ezt ohajtom.

Alvóknak ágya, tégedet
Dicsérlek én, a fáradt.

Testem korán megvénhedett,
Szivem, velőm kiszáradt,
S a fásult, béna képzelet
Nem ad se szint, se szárnyat.

A lét javát, a tünt korét
Benned még fölhalálom;
S mi szétesett, mint búborék:
Szerelmem, ifjuságom,
Dalos mező, sugáros ég,
Párnádon újra – álom.

Borítsd nyugalmad', édes ágy,
Gondokra, nyavalyákra;
Ha életkedvem cserbehágy,
Vezess a tünt világba;
Boruljon ott szivemre lágy
Emlékezés homálya.

[1888?]

SZEPTEMBER VÉGÉN

Ősz járja megint, hervadt levelek
Röpködnek a légben szerte a fákrul.
Elvitte a gólya a fényt, meleget.
Busuló szivem újra bezárul.

Itt vagy szomorúság! Lomha ködöd
Elfödjön-e minden kék egü tájat?...
Csüggedve a gyász érzési között,
Ne reméljek-e, fényre ne várjak?

Fojtsd vissza, kebel, bús érzetidet!
Költő, a lemondást verd ki szivedből!
Sárguljon a lomb! Mig hullva zizeg:
Te dalolj a jövő kikeletről!

[1888]

HANGULAT

Óh, ritka kedv, óh, édes pillanat!
Hát újra érzem lágy fuvalmadat!
Szivemet dal-sejtelmek rengetik,
Uj álomból uj ének születik.

Már azt hívé, hogy kiapadt az ér,
Mely ibolyák évadján oly pazér,
S im lopva, titkon felbuggyan megint,

Susogva, zengve újra meglegyint.

Magamat oly könnyűnek érezem!
Ringass, ragadj, hullámos érzelem!
S ti elnémult, ti elfojtott dalok,
Repüljetek, ragyogjatok!

[1888]

ÚJ ÉLET

Ki síromat mint Lázár elhagyom,
S mélézok a rügybontó tűznapon:
Egyszerre szomjuságot érzek itt bent,
Átélni, átélvezni újra mindent.

A napot, mely ragyog mindenkinek;
A levegőt, a földet és vizet
Úgy bírni, mint az első ifjukorban;
Ujat találni minden kis bokorban.

A sokaság közt járni gondtalan'!
Nem nézni: Ezt kerüld! Ez tiltva van.
Fölverni dallal erdő-némaságot;
Csókolni szép lányt, tépni a virágot.

Ah, szárny és nem koporsó kell nekem.
Szivem kitárul... már emelkedem.
Eszmények, vágyak, foszladó remények,
Még egyszer nektek, általatok éljek.

Legyek izgékony, lázas, nyugtalan,
A drága percznek élve czéltalan'.
Óh, szív, elég időd lesz csöndesedned,
Ha ideged majd tompul, izmod ernyed.

Márvány-nyugalmat ne ohajts előbb.
Csak amikor hanyatlík már erőd;
Mikor már bénul ritka szívverésed,
És már csak hálai jár beléd a lélek.

Mozgás és munka, vágyak ingerek,
Remény, aggály embert jelentenek.
Örök békéből nem jutott ki másnak;
Az Istennek csupán, meg a halálnak.

[1888]

SZINHÁZBAN

Otellót adták, Verdi dalművét;
Elmém azonba' máshol mulatott.
Egy lányt, szelídet, bájolót, üdét
Néztem figyelve, nem a szinpadot.
Tekintetéből azt olvastam én ki:
Még álmodik, még nem kezdett el élni.

Láttam villogni szép sötét szemét;
Nagy hévvel forgatá a látcsövet.
Ismerte-é a mór történetét?...
Tizenöt esztendő volt legfőlebb:
Gyermekleány, kit ábrándokba ringat,
Kinek valóság a csalóka szinpad.

Mit látott?... életet?... káprázatot?...
Mit hallott?... szivverést-e vagy zenét?...
A nézők tömegét, a szinpadot
Nem látta, csak Otellót s hitvesét,
A mór vállára hajló Dezdemónát...
Óh, égi üdv, óh, gyönyörű *valóság*!

És látva, hogy mór szívét, eszét
Gyanú s a »zöld szemü szörny« tépdelik,
Hogy meggyilkolni készül hitvesét:
A lányka oly nyugodt volt, oly szelid!
Vártam, hogy páholyából lekiált még:
Ne féljenek; mindez csak tréfa, *játék*!

Sötétszemű lány, bájos idegen!
Szét fognak hullni szép ábrándjaid.
S ha majd egymásután bucsút veszen
Gondatlan ifjuság, a vágy, a hit:
Játéknak nézed a szerencse csókját,
S nem mosolyod: könnyed lesz a valóság.

[1887/1888]

PÁN HALÁLA

Alkonybiborban úszik a hajó.
A tenger keble álmodón piheg.
Csélcsap Zefír, az arra illanó
Hableplét pajkosan lebbenti meg.
Langyos párázat rezg a légben;
A holdtányér az alkonyégen
Bágyadt színéből lángba olvad át...
Köröskörül merengő némaság.

Lent a hajóba'
Pattog a nóta.

Durva hajósnak
Víg lakomátul
Keble kitágul;
Szűk nyaku korsók összekoczkodnak.
Perdül a koczka, csalfa szerencse
Pörgeti arra, pörgeti erre.
Ölben a lányok,
Ing a ruhájok.
Szív az ajak hibráljai mézet.
»Lezbia, csókolj! Éljen az élet!
Éljen a kedvnek mámore, gőze,
Éljen a vágy, mely minden időbe'
Inni mohón kéjserleget unszol.
Nincs zene, bor, lány, hol Kocztusz foly!«

S még hangosabb lesz a hajófenék.
Szitok, kurjantás röpköd szerteszét.
Padlóra öntik a caecubumit,
Tiberiust, a császárt így köszöntve.
Egy ifju pár függöny mögé buvik;
Pajkos manó incselkedik körötte.
Mások szilaj cordaxot lejtenek,
S a gondtalan, a dévaj istenek
Látatlanul vegyülnek el e körbe.

És hallga, a hajó kormányosa
Hangot hall, mely nevén szólítja zordul:
»Thamus!«... Ki az? Ki volna! Nem csoda,
Csak feje zúg, csak füle cseng a bortul.
De ni! Nem volt ez az előbbi hang?
»Thamus!«... No várj, nem tréfálsz meg, bitang!
S fölmege, hogy lássa. Gyönyörű az éj:
Ezüstszegélyű a hullámkaréj.
A tengerből lágyan kirezgenek
A csillagok, vagy tán najád-szemek?
S távol, hová a szem sötétben ér,
Etóliának partja feketél.

Thamus körültekint figyelmesen.
Lélek se. Minden néma, nesztelen.
Csalódott mégis; s már indulna vissza.
Lent koczka várja, bor s tüzes Melissza.
De ím, a titkos hang az éjhomályba'
Harmadszor is Thamus nevét kiáltja.
»A földi hang embertől jó; ez égi.
Ki vagy? Mi kell?« – Thamus szepegve kérdi.

Harsány szózat zúg erre át a légen;
Meghallják lent is, a hajófenéken.
S ez íge hallik: »Thamus, vén hajós,

Légy tudtodon kívül ma jó.
Elérve Palodesz-magaslatot,
Add hírül: A nagy Pán halott!«

S elnémul a duhajkodó csapat.
Nem kell a korty, nem izlik a falat.
Thamusnak nem jön álom a szemére;
Magába száll, merengő, meghatott;
S midőn Palodeszt a hajó elérte:
A part felé
Kiáltja, mint a szózat rendelé:
»Meghalt a nagy Pán! A nagy Pán halott!«

S egyszerre – ily csodát ugyan ki látott? –
Megindulnak fák, bokrok és kövek.
Halk zokogás kél; elhaló sirámot
Kinos nyöszörgés, jajgatás követ.
Velőt rázó, mély sóhajok keringnek,
Sirás hangzik fel, csukló, szakgatott.
De kétségbe'esve túlzokogja mindet:
»Meghalt a nagy Pán! A nagy Pán halott!«

»Némán hever hétcsovü fuvolája,
Amellyel nimfákat rémitgetett.
A föld mátul rideg, zord, néma, árva;
Nem élnek rajt' a játszi istenek.
A szatirok, szilvánok és najádok
– Minden bokorban istenség lakott –
Ott hagytak fát, füvet, forrást, virágot...
Meghalt a nagy Pán! A nagy Pán halott!«

»A természetből elszállott a lélek.
Eztán a földön isten nem mulat.
Nem lesznek többé gondtalan kedélyek;
Jön a szívet fásító öntudat.
Egyhangúság, elmélkedés unalma...
Óh, Thamus, ezt jelenti jóslatod!
Meggzúnt az istenek pogány uralma.
Meghalt a nagy Pán! A nagy Pán halott!«

Hallják ezt a hajósok, de nem értik.
Meghalt a nagy Pán? Álmélkodva kérdik.
Ki fejt meg e százhangú siralmat?...
Ti embersorsot intéző hatalmak,
Óh, küldjete fénnyelt e vak homályba,
Hogy mit jelent a természet siráma.

És zúg az erdő, hús szellőcske támad.
Az éj sötétje szürkéségre bágyad.
A lejtőn finom ködburok lapul,

S titkos szózat kél íme válaszul:

»Pán és családja meghalt. Él az Isten;
Nem fűben, fában, kőben, de a szívben.
A kicsapongó istenek halottak,
Kora lejárt a dölyfös boldogoknak.
A szenvedők birják eztán a földet.
Édes gyönyör leszzen hullatni könnyet.
Az erdő hallgatag, szelid magánya
A búsulóknak lesz vigasztalása.
Ki szomorú nem volt, az mind pogány.«
Ő rendelé ezt így a Golgothán.
Ő, aki jámbor, irgalmas, szelid
S elvette a világnak bűneit.

És ím kelet felől, ahol pirosra
Leget, párát a hajnal fénye fest:
Az ég alján, a földdel összefolyva
Feltűnik a kereszt.

[1889]

AZ UTOLSÓ KÖLTŐ II.

Látomány

Hervadt világ, haldokló égi test!
Megöregedtél, véred hülni kezd.
Hajdan virágos kebled most aszott
S fonnyadt öled nem szül több magzatot.
Kis rőzsetűz kíváncsibb ma néked,
Mint izzó vágyak, égő hevülések.
A nap jégtányér, ólomszürke fénnel,
S nem tudni, nappal-é ez még, vagy éjjel.
Azt tudni csak, hogy minden füst, hiúság
S hogy legtovább él itt a nyomorúság.
Nem kell neked már népek áradása,
Nem kell, hogy dögvész öldössön rakásra,
Nem kell se vízőzön, se tűzeső,
Véredben gázoló világverő:
Magadtól hervadsz, haldokolsz, enyész el;
Világosságod örök éjbe vész el...

Hol vannak ők, kik mint királyok éltek!
Hétszáznejű bölcs Salamon mivé lett?
Aranyba' járt, nárdusszal kente testét,
Élvezte szép nők csókjait, szerelmét;
S mégis jóllakva hírrel, gyönyörökkel:
Csupa hiúság minden! – így nyögött fel.
Hol vannak, kikről költők ajka zengett!...
A szép leányokat sehol se látom.

A hősregék, kalandok és szerelmek,
Valóság volt-e mindez, vagy csak álom?...
A trubadúrok ábrándos hadát,
Szelid virágok édes illatát
Nem őrzi többé csak mesék homálya; –
Hideg van, hó van: ennyit tudni márma.
Nincs több erő a földben, Anteusz;
Villámod megfagyott, szegény Zeusz.
Jehova, Buddha, Alláh nagy nevének
Nem száll a földről égbe hálaének,
A végítélet szörnyü harsonája
Az isteneket holtakúl találja.
Prométeusz, lelánczolt istenember,
Mi hasznot hajtál ellopott tüzeddel?...
Hiába hoztad földre az Olimprul:
Nézd a világot: megfagyásnak indul.
Epikúr, mézes ajku bölcselő,
Gyönyört, de mérsékeltet hirdető:
Szólj, életünk' hogy' kell beosztanunk,
Hogy élvezzünk, habár éhen halunk!
Mit ér a tudomány, óh Faust, mit ér!
Tudósnak lenni, lásd, ma nincs kiér'.
Koriolán, hajolni nem bíró,
Ma már nincs nyers tömeg, csak eszkimó.
Bübájos Héloïse, mesés alak,
Nincs több szerelmet suttogó ajak!
S hiába támadnál fel, Don Juan:
Mézes szavadtól nem csábúl a lány.
Nem is tud már csókolni és ölelni;
Csak azt tekinti, van-e még mit enni.
Kizökkent a világ, jó Hamletem,
De helyre már nem tolhatod te sem.
Költője a pokolnak és halálnak,
Óh, Dante, borzasztóbb ez, mint te láttad!
S te, ki a végső éjt megálmodád,
Byron, már én megértem alkonyát.

Óh, mi a hírnév, eszmék győzedelme!
Csak egy lehellet, semmiségbe veszve.
Egy röpké sóhaj, egy habloccsanás csak,
Futó villáma az örök mulásnak.
Próféta hangja csak légy zümmögése,
Mártir halála féreg szisszenése.
Költőnek híre porszem csak a szélben,
Királyi gög aranylégy a szeméten.
Hiába törtök ég felé hegyek;
Hiába, a föld mégis csak kerek.
Hiába égtél földet rázva, vulkán:
Holt kötömeg vagy, lángod kialudván.
Erény és gazság, gyöngeség s erő,

Útszéli koldus és világverő,
Őrütség, bölcsesség, ah, minden egy.
Ha ami volt, nem lesz majd s tönkre megy.
Pusztulhat a világok ezre sorba':
Az idők teljén nem lesz semmi csorba:
Mert nincs idő s mely el tud múlni, élet,
Az örökkévalósághoz ha méred.
Egy rebbenésig élni nyögve-sírva,
Vagy kéjmámor közt tántorogni sírba,
A földből átváltozni újra földdé,
És semmiről se tudni soha többé:
Hol itten a különbség?... Minden egy,
Könny és kacaj, vér s balzsam egyre megy.

Ki kérdi, aki volt, erényt tiport-e,
Balgák közt balga, vagy lángelme volt-e,
Koldúsnak született-e, vagy királynak,
Ki volt a társa: üdv-e vagy a bánat;
Vivódott-é álmatlan éjszakákon,
Feljajdult-é a földi hiúságon!...
Minden csak semmi: ez a végtanulság,
Örülni, sirni egyformán hiúság.
Az volt a bölcs, csak annak állt az élet,
Ki hírt, hatalmat nem hajszolt, csak élvezet;
Ki rózsák közt járt s tántorogva itta
Arany nedvét a gyöngyöző kehelynek;
Ki érzelmét nem kongó rimbe irta,
De meleg ajkakon vallott szerelmet.
Ki útjában letört minden virágot,
S a kérdéssel, hogy mért él, nem tusázott.
Csak szívta a virágok illatát
És lepke módra élte át nyarát,
S ha már nem járt virágok közt, de hóba':
Úgy halt meg, mint a lepke, mint a rózsa.

Az ezredévek száma olvasatlan.
Születtek meg' letűntek szakadatlan';
Bölcsök, próféták, költők elenyésztek;
Királyok hamva lett játéka szélnek.
Százszor megváltozott a földnek arcza;
Meg-megpihent az ember földi harcza;
Más korszakok más istenben hívének;
Ruhát, erkölcsöt egyformán cseréltek.
Csupán a költő volt mindég a régi.
Kihült a föld s ő nem tudott kiégni.
Szenvedtetek, ti rég letűntek is,
Midőn a lét bús is volt, édes is,
Virág is nyílt, madár is csattogott,
És zengtétek: Nem élni jobb dolog.
Pedig rátok még a jövő tekintett,

S ezért el tudtatok viselni mindent.
S ha keserűség volt is sorsotok,
Nektek még volt miért *meghalnotok*.
Magasztaltak más, újabb nemzedékek,
Midőn ebéd után a föld emésztett.
De már beállt e vén gömb éjszakája
S ti is aludni fogtok nem sokára,
Ti egykor fényes, égő csillagok,
Avagy gúnynéven: halhatatlanok.
Eltűntök az örök homály kódébe
S nem tudják majd egyikőtök nevét se.
Shakespeare és Goethe, Dante... óriások,
Egykor napok, most kialudt világok:
Óh, jó nekik! hogy oly régen halottak,
S hogy idáig, mint én nem vánszorogtak.
Kegyes Nirvána, befogadtad őket,
A soha többé fel nem ébredőket.
De én szegény, elkésett jövevény,
Végpusztulásnak hirdetője én,
Elátkozom, mely szült, az anyaméhet,
S a véletlent, hogy itt vagyok, hogy élek.
Itt jajgatok, itt sirok és tünődöm,
Kétségbeesve minden volt időkön.
Siratom enmagam s kik vélem élnek,
Hogy e törékeny gömbre mért jövének.
Óh, jaj nekem, hogy így elkésve jöttem,
Előttem nincs jövő, csak mult mögöttem,
S az észbontó, a rettentő valóság,
Hogy ami volt, mind hiábavalóság.
Nincsen jövő már s nem fog soha lenni;
Mi ezután jó: a kaosz, a semmi,
Óh, jaj nekem, jaj, hogy mind ezt belátom,
Én, az utolsó költő a világon.
Nincsen vigasztalásom, nincs reményem,
Hogy küzdelmimnek folytatása leszen.
Igazság, nem fogsz vívni több csatákat;
Csend, béke lesz, de csendje a halálnak.
Nincsen mit várni, nincsen mit remélni,
Legjobb nem tudni semmiről, nem élni.
Óh, jaj nekem, kinomnál nincs nagyobb!
Miről ember valaha jajgatott:
Itt zúg, üvöltöz gyötrő forgatagja,
Itt zakatol, nyilal, pusztít agyamba',
Salamon undorát, Jób istenátkát,
Jeremiás próféta jajgatását,
Bábel zavart nyelvét, sátán tusáját,
Szanzára kábító zaját, zugását,
És Dante poklát mind szívembe' látom,
Én, az utolsó költő a világon.

Csak te örülsz, bolyongó czimbora,
Ki nyugtot nem lelél sehol soha;
Csak a te lelked várja a napot,
Midőn fejed' álomra hajthatod.
Az utolsó költőnek hivatása,
Hogy elringasson kérve-kért halálba,
S hirdesse, befogván haló szemed':
Ahazvér boldog, mert *kiszenvedett*.

[1889]

AZ UTOLSÓ KÖLTŐ I.

- Kőszikla mellett, sápadt napvilágnál
Emberke, ember árnya, kuczorog.
Rongyos mezén hó s szél hidegje átjár,
De meg se rándul, csendesen zokog.
Csend van, csak néha hallhatók a hóban
Csikorgó léptek s csend leszen megint.
Egy másik törpét lát a távozóban
A mint a bús emberke föltekint.
Könnyekben úszó két sötét szemével
10 Utána néz, míg a homályba vész el.
Aztán mellére csüggesztvén fejét,
Ajkán megindul szózatoss beszéd:
- Hervadt virág, haldokló égi test,
Megöregedtél, véred hűlni kezd.
Hajdan virágos kebled most aszott,
S fonnyadt öled nem szül több magzatot.
Kis rőzse-tűz kíváncsib ma néked.
Mint izzó vágyak, égő hevülések.
A nap jégtenger, ólmos szürke fénnel,
20 S nem tudni, nappal-é ez még vagy éjjel.
Nem kell többé neked már népek áradása,
Nem kell, hogy dögvész öldössön rakásra.
Nem kell se vízözön, se tűzeső,
Véredben gázoló világverő.
Magadtól hervadsz, haldokolsz, enyészsz,
Mint sápadt fényed, nap, ha jó az éjjel.
- Az ezredévek száma olvasatlan;
Születtek meg letűntek szakadatlan.
Más korszakok más istenben hívének,
30 Ruhát, erkölcsöt egyformán cseréltek.
Csupán a költő volt mindig a régi;
Kihűltél, föld, s ő nem tudott kiégni.
Én, az utolsó itt állok s tünődöm.
Kétségbeesve minden volt időközön.
Siratom enmagam s kik vélem élnek,

Hogy e törékeny gömbre mért jövének.
Ami már volt az visszahozhatatlan,
S csak hogy kétségbeejtsen él az agyban.
És ami lesz sejtelve a halálnak,
40 Soha nem virrandó éjszakának.

Óh, jaj, e gömbre már elkésve jöttem,
Előttem nincs jövő, csak mult mögöttem,
Itt állok s mint nagy dözsölésre kelve,
A vágy bennem lankadt, zsibbadt az elme.
S az ésbontó, a rettentő valóság,
Hogy ami volt, mind hiábavalóság.
Óh, mi a hírnév, eszmék győzedelme!
Csak egy lehellet, semmiségbe veszte.
Egy röpke sóhaj, egy habloccsanás csak.
50 Futó villáma az örök múlásnak.
Próféta hangja, csak légy zümmögése.
Martir halála féreg szisszenése
Költőnek híre porszem csak a szélben,
Királyi gög aranylégy a szeméten.
Bölcsök, próféták, költők elenyésztek.
Királyok hamva lett játéka szélnek.
Népek pusztultak, trónok összedőltek,
Más isteneik voltak más időknek.
S csak egyre jöttek-tűntek ezredévek,
60 Örök időhöz mérve semmiségek.
Százszor megváltozott a földnek arcza,
Meg-megpihent az ember földi harcza
S a tanulság, hogy minden füst, hiúság
S az, ami el nem muló a szomorúság.
Az volt a bölcs, csak annak állt az élet,
Ki hírt, hatalmat nem hajszolt, csak élvezet.
Ki rózsák közt járt s tántorogva itta
Arany nedvét a gyöngyöző kehelynek.
Ki érzelmét nem kongó rimbe' írta
70 De meleg ajkakon vallott szerelmet,
S nem bízta szíve lángját a papirra,
Ki útjában letört minden virágot.
S a kérdéssel, hogy mért él, nem tusázott
Csak szívta a virágok illatát,
Ki lepke-módra élte át nyarát.
S mikor már nem rózsákon járt, de hóba
Úgy halt meg, mint a lapke, mint a rózsa.

Hol vannak ők, a biboros királyok,
S kinek szavára a nap is megállott.
80 Hol van csodás hatalma Józsuének?
Hétszáz nejű bölcs Salamon mivé lett?
Aranyba' járt, nárdusszal kente testét,
Kegyét a legszebb asszonyok keresték,

- S mégis jóllakva hírrel, gyönyörökkel:
Csupa hiúság minden! Így nyögött fel.
Hol vagy csodált, tisztelt királyi Buda,
Ki népedet vívéd erényes útra?
Hol vannak, kikről költők lantja zengett,
A szép leányokat sehol sem látom.
- 90 A hősrégék, kalandok és szerelmek...
Valóság volt-e mindez, vagy csak álom?...
A trubadúrok ábrándos fáját,
Szelid virágok édes illatát,
Ma már nem őrzi csak mesék homálya...
Hideg van, hó van: ennyit tudni már ma.
Prométeusz, lelánczolt istenember,
Mi hasznót hoztál ellopott tüzeddel?
Hiába hoztad földre az Olimpust,
Nézd a világot, megfagyásnak indul.
- 100 Epikur, bölcse a mérték tudásnak
Az élet üdve, mondd, így fejthető meg?
S Jézus, kit mindenek felett csodálok,
Ezért szenvedted csúf kereszthalálot?
Nincs több erő a földben, Anteusz,
Villámod megfagyott, szegény Zeusz.
Jehóva, Buddha, Allá nagy nevének,
Hol vannak ők, kik benned hívének,
Nem száll a földről égbe hálaének.
Mivel, mind hazátlan árnyékká levétek.
- 110 A végítélet szörnyű harsonája,
Az isteneket holtakul találja.
Erény és gazság, gyöngeség s erő,
Útszéli koldus és világverő.
Őrütség, bölcsesség, ah minden egy,
Ha ami volt, nem lesz, mert tönkre megy.
Hiába törtök ég felé, hegyek,
Hiába, a föld mégis csak kerek..
Hiába égtél, földet rázva, vulkán,
Holt kötömeg vagy, lángod kialudván.
- 120 Bármeddig éltél, ember itt dadogva,
Az idők teljén nincsen semmi csorba.
És majd kihalván nemsokára minden
Ép, mintha sose lettél volna itten
Mert nincs idő s mely el fog múlni, élet,
Az örökkévalósághoz ha méred.
Egy rebbenésig élni nyögve, sírva,
Vagy kéj-mámor közt tántorogni sírba.
A földből átváltozni újra földdé,
Eszmélgni perczig, aztán soha többé.
- 130 S nem tudni, hogy e játékot velünk,
Ki űzi, mik vagyunk, mivé leszünk:
Óh, föld, im' ez rövid történeted.
Könny és kacaj, vér s balzsam egyre megy.

- Ki kérdi, aki volt, erényt tiport-e,
 Balgák közt balga, vagy lángelme volt-e.
 Koldusnak született-e vagy királynak,
 Ki volt a társa, üdv-e vagy a bánat.
 Vivódott-é álmatlan éjszakákon,
 Feljajdult-e a földi hiúságon?
- 140 Mi az igazság? Mondom én azoknak,
 Kik megfejtésén holtig fáradoztak:
 Minden csak semmi: ez a végtanulság,
 Örülni, sírni egyformán hiúság.
 Mit ér a tudomány, óh, Faust, mit ér?
 Tudósnak lenni, lásd ma nincs kiér.
 Bűbájos Héloïse, mesés alak,
 Nincs több szerelmet suttogó ajak!
 S hiába támadnál fel, Don Juan,
 Mézes szavadtól nem csábúl a lány.
- 150 Nem is tud már csókolni és ölelni,
 Csak azt tekinti van-e még mit enni!
 S te szélmalomokkal harczoló bolond
 Nézd, nézd, fajod felfalja önmagát.
 Koriolán, hajolni nem bíró:
 Ma már nincs nyers tömeg, csak eszkimó,
 Byron, kinek még látom sugarát
 Ki leírtad a végső éjszakát.
 S ki a sötétség borzalmát leírtad
 Költője a pokolnak és halálnak.
- 160 Óh, Dante borzasztóbb ez, mint te láttad.
 Nézd, nemsokára több nap nem virad.
 Kizökkent a világ, jó Hamletem,
 De helyre már nem tolhatod te sem.
 Óh, jaj nekem, jaj hogy mindezt belátom,
 Én, az utolsó költő a világon!
 Való, hogy a régen letűntek is,
 Midőn a lét kín is volt, édes is.
 Virág is nyílt, madár is csattogott,
 Sóhajtottak: Nem élni jobb dolog!
- 170 Pedig rájok még a jövő tekintett
 A hírért el tudtak szenvedni mindent.
 Nektek még volt miért *meghalnotok*,
 Ha keserűség volt is sorsotok.
 Dicsérték őket késő nemzedékek,
 Midőn ebéd után a föld emészett.
 De most közelg e vén gömb éjszakája:
 Aludni fog mindenki nemsokára;
 S akik fénylettek, mint a csillagok
 Gúnynevükön: a halhatatlanok.
- 180 Eltűntek rég az őshomály ködében,
 Nem tudni már a legtöbbnek nevét sem.
 Shakespeare és Goethe, Dante... óriások.
 Egykor napok, most kialudt világok.

- Óh, jó nekik, hogy oly régen halottak,
Hogy idáig, mint én, nem vánszorogtak.
Kegyes nirvána, befogadtad őket,
A soha többé föl nem ébredőket.
De én, szegény elkésett jövevény,
Végpusztulásnak hírdetője, én,
190 Elátkozom, mely szült az anyaméhet,
A véletlent, hogy itt vagyok, hogy élek.
Síró szavam bús temetési gyászdal,
Együtt veszek a haldokló világgal!
Nincsen jövő már s nem fog soha lenni;
Mi ezután jó, a káosz, a semmi,
Nincsen vigasztalásom, nincs reményem,
Hogy eszméimnek folytatása léssen.
Igazság, nem fogsz vívni több csatákat;
Csend, béke lesz, de csendje a halálnak.
200 Mit halandó valaha szenvedett,
Min szív valaha kétségbeesett:
Itt zúg, üvöltöz gyötrő forgatagja,
Itt zakatol, nyilal, pusztít agyamba,
Salamon undorát, Jób isten-átkát,
Jeremiás próféta jajgatását,
Bábel zavart nyelvét, sátán tusáját,
Szanzára kábitó zaját, zugását,
És Dante poklát telve rémülettel
Magamban érzem mind tombolni le s fel.
- 210 Ahazvér, vén, törődött czimbora,
Ki nyugtot nem lelél sehol, soha.
Csak a te lelked víg, közelg napod
Midőn fejed álmra hajthatod.
Bús lelkedről lehull a súlyos átok,
S ha élted gyászos volt, víg lesz halálod.
Az utolsó költőnek hivatása,
Hogy elringasson jóltevő halálba.
Óh, hajtsd ölembe bánatos fejed,
Hogy én fogjam be két haló szemed’.

(1882)

MAGYAR VERSEI

IFJUSÁGOM 1874–1883.

TÜNŐ IFJUSÁG

I. FUT, FUT, REPÜL AZ IFJUSÁG...	2.	469.
II. MEG-MEGLEGYINT SZELLŐJE...	2.	469.

ELSŐ SZERELEM I–VIII.

I. ÁBRÁNDJAIM DERŰS VILÁGÁT...	3.	470.
*LAJKA EMLÉKE	4.	471.
II. EMLÉKEZEM! ZÖLD VOLT AZ ERDŐ... / MÁJUS ELSEJÉN	5.	471.
III. SZIVEMBŐL TÉPTEM EZT A DALT... / DALOCSKA, SZÁLLJ TOVÁBB!	6.	471.
IV. SZÉP VOLT ÉS IFJU...	6.	472.
V. ZENESZÓT HOZ A KÓRSA SZELLŐ...	7.	472.
VI. BEH MESSZE TÜNT...	7.	473.
*ELVESZETT IDŐK. (1877. JUL. 23.)	8.	473.
VII. TALÁLKOZÁS 1–5. – 1879. május 14.	8.	474.
1. IGY JÖVÜNK ÖSSZE HÁT MEGINT...	8.	
2. ÓH, MERT TE SEM FELEJTHETÉD...	9.	
3. ÓH, CSAK NEVESSÜNK!...	9.	
4. AKKOR TE MÉG KIS LÁNYKA VOLTÁL...	9.	
5. RUHÁJA KÉK VOLT...	9.	
VIII. A POZSONYI LIGETBEN. 1880. AUGUSZTUS 5.	10.	474.

EMMA I–XLI.

I. HIMNUSZ	11.	478.
II. DONNA DIANA	13.	479.
III. ÓH, SZÁNJ MEG ENGEM!...	14.	481.
*EMMA	15.	481.
*Ó, MÉRT TALÁLKOZÁM VELED!	17.	482.
IV. NEM MONDTA SENKI MÉG...	17.	482.
V. A RÉTEKEN JÁROK DALOLVA...	18.	482.
*A RÉTEKEN...	18.	482.
VI. BÁL UTÁN II.	19.	483.
*BÁL UTÁN. I. JÚL. 26.	19.	483.
VII. AKIK A TAPSOT KEDVELIK...	20.	483.
VIII. MIKOR A LANGY SZELLŐCSKE...	20.	483.
IX. *ÖRÖK SZERELEM I.	21.	484.
ÖRÖK SZERELEM II. 1877. JUL. 14.	23.	484.
X. ARCZKÉPÉRE	24.	484.
XI. SOUVENIR	24.	484.
XII. GYAKRAN JELENSZ MEG ÁLMAIMBAN...	25.	485.
XIII. A VILÁGON TE A LEGKEDVESEBB...	25.	485.
XIV. ÓH, NE NÉZZ RÁM MOSOLYOGVA!...	26.	485.
XV. NE OKOZZ', NE VÁDOLJ SZÜNTELEN!...	27.	485.
XVI. TIPORJ LÁBAIDDAL...	27.	486.
XVII. WEBERT, CHOPINT JÁTSZOD BETÉVE...	27.	486.
XVIII. HA MOSOLYGASZ, MENNYBE NÉZEK...	28.	487.
XIX. BEH JÓ, HOGY EL TUDOM FELEDNI...	28.	487.
XX. AZOK AZ INGATAG POÉTÁK!...	28.	488.
XXI. HA VALAHA TALÁLKOZUNK MÉG...	28.	488.
XXII. SZÉTTÉPTED AZT A RÓZSALÁNCZOT...	29.	488.
XXIII. NE IS TALÁLKOZZUNK MI TÖBBÉ!...	29.	488.
XXIV. ISTEN VELED HÁT!...	30.	489.

*VÉGSŐ SZAKOK 4.	30.	489.	
XXV. UTON	30.	489.	
XXVII. MILYEN JÓ, HOGY ELHAGY TALAK...	31.	489.	
XXVIII. EGY LEVELÉRE	31.	489.	
*EGY LEVÉLRE	32.	489.	
XXIX. ÜZENET A TÁVOLBA	32.	490.	
XXX. HÁT ÉRDEKLŐDIK MÉG IRÁNTAM?...	32.	490.	
XXXI. BIMBÓNAK TÁRSA HARMAT...	34.	491.	
XXXIII. HA HALLANÁL VÍG CZIMBORÁK KÖZT...	34.	492.	
XXXIV. TUDOM, ELHERVAD IFJUSÁGUNK...	35.	492.	
XXXV. KELL, HOGY HOZZÁD VISSZATÉRJEK!...	35.	492.	
XXXVI. SOK SZÉP LEÁNY VAN A VILÁGON...	36.	492.	
*AZ EGYETLEN	37.	493.	
XXXVII. A TAVASZ ELSŐ NAPSUGÁRA....	38.	493.	
XXXVIII. ÉN ÉDES ELHERVADT VIRÁGOM...	38.	493.	
XXXIX. A TE NEVED, A TE HANGOD...	39.	493.	
XL. ÓH, CSAK MÉG EGYSZER ÖSSZEJÖNNÉNK...	40.	494.	
XLI. KERÜLSZ? JÓ, HÁT KERÜLJ...	40.	494.	
XLII. TALÁLKOZUNK VÉGRE MÉGIS!...	41.	494.	
XLIII. SZERELMI ÖZVEGYSÉGEMET...	41.	494.	
<i>PERDITA I–VII.</i>			
I. RÓZSAKINÁLÁS, ZENE MELLETT...	42.	496.	
II. GONDOLJON A VILÁG AKÁRMIT...	43.	496.	
III. SZIVEM IGAZ ÉS JÓ TEHOZZÁD...	43.	496.	
IV. KÉSŐ NEKED MÁR ZÚGOLÓDNI...	44.	496.	
V. LELKEDBE ÁDÁZ VÉGZETED...	44.	497.	
VI. HIÁBA GYUJT SZEMED SUGÁRA...	45.	497.	
VII. EGYEDÜL ÁLLSZ. EZ AZ ÁTKOD...	45.	497.	
<i>VÁLTOZATOK</i>			
OSZTÁLYRÉSZEM	46.	498.	
SÁTÁN II.	47.	498.	
*SÁTÁN I.	48.	499.	
A BÁNATBÓL...	49.	500.	
ÁRVA FIÚ I.	49.	500.	
*ÁRVA FIÚ II.	50.	501.	
KARÁCSONKOR. 1874.	50.	501.	
MIKOR HUSZ ÉVES LETTEM. 1875. ÁPR. 9.	51.	502.	
A FILISZTEREKHEZ II.	52.	502.	
*A FILISZTEREKHEZ I.	53.	504.	
IMAKÖNYVEM	54.	504.	
*EGY IMAKÖNYV	55.	505.	
EST DEUS IN NOBIS! EGY ISMERETLEN POÉTA VERSET KÜLD A SZERKESZTŐNEK	56.	505.	505.
A CZIGARETRŐL II.	57.	506.	
*A CZIGARETTRŐL I.	58.	507.	
TAVASZODIK...	59.	507.	
TEDEUM	59.	508.	
NE VÁDOLJÁTOK...	61.	509.	
BOLDOG IDŐ	61.	509.	
A KÖLTŐ VILÁGA	62.	510.	
PETŐFI ÉL. ARRA AZ ÁLHÍRRE, HOGY PETŐFI A SZIBÉRIAI			
ÓLOMBÁNYÁKBAN RABOSKODIK. 1877.	63.	511.	
ŐSZ FELÉ	63.	512.	
IMÁDSÁGOM	64.	513.	
AZ OÁZ PANASZA	64.	513.	
TULÉLEK ÉN MINDEN CSALÓDÁST	66.	514.	
MIATYÁNK	68.	515.	

SORS	69.	515.
SCHOPENHAUER OLVASÁSA KÖZBEN	69.	515.
SZERELEM FILOZÓFIÁJA	71.	517.
A BOLONDOK HÁZÁBÓL	72.	517.
EGY PILLANGÓ TÖRTÉNETE	73.	523.
A PÉNZ. (TÖREDÉK)	74.	524.
JÉZUS PILÁTUS ELÓTT. MUNKÁCSY KÉPE	76.	525.
IVÁS KÖZBEN	77.	526.
ISKOLATÁRSAIMHOZ. 1878.	78.	528.
KÉT ÚTITÁRS	79.	529.
TARTSATOK BŰNBÁNATOT! II.	80.	529.
*TARTSATOK BŰNBÁNATOT! I.	82.	530.
A VIRÁGOK	83.	530.
ÜRES NAPOKBAN	84.	530.
I. EZEK A PETYHÜDT, FÁRADT, LOMHA PERCZEK	84	
II. KINEK NYOMOR RINGATTA BÖLCSEJÉT	84.	
III. CSAK MÚLJATOK, CSAK MÚLJATOK	85.	
LÁNYOK, LÁNYOK, MAGYAR LÁNYOK!	85.	531.
EDITHEZ	86.	531.
TANÁCS	86.	531.
KÁR VOLT...	86.	531.
FALUN	87.	531.
I. BÚSAN, ÖSSZETÖRTEN	87.	
II. RÉGI UTCÁK, RÉGI HÁZAK	87.	
III. SUSOGJATOK, TI KORONÁS FÁK!	88.	
KÖLTŐK SORSA	88.	532.
SZIVEM	88.	533.
DICSVÁGYÓNAK	89.	533.
A TENGER-PATAKRÓL	89.	533.
NIRVÁNA	91.	533.
NŐSÜLŐ BARÁTOMNAK	91.	534.
MULANDÓSÁG	92.	534.
EPILÓG. ENDRŐDI SÁNDOR ESKÜVŐJÉRE	93.	534.
MAGAMMAL ÉVÖDÖM...	93.	535.
HA MÁR SZERETNI NEM FOGOK	94.	535.
A KÜZDELEMBEN	94.	535.
SZERETNÉK MINT HAJDAN ÉGNI	95.	535.
PAPÍR-ROMOK	95.	536.
KITÁROD ÉREZŐ SZIVED...	97.	537.
FIATAL HÁZASNAK	97.	538.
PETÓFI ELLEN I.	98.	538.
*PETÓFI ELLEN II.	98.	538.
I. N. R. I.	99.	539.
A HALÁL UTÁN. 1877.	100.	540.
UTOLSÓ VÁGY	101.	540.
HAZUGSÁGOT SOSEM ÍRTAM...	102.	541.
ÚTKÖZBEN	102.	541.
AKIT SZERETTÜNK...	103.	541.
MA SZÜLETETT A MESSIÁS!	103.	541.
NE TUDJON RÓLAD A VILÁG	104.	542.
JÖVENDŐ ÉVEK...	105.	542.
DON JUAN A MÁSVILÁGON	106.	542.
MEGHALT	106.	543.
FINALE	107.	543.

MAGÁNY 1883–1889

MAGÁNY	108.	544.
--------	------	------

EMMA I–XI.

I. KÖNYVEMMEL	110.	546.
II. TE VAGY MÉG MOSTAN IS SZIVEMNEK...	110.	546.
III. NEM VOLTÁL MÁR IFJU LÁNYKA...	111.	546.
IV. EMLÉKED, MINT VIRÁG A KÖNYVBEN...	111.	546.
V. MÉG MOST IS VÉLED, CSAK TEVÉLED...	112.	546.
VI. UTÓHANGOK 1–2.	112.	547.
VII. MI LENNE, HOGYHA ÖSSZEJÖNNÉNK...	113.	547.
VIII. DICSŐSÉG	114.	547.
IX. ÉNEKEK ÉNEKE	114.	548.
X. MÉG EGYSZER	116.	549.
XI. SZERELMI EPILÓG	117.	549.

FESTETT IDEÁL

FESTETT IDEÁL	118.	549.
---------------	------	------

EPITÁFIUMOK

KATONA JÓZSEF. EMLÉKTÁBLÁJÁNAK LELEPLEZÉSÉRE. 1883. ÁPRILIS 16.	121.	550.
WAGNER RIKÁRD	122.	551.
ARANY JÁNOS HALÁLÁRA	122.	552.
TURGENYEV	123.	553.
A VOLKOV-TEMETŐ II.	124.	554.
*A VOLKOV-TEMETŐ I.	125.	555.
IDŐELŐTTI SÍRVERS	127.	556.

GOROMBA VERSEK

BIZTATÁS	127.	557.
VALLOMÁSOK I–III.	129.	557.
I. SERÉNY A VÁGYBAN, REST A TETT BEN...	129.	
II. MINT AZ ÉHES KOLDUS EMBER...	129.	
III. HEINÉVEL, HA KELL, BEVALLOM...	129.	
PRO MEMORIA. KEZDŐ POÉTÁKNAK	130.	557.
SZÉPEN FOGNAK ELTEMETNI	130.	558.
TALIZMÁN I.	130.	559.
*TALIZMÁN II.	131.	559.
SIRALMAS NÓTA	132.	560.
BETEKSÉGBEN. 1886. SZEPT. 26.	133.	560.
BUCSU KABÁTOMTÓL	133.	561.
KÖLTŐI EPISZTOLA. KORODA PÁLHOZ	134.	561.
*LEVÉL KORODA PÁLHOZ	135.	562.
A TÖRVÉNY BETÜJE	137.	562.

VIRÁGNYELVEN

A METEÓRKŐ	140.	563.
A FÉNY	141.	563.
ŐSZI RÓZSA I.	141.	564.
*ŐSZI RÓZSA. II. A <u>SZEPTEMBER</u> CZÍMŰ VERSES REGÉNYBŐL	141.	564.
A GYANAKVÓ	142.	564.
SALAMON KIRÁLY ÁLMA	142.	564.
A SZAMÁR	144.	565.
PÁLMA A HORTOBÁGYON	145.	567.

VÁLTOZATOK

MAGAMRÓL	146.	568.
ROSSZ ISTENEK	147.	568.
RÉGI DALAIMHOZ	149.	569.
JÓB SIRALMA	150.	569.
*TALÁLT RÓZSA I.	151.	570.
TALÁLT RÓZSA II.	152.	570.

PALINÓDIA	153.	570.
A CSILLAGOK	153.	571.
DIÁKÉLET	154.	571.
*JÓ LELKEK I.	155.	573.
JÓ LELKEK II.	156.	573.
TRISTIA 1–3.	156.	573.
1. ITT E ZSIBONGÓ, ZAGYVA FÖLDÖN...	156.	
2. NE TEDD KI SZÍVED' NAGY MELEGRE...	157.	
3. ÓH, LÉLEK GYÁSZÁ, SZENVEDÉSE...	157.	
VARÁZS-EREKLYE	158.	573.
CSÖNDES EMBER LESZ BELŐLEM	159.	574.
*ALKONY	159.	574.
NYÁRI EST	160.	574.
PROPRIA LAUS	160.	574.
MENTSVÁR	160.	574.
VIKTOR KERESZTFIAMNAK	161.	575.
HALOTTAK NAPJÁN 1–2.	162.	575.
1. MOST KESEREKD KI BÁNATOD'...	162.	
2. EZ A HALÁL, A HERVADÁS HAVA...	162.	
DAL	163.	575.
HERVADT VIRÁG...	163.	575.
POZSONY. A POZSONYI ÚJ SZÍNHÁZ MEGNYITTÁSA ALKALMÁBÓL. 1886. SZEPT. 22.	163.	575.
A KENYÉR	165.	578.
*TŰNŐDVE KÉRDEZEM... I.	167.	578.
TŰNŐDVE KÉRDEZEM... II.	167.	578.
TANTALUSZ	168.	579.
REZIGNÁCZIÓ	168.	579.
MULNAK HETEK...	169.	579.
ÉNEKLŐ KOLDUS	169.	579.
MI BAJ VAN A VILÁGON?	170.	579.
SEMPER IDEM I.	171.	579.
SEMPER IDEM II.	172.	580.
SZABADSÁG	174.	580.
VÉGZET	175.	581.
HIÚ VÁGY	175.	581.
ÉLETHARMÓNIA	177.	581.
AMIT A POHARAK BESZÉLNEK	177.	581.
FUTÓ IDŐ...	178.	582.
SÓHAJ II.	179.	582.
*SOHAJ I.	180.	582.
INTÉS	180.	582.
HARMINCZ ÉV	180.	582.
SZERELMI MORÁL 1–3. [1886]	181.	583.
1. A VÁROSBAN ROSSZ EMBEREK...	181.	
2. AZT HITTEM, MÁR SZERETNI NEM FOGOK...	182.	
3. A SZERELEMNEK KATONÁI...	182.	
LEHETNÉK MÉG EGYSZER HUSZ ÉVES!	182.	584.
MIKOR MÉG SÍRNI TUDTAM...	183.	584.
ÁPRIL	183.	584.
A CSAVARGÓ	184.	584.
A HALÁL ELŐTT	185.	584.
ISTEN	186.	585.
KÉSŐ BÁNAT	187.	585.
A SZÍV	188.	585.
IFJU PESSZIMISTÁNAK	188.	585.
UGYANANNAK	190.	588.
AZ ÚJ NYOLCZ BOLDOGSÁG	192.	588.
*LEMONDÁS I.	193.	588.
LEMONDÁS II.	194.	588.
SIROK KÖZÖTT I–II.	195.	588.

I. SZERETEK ÉN BOLYONGANI...	195.	
II. A TEMETŐ CSENDES MAGÁNYA...	195.	
*SIROK KÖZÖTT. ITT SZOKTAM ÉN BOLYONGANI!	196.	589.
SIROK KÖZÖTT. EGYÜTT KÜZDÖTTÉK ÁT AZ ÉLTET...	196.	589.
A KÉT NEM	197.	589.
LEVÉL EGY BARÁTOMHOZ	197.	589.
A HALÁLHOZ	199.	590.
KÉSŐ	200.	590.
FÉRFIKOR	201.	590.
TAVASZ-VÁGY	201.	590.
MAGDOLNA	202.	591.
ALTATÓ	203.	591.
UTRA KÉSZEN I-III.	203.	592.
I. AKÁRHOGY KÜZDÖK ELLENED...	203.	
II. UTAM' NEM JELZI SEMMI TETT...	204.	
III. MIKOR A TERMÉSZET SZÜZ-HAMVAS ARCZA...	204.	
MARGITNAK	205.	592.
BETEGEN	206.	593.
KÉTFÉLE SZÁMITÁS	206.	593.
VÁLASZ EGY LEVÉLRE	207.	593.
ÁMOR HITVALLÁSA	208.	593.
ARCÓBAN. 1888. MÁRCZIUS 14.	208.	594.
A HALÁL	209.	594.
ALÁZAT	209.	595.
ÁGYBAN	210.	595.
SZEPTEMBER VÉGÉN	211.	595.
HANGULAT	211.	595.
ÚJ ÉLET	212.	596.
SZINHÁZBAN	212.	596.
PÁN HALÁLA	213.	596.
AZ UTOLSÓ KÖLTŐ II. LÁTOMÁNY	216.	601.
AZ UTOLSÓ KÖLTŐ I.	220.	604.

KÖTETBEN MEG NEM JELENT VERSEI

1871

*IV. BÉLA	225.	605.
*KÖNNYŰ ÉS NEHÉZ	227.	606.
ÁLOM	227.	606.
EMLÉKKÖNYVBÉ. B. A. UNOKATESTVÉREMNEK	228.	606.
HOZZÁ	228.	607.
PANASZ	228.	607.
TUDÁS	229.	607.

1872

ELBÚCSÚZOTT...	229.	607.
TÜNÖDÉS	229.	607.
BÚM	230.	608.

1873

*BORÚS NAPON SZÜLETTETEK...	231.	608.
*KACZÉR S HIÚ, AMÍG VALÁL...	231.	608.
A „SEMMISÉG DALAI”-BÓL. I-III.	231.	608.
I. TEMETŐN	232.	
II. NAGYURI SIR	232.	
III. SIRÁSÓ DALA	232.	
LAJKA NEVENAPIÁN	233.	609.

1874

*AZ X-BŐL	234.	610.
MI LENGI...? AHOGY ERDÉLYI MOST ÍRNÁ	234.	610.
EPIGON	235.	611.
GÁSPÁR IMRÉHEZ. G[ARAM]UJFALU, 1874. SEPT.	236.	613.
ŐSZI DALT IROK	236.	613.
AZ ÁRVA	238.	615.
BÁBEL	238.	615.
CSÁB	239.	615.
ISTEN	239.	616.

1874–1875

*BETEG DALOK 1–6.	240.	616.
CSEVEGÉSEK 1–4.	242.	616.
1. GYŰLÖLTEM EMBERT ÉS VILÁGOT...	242.	
2. NEM AZ IRIGYSÉG SZÓL BELŐLEM...	242.	
3. NEM IS VOLT MÉG VALAMI RÉGEN...	242.	
4. KÉRLEK, NE ZENGJETER, POÉTÁK...	243.	

1875

*MEA CULPA I.	243.	617.
*MEA CULPA! II.	244.	617.
*MEA CULPA III.	245.	618.
*MEA CULPA! IV.	245.	618.
EGY FIÚNAK	245.	618.
ELŐRE TUDTAM...	246.	619.
FALUSI DAL	247.	619.
*EGY FIATAL LEÁNYNAK	248.	619.
*BEH FURCSA... I.	248.	619.
BEH FURCSA... II.	249.	619.
MESSIÁSVÁRÓK	249.	619.
NE SÍRJ, NE SÍRJ...	250.	620.
*TONCSINAK I.	251.	620.
*TONCSINAK II.	252.	621.
A HÁRSFA REGÉJE	253.	621.
AZ ÚJ NÉPKÖLTŐK	254.	621.
JUVENTUS VENTUS! / AZ IFJUSÁG	255.	622.
KARÁCSONY	255.	622.
POTYA-NÓTA. ÉNEKLIK A SZERKESZTŐK	256.	622.
RÓZSA LEVELE A NEVELŐBŐL	256.	622.
*SIRASSATOK...	257.	622.
TUDNÉK BÁR IRNI SZENVEDÉLLEL...	258.	623.

1876

*NÉMA VÁD I.	259.	623.
NÉMA VÁD II.	260.	623.
BÓLOGAT AZ...	260.	623.
*EGY SZERKESZTŐNEK I.	260.	623.
EGY SZERKESZTŐNEK II.	260.	624.
EGY KIS LEÁNYNAK	262.	624.
*KÉTSÉGEK I–IV.	262.	625.
I. RAGYOG A CSILLAG...	262.	
II. MELLETTED OLYAN ÁBRÁNDOS VAGYOK...	263.	
III. MONDÁM, A DICSŐSÉG NEM ÜDVEZIT...	263.	
IV. A GÚNY ERŐLTETETT; A VERS HIDEG...	263.	
MAGÁNYOS KERESZT	263.	625.
LEPKESZÁRNYAK. I–II.	264.	625.

I. HOGY NYOMORULT VAGYOK, NEM ÉRZEM...	264.	
II. SZIVEMNEK KÖNNYŰ LEPKEFODRÁT...	264.	
*MÉCSVILÁGOK I–VI.	264.	625.
I. TANITSATOK MEG SIRNI ENGEM...	264.	
II. MINT FORRÓ NYÁRI ÉJSZAKÁKON...	264.	
III. ÉN IS VIRÁGOK KÖZT SZÜLETTEM...	264.	
IV. LASSACSKÁN ELKÖZELG AZ ÉJFÉL...	264.	
DALAIM	265.	625.
EMLÉKEK. 1–4.	266.	626.
1. KÉT–HÁROM ÉV UTÁN REÁD TALÁLTAM...	266.	
2. TALÁLKOZUNK MEGINT AZ UTCZÁN...	266.	
3. EGYSZER-KÉTSZER LÁTTALAK CSAK ESTE...	266.	
4. UGY KERÜLÖK MINDEN ROKONT, BARÁTOT...	267.	

1877

NEM ÉRTEM SZIVEDET...	267.	626.
SZENVEDSZ? BETEG VAGY?	267.	626.
VÉGSŐ SZAKOK. EGY CZIKLUSHOZ. 1–3.	268.	626.
1. LEJÁTSZVA IMMÁR A BOHÓZAT...	268.	
2. HITVÁNY DARAB VOLT...	268.	
3. ÉS IRHATNÉK MÉG, GÚNYOSABBAN	268.	
EGY BÁLKIRÁLYNÉNÁK	269.	627.
*EGY BÁLKIRÁLYNŐNEK	269.	627.
A MAMA SZÓLT... / ETIKETT	270.	627.
A PLETYKA BÁNT?... / ETIKETT	270.	628.
*AZ ÉLETBŐL I.	271.	628.
AZ ÉLETBŐL II.	272.	628.
ŐSZI REMÉNY	272.	628.
MÁR SZÁZSZOR IS...	273.	628.
BARABÁS MIKLÓSHOZ	273.	628.
CSALÁDI FÉSZEK	274.	629.
LÁZBAN	275.	630.

1878

VILÁGBÁNAT. KOMOLYAN IS LEHET VENNI	276.	630.
MIRZA SCHAFFYNAK	277.	630.
DON OUIJOTE	278.	631.
*VÁLÁS UTÁN I.	279.	631.
*VÁLÁS UTÁN II.	280.	632.
VÁLÁS UTÁN III.	281.	632.
ÖREG EMBER TAVASZA	282.	632.
FELTÁMADÁS	282.	632.
SZABADBAN	283.	632.
*ARATÁS	284.	633.
ERDEI DAL	285.	633.
ARANY JÁNOSNAK. VÁLASZUL „KOZMOPOLITA KÖLTÉSZET” CZÍMŰ VERSÉRE	286.	633.
EGYEDŰL	287.	636.
AZ EGYETLENHEZ	288.	637.
A NAGY TEMETÉS	290.	637.
SZENT ISTVÁN NAPJÁN I–III.	291.	637.
I. HATALMAS, BÖLCS, ELŐRELÁTO...	291.	
II. MAGYAROK ELSŐ SZENT KIRÁLYA...	292.	
III. DICSŐSÉGES SZENT JOBB KÉZ...	293.	
A NEMZETI KASZINÓNAK. MIDŐN EGY FIATAL		
SZINÉSZ SZÁMÁRA 1000 FRTOT GYŰJTÖTT	293.	638.
BÉKE-GONDOLATOK	293.	639.
AZT IRTA, HOGY TÖBBÉ NEM ÍRHAT...	294.	639.
IFJUSÁG ÉS SZERELEM...	295.	639.
BISMARCK FÉLELME	296.	639.

EGY MENYASSZONYNAK	296.	641.
ÜRES IMMÁR A FECSKE-FÉSZEK...	297.	641.
A JEGESMEDVE	298.	641.
A MUNKA NÉPE	299.	642.
ESIK, ESIK...	299.	642.
HÁBORUS HIREK	300.	642.
HIMNUSZ	301.	643.
SZERESD HAZÁDAT!	301.	643.

1878–1879

*A MEGSZOKÁSNAK RABJA LETTEM...	302.	643.
---------------------------------	------	------

1879

A SZERELEM ÁRVÁJA	303.	644.
HULL A VIRÁG...	303.	644.
A BOLDOGSÁG IZGALMA...	304.	644.
IRÓNIA	304.	644.
JELSZÓ	306.	645.
KI ÉRTI MEG?	306.	645.
KLÁRI NÉNI	307.	645.

1880

ÁLDOZÓ KIS LÁNY	308.	645.
CSAK LŐJETEK, CSAK VIVJATOK!	309.	646.
MÁJUS. FÉNYNEK, MELEGNEK ÚJULÁSA VAN...	309.	646.
UTI EMLÉK	310.	646.
NYÁR	310.	647.
KENYÉRPOÉZIS	311.	647.
TÉLEN...	312.	647.
HALÁSZAT	313.	647.
MÁJUS. AZ IFJUSÁG BÁJOS VIDÉKE...	313.	648.

1881

IBOLYÁT ÁRULÓ LEÁNY	314.	648.
LENGE SZELLŐ SIMOGATJA...	315.	648.
MŰVÉSZET	315.	648.
APRÓ DALOK I–III.	316.	649.
I. ELÉG HÁLÁT NEKED...	316.	
II. NEHÉZ NAPOKBAN LÁTLAG UJRA...	316.	
III. ÚGY VAN! SZERETTEM MÁR ELŐTTED...	316.	
FORDULJATOK MIND ELLENEM...	317.	649.
CSORBA ZSÓFI	317.	649.
KANÁRI SIRJA	319.	649.

1882

EDELÉNY, A HOLTIG HŰ SZERETŐ. IGAZ HISTÓRIA HÁROM ÉNEKBEN	319.	650.
---	------	------

1883

FAKÓ POÉTA	328.	651.
A HALOTT GYŰRŰJE	329.	652.
A HALÁL ÖNKÉNYTESEI	330.	653.
MAGYAR VIRTUS	331.	653.
VAKULJ MAGYAR! A HORVÁT ZENEBONÁRA	331.	653.
SZEGED	332.	654.
ZENGŐ DALOKBÓL	332.	655.

1883 –1884

EGY DIVATOS LIRIKUSRA I-III.	333.	655.
I. NAGYOBB VAGY TERMETEDNÉL...	333.	
II. KÜZD AZ IDEÁL, S GYŐZ AZ EGYSZEREGY...	333.	
III. MIT KINOSAN, VAJÚDVA ZENGESZ...	333.	
*EGY DIVATOS LIRIKUSRA / B.	333.	656.

1884

SZERETLEK, MINT EGY ELHAGYOTTAT	334.	656.
POLITIKUS NEMZET	334.	656.
VALLOMÁSOK I-IV.	336.	659.
*I. SERÉNY A VÁGYBAN...	336.	
*II. MINT AZ ÉHES KOLDUS-EMBER...	336.	
III. NŐK SZEMEI, HOGYHA SZÉPEK...	337.	
*IV. HEINÉVEL, HA KELL...	337.	
BETEG VAGY, AZT MONDOD NEKEM...	337.	660.
FOGY A SUGÁR...	338.	660.
HA DURVA MÓDON SÉRTELEK...	338.	660.
RAJTA, RAJTA! ÉLD VILÁGOD!...	338.	660.
AZ ERDŐ HERVADÁSA	339.	660.
A SZUNYOG	339.	661.
SZERETEM A MAGÁNYT...	340.	661.

1885

PROLÓG. SZAVALTÁK A KÖNYVKERESKEDŐ SEGÉDEK		
„CSAK SZOROSAN” EGYLETÉNEK JANUÁR 5-IKI ESTÉLYÉN	340.	661.
MAGYAR LÁNY	341.	662.
HOGYHA VÁRSZ MÉG...	342.	663.
ESZTER LEGENDÁJA	342.	663.
ZSIDÓK, KERESZTELKEDJETEK KI!	343.	664.
A LENGYELEKHEZ. MIDŐN AZ 1885-KI ORSZÁGOS KIÁLLITÁST MEGLÁTOGATTÁ	344.	665.
SZÉP ASSZONYOK	345.	666.
BUDAPEST	345.	667.
HERNYÓ ÉS A RÓZSA. A „PIKÁNS NAPTÁR”-BÓL	346.	667.
A NAP DICSÉRETE	347.	668.
AZ AKKOR VOLT!	347.	668.
AZ ÉLET	348.	668.
AZ ERDŐ	348.	668.
PARAZITA-ÉNEK	349.	669.

1886

BUDAPESTEN	350.	669.
*PETŐFI SZOBRA ELŐTT I.	350.	670.
PETŐFI SZOBRA ELŐTT II.	352.	670.
NAPGYÜLÖLŐK / MI FÉNYES, MINT A NYÁRI ÉG...	353.	670.

1887

*MÁRCZIUS TIZENÖTÖDIKÉN I.	353.	671.
MÁRCZIUS TIZENÖTÖDIKÉN II.	354.	671.
*JEHOVA	355.	672.
PIROS PÜNKÖSD	356.	672.
EMLÉKEK	357.	672.
*AGGLEGÉNY KARÁCSONYA I.	357.	672.
AGGLEGÉNY KARÁCSONYA II.	358.	673.

1888

ÁGYBAN, PÁRNÁK KÖZT HALNI MEG. ARCO, MÁRCZ. 24.	359.	673.
A KÉT LÚD. MESE	359.	674.

VIRÁGOK	360.	674.	
MEDDŐ VILÁG	360.	674.	
EGY KÖNYVRE, MELY AZ ŐRÜLT, A GONOSZTEVŐ ÉS A LÁNGÉSZ KÖZT ROKONSÁGOT BIZONYÍT GAT	361.	674.	
*SZOMORÚ KARÁCSONY	363.	675.	
ARANY JÁNOS. IRODALMI HAGYATÉKÁNAK MEGJELENÉSE ALKALMÁBÓL	363.	675.	675.
AZ ÉLET	364.	675.	
SEGÉLYEZETT KÖLTŐ	364.	676.	

1889

ÉDES NAPOK. I-II. FEBRUÁR 17-18.	365.	676.	
I. UJ NAP RAGYOG FEL ÉLETEMRE...	365.		
II. MINT EGY MADÁR RÖPPENSZ BE HOZZÁM...	366.		
NAPOS, MELEG, SZÉP TÉLI NAP...	366.	677.	
REZEDÁNAK	366.	677.	
BÜNHÖDÉS	367.	678.	
SZERETLEK-É?	367.	678.	
ÉGESS EL!	368.	678.	
RÓZSÁK	368.	679.	
SZÁMLÁLGATOM...	369.	679.	
BETEG VAGYOK...	369.	679.	

DATÁLHATATLAN, KÖTETBEN MEG NEM JELENT VERSEK

*ABLAKOMRA RÁHAJLIK A SZOMORUFŰZ LOMBJA	370.	680.	
*ELHERVAD AZ A FŰ	370.	680.	
*ENYÉSZET	371.	680.	
*HANGULAT	371.	680.	
*AZ ÖNZÉS	371.	680.	
*SANZARA	374.	681.	
SZEMET SZEMÉRT!	375.	681.	

NÉMET NYELVŰ VERSEI ÉS NÉMET TÖREDÉKES VERSEI

1873

*HERBST I.	376.	684.	
*HERBST II.	376.	684.	
*STAMMBUCHBLÄTTER	376.	684.	

1874

*AUF DIE ALTEN TAGE I-II.	376.	685.	
*AUS „NAMENLOSE LIEDER” 1-2.	377.	686.	
*NAMENLOSE LIEDER 4-5.	377.	687.	
*NAMENLOSE LIEDER 17.	377.	688.	
*APOTHEOSE	379.	689.	
*MEINER COUSINE	379.	690.	
*NOCH EINMAL	380.	691.	
*APRILWOLKEN	381.	692.	
*IHR TAGE	381.	693.	
*MISERA PLEBS	381.	693.	
*SELBSTMÖRDER	382.	693.	

1875

*DAS SCHÖNSTE LIED	382.	694.	
TEMPI PASSATI!	383.	694.	

MŰFORDÍTÁSAI

MAGYAR NYELVŰ FORDÍTÁSAI

*JÖJJ TE TÜNDÉR... Friedrich Schiller	385.	697.
TÜNDÉR-KIRÁLY. Johann Wolfgang Goethe	385.	698.
*A RÉMKIRÁLY. Johann Wolfgang Goethe	386.	698.
A KEVLAARI BUCSU. Heinrich Heine	387.	699.
RÓZSI. Német ballada	388.	699.
LENÓRA. Gottfried August Bürger	389.	699.
A PAP CSALÁDJA. Heinrich Heine	395.	700.
EGY ELMARADT KÖNYÜTŐL... Heinrich Heine	396.	700.
SZÁRAZ LEVÉL A KÖNYVBEN. Anastasius Grün	396.	700.
CSÖNDESEN LÉGY! Ida Baronin Reinsberg-Düringsfeld	397.	701.
*DU BIST WIE EINE BLUME. Heinrich Heine	397.	701.
*EMMÁNAK I. Friedrich Schiller	397.	702.
EMMÁNAK II. Friedrich Schiller	398.	702.
ŐSZKOR. Nikolaus Lenau	398.	702.
*PERDITA. AZ ÉN HÁZAM A TE HÁZAD... – Ferdinand Dranmor	399.	702.
MENNÉK ALUDNI MÁR... – Ferdinand Dranmor	400.	703.
GYÖNYÖRŰ MÁJUSBAN. Heinrich Heine	401.	703.
MÉRT OLY SÁPADT... Heinrich Heine	401.	703.
CSAK EGYSZER LÁTTALAK. Edgar Allan Poe	401.	703.
ISTEN VELED! Adalbert Chamisso	403.	703.
*BONCOURT VÁRA. Adalbert Chamisso	403.	704.
ISTEN HA VOLNÉK ÉN. René-Francois-Armand Sully-Prudhomme	404.	704.
„SAVONAROLÁ”-BÓL. Nikolaus Lenau	405.	704.
A TÁVOLBA. 1–2. Nikolaus Lenau	406.	705.
1. TÁVOL, IDEGEN HELYEN...	406.	
2. SIETŐS ÉS HERVATAG...	406.	
*PEPITÁHOZ. Alfred Musset	407.	705.
BÜRGER EPIGRAMJAIBÓL. 1–6. Gottfried August Bürger	407.	705.
1. HA RÁGALOM MEGCSIPDESETT...	407.	
2. RAJONGÓK A MONARCHIÁÉRT...	408.	
3. VAN A VILÁGON SOK SZAMÁR...	408.	
4. HOL NEM LÁTNI SZENDESÉGET...	408.	
5. PANASZ KEL ÍGY MEG ÚGY GYAKORTA...	408.	
6. AMIG VAN EGY ÉP TAGJA...	408.	
ÉJFÉLI SZÁMVETÉS. Charles Baudelaire	408.	706.
SPLEEN. Paul Bourget	409.	707.
DALOK A NÁDASBÓL I–V. Nikolaus Lenau – [1888]	410.	707.
I. ALKONYODIK ODA ÁLTAL...	410.	
II. FELLEG GYÚL AZ ALKONY-ÉGEN...	410.	
III. LOPVA BOLYGOK ESTE VÉGIG...	410.	
IV. ESTHAJNAL. A NAP...	411.	
V. MÉLA HOLDFÉNY LEJTI TÁNCZÁT...	411.	
A KÖNY VIGASZA. Johann Wolfgang Goethe	411.	707.
NÉZD A FOLYÓT. Nikolaus Lenau	412.	707.
UTSZÉLI ERDŐ. Nikolaus Lenau	413.	708.

NÉMET NYELVŰ FORDÍTÁSAI

*WANDERLIED I. Gáspár Imre	413.	708.
*WANDERLIED II. Gáspár Imre	413.	708.
*FRAU AGNES I. Arany János	414.	708.
*FRAU AGNES II. Arany János	416.	709.
*AN MEINEM NAMENSTAG. (AM 5 NOVEMBER). Gáspár Imre	419.	709.
*AUF DER DONAU I. Petőfi Sándor	421.	711.
*AUF DER DONAU II. Petőfi Sándor	421.	711.
*ICH STAND AN IHREM GRABE. Petőfi Sándor	421.	711.
*HAST IHN SCHON VERGESSEN?... / FÄLLT DIR DER TANZ EIN?... Endrődi Sándor	421.	711.

*VOM LANDJUNKER. Gáspár Imre	422.	711.
*HIER SAßEN WIR. Gáspár Imre	423.	712.
*LIED. Arany János	424.	712.
*VERZAGUNG. Andrassy Béla	424.	712.
*IM VAÁLER WALDE. János Vajda	425.	713.
*WAS TÖNET? Erdélyi János	425.	713.

MAGYAR NYELVŰ TÖREDÉKES VERSEI

*MIKOR VELED TALÁLKOZOM...	427.	714.
*[A CZIM SÖTÉT MEG A HISTÓRIA...]	427.	714.
*HALOTTAK ESTÉJÉN	427.	714.
PRAELUDIUM	427.	714.
*HA VELED BOLDOG NEM LEHETTEM...	429.	714.
*ROMOK	429.	715.

SZEPTEMBER

1. RÉSZLET. *ELŐHANG. I. A BOLDOGTALAN CZIMŰ VERSES REGÉNYHEZ	429.	715.
ELŐHANG. II.	431.	716.
*ELŐHANG III.	433.	716.
2. RÉSZLET. EGY JÓ BARÁTOM VOLT...	434.	716.
3. RÉSZLET. *HÖST, MINT EZ ITT... I.	434.	716.
HÖST, MINT EZ ITT... II.	436.	716.
4. RÉSZLET. PARASZTFÚKKAL CZIMBORÁLVA...	437.	716.
5. RÉSZLET. OTTAN TUDOTT CSAK MEGPIHENNI...	438.	716.
6. RÉSZLET. KORONGH IVÁN...	438.	717.
A JEGYESEK I-II.	441.	717.
I. KÖNYVES ANDRÁS SZÓRAKOZOTTSÁGA	441.	
II. A PARKBA' JÁR, MEGÁLL, MAJD MEG LEÜL...	441.	
A JÓ LELKIPÁSZTOR. TANULSÁGOS TÖRTÉNET, KÉT FEJEZETBEN	441.	718.
*[A KÖLTÉSZET A SZÍVBE LOPVA...]	442.	718.
*A KÖLTŐ ISTENEK KEGYELTJE...	442.	718.
*[ÁBRÁNDOS LÁNYOK...]	443.	718.
*[FEKETE SZÍNBEN LÁTOM A VILÁGOT...]	443.	718.
ZDENKO GRÓF 1-2.	444.	718.
1. KINT ŐSZI SZÉL ZÚG, BENT AZ ÓRA...		
2. MÍG A KOCSI, PÁHOLY, LÓ FUTOTTA...		

TÖREDÉKES KÉZIRATOS FELJEGYZÉSEI

*[A MAGYAR JÖVŐJE]	446.
*[SAJNÁLTALAK RÓZSÁM...]	447.
*[A SZÁRAZ KÖNYVEK...]	447.
*[SOK SZÉP LÁNYT...]	448.
*BOLDOG, BOLDOGTALAN	451.
REVICZKY NAPTÁRA	452.
*HAMIS TANÚ	452.

CSAK MAGYAR FORDÍTÁSBAN ISMERT; NÉMETŰL ÍRT VERSEI

CSAK SZÓDD A SOK ZAVAROS ÁLMOT... (NÉVTELEN DALOK XIII.)	454.
KÉTFÉLE DALT A LELKEM...	454.
NÉVTELEN DALOK. (ÚJABB.)	454.
TEMPORA MUTANTUR	455.
TEMPI PASSATI II.	455.

KÉTES SZERZŐSÉGŰ VERSEK

* ELŐHANG	457.
-----------	------

/

*JÁROK, KELEK A TÖMKELEGBEN...	458.
ÁLVERS [NYÁRI ESTÉN]	460.
CSAK CÍMRŐL ISMERT VERSEI ÉS MŰFORDÍTÁSAI	461.
ÚJ, EDDIG ISMERETLEN VERSEINEK LISTÁJA	720.